

Laja Laka Ma LUKA Kugu

^I Kina kɔzɔ ame ya ma konzi mɔtɔ ga kiyɔzɔ 'deni tugu wa ame ga ko'dɔ rɔnni mi lɔngɔ ze bine ne tara ^{II} ame ngi 'deni kɔzɔ ma lijɛ bɔ ko'ja mo ti kɔmɔnni di bi tisaki mo ga kari kuwɔwɔ 'deni kiyɛti zize ne. ^{III} Kina kɔzɔ ame moloma 'deni molo rɔ tinyeli mo pili rɔ gɔmo ne, moŋgɔ ma laka mo na 'deni gbɛ zɔ 'dɔ tugu mo miyija gɔmo ziyi, Tewopilo turu lɔbu, ^{IV} 'dɔ ki'di kikali wa naga nima kiyandi yi timo ne na rɔ ma laka.

Lende 'Ba Tɔyɔ Yowani Bɔ Bapatisi

^V Mi kada nima Erode kɛdi rɔ bɔ dɔliŋɔ 'ba Yudayi ne, bɔ mɔtɔ, mɔyi mo rɔ Zakariya, rɔ bɔ akumu 'ba Bɔko'ba ɛdi yayi. Bo di mi lɔngɔ bɔ akumu ame ga rɔ dɔtumu 'ba Abiya ne. Kina 'ja abo Alizebete gbɛ di mi kupɔ Arona. ^{VI} Lijɛ kpaki riyɔ rɔ bɔ lende laka kɔmɔ Bɔko'ba. Kɔ'du ki'di 'ba Bɔko'ba pili lijɛ o'dɔ 'deni ko'ba'ba dɔ 'bɔ mo. ^{VII} Tine lijɛ inza ti kole, rɔmɔyi Alizebete ɔrɔ 'deni rɔ kɔtɔ. Kina lijɛ kpaki riyɔ ɔndɛ ga 'deni ngi sowa.

^{VIII} Kina ɔdɔ kɔmɔ 'deni mi kada ame ndɔbɔ 'ba toŋma akumu kila'ba zi tumu ma 'ba Zakariya ni ne tine ^{IX} bo na koza bo ngi gɔ dɔlɛti 'bɛnni 'ba bɔ akumu tari mi rɔ lɔbu 'ba Bɔko'ba toŋma akato kele.

X Tine ɔɔɔ kada 'ba toŋma mo kɔmɔ 'deni bo mɔtu ma laki pili otɔŋi 'bɛnni rɔnni ŋɔi yaga yayi bi mɔtu. XI Kina malayika 'ba Boko'ba kɔɔɔ ŋɔi zi bo di rɔ yayi kɔɔɔ ŋgila bi 'ba toŋma akato kele nima ɔɔ kapa mo ma dɔri. XII Kina ɔɔɔ bo ko'ja malayika nima 'deni tara tine ɛnyi ko'de tikere ŋɔi mi bo. XIII Tine malayika nima ɛnyi kiya zi bo, iya te, "Zakariya, kinza kere dɛ, akiriti 'bi Boko'ba uwɔ 'deni. 'Ja 'bi Alizebete ti kɔyɔ kole ziiyi, 'dɔ ki'di mɔyi mo rɔ Yowani. XIV Ti kɛddi ŋɔi 'deni ti mi kɛyi ti lɔŋɔ ma mbɛmbɛ. Kina ma konzi mɔto ga ti kɛdi 'deni gbɔ rɔ lɔŋɔ go tɔyɔ bo. XV Bo ti kɛdi rɔ lɔbu ma ɔɔ kiteli di kɔmɔ Boko'ba. A mɔto rɔ layi ala a ma kata naga inza kudɔ kpa bo. Bo ti kɛdi lɔ ti Nyi Kɔto Laka mɔlo di bi tɔyɔ bo. XVI Bo ti ko'de bilaka 'ba Yisarele ma konzi 'deni ŋɔi kileki kako zi ŋere Boko'ba 'bɛnni. XVII Bo ti kari dɔgba kɔmɔ ŋere ti tigo 'ba Nyi Kɔto Laka kɔɔɔ 'ba Eliya, tileki dɔki'di 'bu ni todɔ'bo mo kɔto ti kole, ma kinza kuwɔ ɔɔ Boko'ba naga tuyi dɔki'di mo kɛdi rɔ bo lende laka, tileŋo lijɛ ame ga rɔ 'ba ŋere ne ndɔ koda ɔɔ bo."

XVIII Tine Zakariya ɛnyi kileki zi malayika nima, iya te, "Ti mikali tondo? Ma na me 'deni rɔ ma kɔndɛ kina 'ja ma gbɔ ɔndɛ 'deni sowa."

XIX Malayika nima iya te, "Ma na rɔ Gabɛrɛlɛ. Ma na rɔ bo tɔrɔ kɔmɔ Boko'ba, kina me koja ma ziiyi ti laja laka nime. XX Lende nime ti ko'dɔ rɔni ŋɔi ko tara mi kada mo yayi, ne kina me kilagi ti'di dɔyi gɔmo, kpɛyi ti kudɔdu rɔni teyi koloma tara kinza kilende dɛ ŋbɔ kɔmɔ mi kada mo ame kɛdi ko'dɔ rɔni yimo ne."

XXI Tine bo mötu ma laki ëdi 'bënni kolo'bo yaga yayi toda Zakariya ti meri, iya te, "Wa'di ga na ko'do rönï 'deni zi bo di rö yayi ki'di bo kigabi kulöwö te?"

XXII Kina ɔɔɔ bo kɔɔɔ yaga tine bo ilende dë kpe gönni. Kina lijë kikali ngi bo o'ja bikoro tɔ ne 'deni di mi rö löbu 'ba Boko'ba yayi. Römöyï bo oloma ngi rɔ tilende zinni ti közi bo, kpa bo ilende dë kpe.

XXIII Kina ɔɔɔ dɔ tö'dö 'ba ndɔɔɔ abo kote rönï 'deni tine bo ileki ngi kari liɔɔ abo. XXIV Di pötö mo yɔ na 'ja abo Alizebete kɔmɔ ngi. Tine loko ö'bö tusu dönï rö ɲbö nyepe muyi. Loko oloma tiya mo te, XXV "Boko'ba na ko'do wa nime 'deni zö. Le'jete bo ileme mi koɲmi abo 'deni zö bo kombi rɔ kaya tönë 'deni yaga di dɔma gɔ dɔma kedi ti rɔ ma kitewu mi löngö lepï ma ga."

Lende 'Ba Töyö Yësu

XXVI Mi modɔɔkɔtɔ 'ba nyepe ma di pötö tɔmɔ 'ba Alizebete na Boko'ba koja malayika Gabërëlä ngi kari Nazareta gawo mɔtɔ 'ba mi Galilaya. XXVII Oja bo kari zi nyiti mɔtɔ yayi möyï mo rɔ Mariya. Nyiti nime bo mɔtɔ rɔ Yesepa di mi kupö Dawidi na kilibö 'deni 'dɔ togbe mo rɔ 'ja. XXVIII Malayika nima ari kömö kiya zini, iya te, "Mötö ziyi ni ame 'deni ti lende këyï ne. Boko'ba ëdi tïyï."

XXIX Lende nime o'de tikere ngi zi Mariya, loko iya te, "Lende wa'di ga na te?"

XXX Tine malayika ilende zini, iya te, "Mariya, kinza kere dë. Mi Boko'ba oɲmi 'deni röyï. XXXI Ti kɔmɔ köyö kole bɔtɔni, kina ti ki'di möyï

mo ro Yësu. ^{XXXII} Bo ti kedi ro lobu kina ti kideki bo ro kole 'ba Boko'ba tigo do kiteli. Nere Boko'ba ti ki'di kosi kakpa 'ba 'bu bo lobu Dawidi 'deni ngi zi bo. ^{XXXIII} Kina bo ti ko'bo ro bo do kupo Yakoba ro nburunburu. Nere lobu abo ote roni de."

^{XXXIV} Mariya enyi kileki zi malayika nima, iya te, "A mo nime 'do kedi tondo, ma ama ga mikali botoni de ne?"

^{XXXV} Malayika nima iya te, "Nyi Koto Laka ti kako doyi kina tigo 'ba Boko'ba ame ro do kiteli ne ti kutu'bo yi 'deni ngi. Kina kole koto laka nime kedi koyo ne ti kideki ngi ro kole 'ba Boko'ba. ^{XXXVI} Onjo Alizebete 'ja lobu kondé wado 'bi tone bilaka kiya loko ro koto ne te, edi 'deni ti nyepe modokoto ro ma komo 'do koyo kole. ^{XXXVII} Romoyi a moto inza ame to'do mo konya do Boko'ba."

^{XXXVIII} Mariya ileki domo, iya te, "Ma a 'ba kosi Boko'ba na. Ko'do roni ngi zo kozo a nima kiya ne."

Kina malayika nima kanyi ngi kari di ngila ni yayi.

Mariya Ari Zi Alizebete

^{XXXIX} Welo di potö mo na Mariya kanyi ngi kari mi gawo moto mi doyayi kurungu 'ba Yudayi. ^{XL} Loko ari komo lino 'ba Zakariya yayi kumoto Alizebete. ^{XLI} Kina do Alizebete kuwo akumoto 'ba Mariya tine kole okpe roni ngi di mini. Alizebete ngi lo ti Nyi Koto Laka, ^{XLII} kina loko kapi ngi ro ma kembe, iya te, "Ni na ro 'ja ame ti yei laka 'ba Boko'ba di mi longo 'ja ma laki pili. Kina kole nima kedi koyo ne ti kedi ngi ti yei

laka. ^{XLIII} Ne oma'jo ma ka le go wa'di ki'di ma 'ba nɛre ma kako tonɔɔ ma? ^{XLIV} Römöyï tuwö ame muwö mötö ko'do 'bi yo na kole kokpe röni ngi di yimö ro lonɔ. ^{XLV} Ni ame ki'di döyï go lende ma Boko'ba kiya ziyï ko'do röni ngi tara ne, ni na ti yeyï.”

Ngala 'Ba Mariya

- ^{XLVI} Mariya iya te,
 “Döki'di ma ilëlu nɛre Boko'ba,
^{XLVII} kina didi ma iliya ngi römöyï Boko'ba
 omɔ ma 'deni.
^{XLVIII} Bo o'ba nalo ma,
 ma bo laja wötï ro lisa abo nime 'deni.
 Di mi tone nduwë kari dɔgba
 bilaka pili ti kidëki ma ro loko ame ti yeyï
 ne.
^{XLIX} Römöyï Boko'ba tigo do kiteli o'do lende löbu
 'deni zö.
 Möyï bo na kotɔ laka.
^L Mi konmi abo ita'ba 'deni
 koloma ti do kupö ame ga pili kere bo ne
 nduwë ro ma kololo.
^{LI} Ti tigo abo na me bo kileme ndobɔ do kiteli
 abo nime 'deni.
 Bo iyeyï mi bo do kombi ni 'deni kita'ba ro
 kotokotɔ.
^{LII} Bo ogba nɛre ni 'deni yaga di do kitï,
 tine bo ombi ya ma wötï ro lisa naga 'deni
 torɔ.
^{LIII} Bo i'di tēkpē ma laka 'deni zi bo 'bö ni,
 tine bo oga bo wa ni 'deni kari ro közi sari.
^{LIV-LV} Bo okonyi bilaka 'ba Yisarele
 bo laja abo ga 'deni.
 Mi konmi abo bo ileme 'deni zi Abarayama

ti dɔ kupö mo ga rɔ ɲburuɲburu
 kɔzɔ ame bo kiya 'deni molo
 zi 'bu ze löbu mo ga ne tara.”

LVI Mariya oloma ko'dɔ kɔzɔ nyepe mota tara
 titi ti Alizebete yayi tine na loko kënyï kileki 'jaa
 ti kari linɔ 'bënni.

Töyö Yowani Bɔ Bapatisi

LVII Kina ɔdɔ kömö 'deni mi kada 'ba löyö 'ba
 Alizebete tine na loko köyö ɲgï rɔ kole botoni.

LVIII Ya ma mi tirï ti ma wado 'bëni ga pili uwö
 läbi 'ba mi konmi nima Boko'ba ko'dɔ zini ne,
 kina lijë ɲgï gbï pili rɔ lonɔ gomo.

LIX Mi tö'dö dɔ modɔɔmota 'deni na lijë kako
 ɲgï to'dɔ dölëti 'ba akilele rɔ kole nima. Lijë iteri
 'bënni 'dɔ möyi 'bu mo Zakariya na koyi dɔmo.

LX Tine ma bo ënyi kiya te, “Inza tara, i'di möyi
 bo rɔ Yowani.”

LXI Lijë ënyi kileki kiya zini, iya te, “Möyi ma
 tara inza molo mi kupö ye.”

LXII Kina lijë kilende zi 'bu mo ti közinni kititi
 bo gɔ lende 'ba möyi kole nima, ɔdɔ bo ti ko'dɔkɔ
 'ba bo 'dɔ kidëki rɔ yë. **LXIII** Bo ileme 'dɔ ko'de
 akugu wa zi bo, kina bo kugu ɲgï kiya te, “Möyi
 bo rɔ Yowani.”

Kina lende mo kigayi bilaka naga nima ɲgï
 pili. **LXIV** Kina ɲgï yɔ na kpa bo kope roni ɲgï
 dɔnde'de bo kebe tilende tilëlu Boko'ba.

LXV Kina tikere kinda'ba bilaka ame ga 'ba mi
 tirï ne ɲgï pili lende mo këyëlë roni ɲgï kote mi
 dɔyayi kurungu 'ba Yudayi nima toko. **LXVI** Boto
 ame kuwö lende löbu nime ko'dɔ roni ne ɲgï ti
 meri mo iya te, “Kole nime ti këdi tondo ga kada

matɔ?” Römöyï ileme 'deni ngï rɔ ma laka tigo löbu 'ba Boko'ba ëdi dɔ kole nime.

Ngala 'Ba Zakariya

LXVII 'Bu bo Zakariya ngï lɔ ti Nyï Kɔtɔ Laka kina bo koloma ngï tumë lende 'ba Boko'ba kiya te,

LXVIII “Akilëlu këdi zi nɛre Boko'ba 'ba Yisarele römöyï bo ako 'deni kɔmɔ bilaka abo ga yaga.

LXIX Bo i'di bɔ kɔnyi ma dɔ kiteli 'deni zize di mi kupö bɔ laja abo Dawidi,

LXX kɔzɔ ame bo kiya 'deni mɔlo tönë bine ti bɔ kumë lende abo ga ne.

LXXI Ame 'dɔ bo kɔmɔ ze di kɔzi bɔ ya ze ga gbï di zi bɔ ndo'ji ze ga ne.

LXXII Bo iya te bo ti kileme mi kɔnmi ngï zi 'bu ze löbu ga,

dɔ bo inza kudölu di gɔ lömu koro abo nime

LXXIII bo kulömu 'deni zi 'bu ze Abarayama ne.

LXXIV Bo ulömu 'deni 'dɔ bo kɔmɔ ze di zi bɔ ya ze ga

'dɔ ki'di dojake laja zi bo

rɔ dɔ ngölö kinza tikere,

LXXV rɔ bɔ lende laka rɔ ma kɔpɔ di kɔmɔ bo mi kada 'ba loma ze ga pili.

LXXVI Tine ni 'bëyï kole ma, ti kidëki yi

rɔ bɔ kumë lende 'ba Boko'ba tigo dɔ kiteli.

Römöyï ti kari 'bëyï dɔgba

kɔmɔ nɛre tilenɔ kɔri teyi,

LXXVII tiya mo zi ya ame ga rɔ 'ba bo ne

ma këdi kɔmɔ lijë di mi tölë

kola lijë gɔ lende kënyë 'bënni ga.

LXXVIII Nere Boko'ba ze ti ko'do ngi
ti mi keyi abo.

Bo ori ze 'deni ti bi kɔpɔ abo ame kiyɔpɔ bi 'deni
zize
kɔzɔ kada ame kedi kɔdɔ rɔ mi dɔŋbɔ ne
tara,

LXXIX 'do kiyɔpɔ bi zi lijɛ ame ga mi bi kolu 'ba
tolɛ ne,
kina gbɛ 'do kokɔkɔ ndize mi kari 'ba lende
keyi."

LXXX Kina kole nima kiyɔbu ngi komɔ mo
kandi 'deni. Tine na bo kari koloma ngi kɔ'bɔ
yi mɔkɔ ŋbɔ bo kɔdɔ 'jaa yaga bi kɔpɔ zi bilaka
'ba Yisarele

II

Töyö Yésu (*MT 1:18-25*)

^I Mi kada mo naga nima yayi na Kayisara
Agusitɔ, bɔ dɔliŋɔ ma löbu 'ba Romo, ki'di lende
ngi 'do tugu möyi bilaka 'ba mi dɔyayi abo ga
pili. ^{II} Ame na rɔ möyi kugu ma dɔgba ame ko'do
roni mi kada nima Kurinɔ kedi rɔ turu bɔ dɔliŋɔ
'ba Suriya ne. ^{III} Kina bilaka pili mɔtɔ ari ngi mi
gawo 'be tugu möyi yi.

^{IV} Kina Yesepa kenyi ngi gbɛ di Nazareta di
mi Galilaya kari Beteleme gawo 'ba 'bu bo löbu
Dawidi bɔ dɔliŋɔ mi dɔyayi 'ba Yudayi rɔmoyi bo
di mi kupɔ Dawidi. ^V Lijɛ ari ti Mariya mo tonɛ
kilibɔ 'deni zi bo rɔ 'ja ne. Tine lɔko 'deni rɔ ma
kindasi. ^{VI} Ko'ja lijɛ kedi 'deni yayi yɔ na kada 'ba
löyɔ 'beni komo ngi zini. ^{VII} Kina lɔko köyɔ kole
dɔndende 'beni ngi rɔ botoni. Kina lɔko kolo ngi

mī bəŋɔ loko ko'ba mī bi 'ba tonyo akonyo 'ba yəri römöyī ɔ bi inza kpe zīnnī mī rō 'ba ŋba.

Malayika Ni Ti Bɔ Koda Kamölö

^{VIII} Mī dɔyayi nima yayi bɔ koda kamölö mɔɔ ga ɛdī 'bēnnī yī mōkō tɔŋɔ ɔ kamölö 'bēnnī ga rɔ mī korɔndɔ. ^{IX} Malayika 'ba Boko'ba ako kɔdɔ zīnnī na bi kɔɔ 'ba Boko'ba kiyɔɔ bi ŋgī ləwu yaga di rōnnī. Kina lijē ŋgī rɔ tikere rɔ ma kēnyē. ^X Tine malayika nima ɛnyī kilende zīnnī, iya te, “Kinza kereke dē. Laja laka 'ba lɔŋ lōbu nime kēdī kako zi bilaka pili ne na mo'de ziye. ^{XI} Mī kada nime tɔne öyö bɔ konyi 'deni ziye mī gawo 'ba Dawidi. Bo na rɔ Kurisütö ɲere ze bɔ konyi mo tōnē kēdī koja kako di mitorɔ ne. ^{XII} Ame na rɔ akileme mo 'dɔ kikalike ŋgī lende ma nime ɛdī rɔ ma laka. Ti kari ko'jake kole kuru kolo 'deni mī bəŋɔ ko'ba 'deni mī bi 'ba akonyo 'ba yəri.”

^{XIII} Kina ŋgī yɔ na tīndī 'ba malayika ma konzi 'ba mitorɔ kɔdɔ ŋgī ŋgila malayika ma tōnē yayi tīlɛlu Boko'ba, iya te,

^{XIV} “Rɔ lōbu kēdī
ŋbō zi Boko'ba mitorɔ.

Mī dɔyayi bəri bine lende kēyī ɛdī 'deni
zi lijē ame ga mī bo koŋmi rɔmo ne.”

^{XV} Kina ɔdɔ malayika naga nima kēnyī 'deni di rōnnī yayi kileki kari mitorɔ tine bɔ koda kamölö naga nima ɛnyī kiya rɔ ɔ rōnnī, iya te, “Darike te Beteleme tɔŋɔ ɔtɔ nime ko'dɔ rōni ɲere Boko'ba kiya lende mo zize ne.”

^{XVI} Kina lijē kēnyī ŋgī dɔmo rɔ rikamba tari Beteleme. Tine lijē arī ko'ja Mariya ni ti Yesepa

ngi yayi ti kole kuru kö'dö 'deni mi bi 'ba tonyo akonyo 'ba yeri. ^{XVII} Kina ɔɔɔ lijë ko'ja bo 'deni tara tine na lijë kebe ngi nati tiyëti go lende ame ga malayika kiya zinni go kö'du 'ba kole nima ne. ^{XVIII} Kina ya ame ga pili kuwö lende kiya 'ba bo koda kamölö naga nima ne koto ngi ro gönni. ^{XIX} Tine Mariya inda'ba 'bëni lende naga nima ngi kikeki kö'bö mini.

^{XX} Bo koda kamölö tönë ga uyï dönni ngi ro loɔɔ ti tilëlu Boko'ba go wa ame ga pili lijë kuwö ko'ja gbï ngi te kɔɔɔ ma kiya röni zinni tara ne.

To'do Dölëti Mi Rö Löbu 'Ba Boko'ba

^{XXI} Kina ɔɔɔ kömö 'deni mi tö'dö do modɔɔmota 'ba kole nime 'do to'do dölëti 'ba akilele romo tine oyï möyi mo ngi ro Yesu, möyi molo tönë malayika ki'di do bo gba kinza kɔmɔ bo dë ne.

^{XXII} Kina ɔɔɔ kada 'ba to'do dölëti 'bënni mi rö löbu 'ba Boko'ba kɔɔɔ go kö'du ki'di mo ame Musa kugu ne kömö 'deni tine Yesepa ni ti Mariya oto kole nima ngi kari Yerosalema 'do kulömu zi Boko'ba. ^{XXIII} Lijë o'do kɔɔɔ ame kugu 'deni molo mi kö'du ki'di 'ba Boko'ba, kiya te, "Kole bɔtɔni ame ga pili ro dɔndende ne kulömu zi Boko'ba." ^{XXIV} Kina gbï lijë ari ti kole matukpuru riyo 'do tonɔma mo ro akumu zi Boko'ba kɔɔɔ ame kö'du ki'di mo kiya ne.

^{XXV} Tine bo mɔɔɔ kidëki möyi mo ro Simona ëdi Yerosalema yayi ro bo lende laka bo koro kö'du ki'di 'ba Boko'ba pili. Nyï Kɔɔɔ Laka ëdi do bo, bo kö'bö ti kɔmɔ ki'di go kɔnyï 'ba Boko'ba zi Yisarele. ^{XXVI} Kina Nyï Kɔɔɔ Laka ileme 'deni molo zi bo, bo inza kinene a mɔɔɔ ro tölë titi

du tine 'jaa ɲbö ɔɔ bo ko'ja Kurisitö mo nime Boko'ba kedi koja zinni ne 'deni ɲgi du titi. **XXVII** Mi kada mo nima na Nyi Koto Laka ki'di bo ɲgi kari mi reki 'ba rö löbu 'ba Boko'ba. Kina ɔɔ 'bu 'ba Yesu ni ti ma bo Mariya ko'de bo 'deni kako mi rö löbu 'ba Boko'ba 'do to'do wa ame ga kö'du ki'di ko'doko ne ro bo tine **XXVIII** Simona ombi bo ɲgi közi bo kilölu Boko'ba, iya te,

XXIX "Nere ma, i'di bo laja 'bi 'deni 'do kari abo nati liya ti mi keyi kozo kö'du 'bi tara.

XXX Römöyi konyi 'bi mo'ja 'deni ti komo ma **XXXI** ame kileŋo 'deni 'do komo bilaka 'ba dolinjo pili ko'ja ne,

XXXII bi kopo ma 'do kileme lende 'bi zi bo löwö gbï ti ro löbu 'ba bilaka 'bi ga Yisarele."

XXXIII Tine 'bu 'ba kole nima ti ma mo oto ɲgi ro gönni go lende nima kiya röni tara ro kole nima ne. **XXXIV** Simona o'do yeyi ɲgi dönni. Tine bo ileki kiya zi Mariya, bo iya te, "Kole nime i'di 'deni 'do ma konzi di mi Yisarele kolokpo yaga timo kina 'do ma konzi moto ga kaya yaga timo. Bo na ti kedi ro akileme ma kako di zi Boko'ba go bilaka kiya kpenni romo. **XXXV** Meri ame ga ro ma kusu mi doki'di ma konzi ne ti kileme 'deni yaga. Ne ni, doki'di yi ti kuloro 'deni ti meri."

XXXVI 'Ja moto möyi mo ro Ana nyiti 'ba Panuwelë di mi kupö Asera ro bo kumë lende 'ba Boko'ba edi gbï yayi. Loko öndë 'deni. Pa molo do yitö 'beni ogbe loko ko'do nge komo koo modomoriyö ti me'dë ni yo na me'dë ni köle ɲgi. **XXXVII** Kina me loko o'do 'deni ɲbö komo koo kuluku koto kodo domo 'butë mota domosowo

(84) rɔ makuru'bë. Tine na loko kö'bö 'bëni ngi ɲburu mi rö löbu 'ba Boko'ba. Loko ö'bö ngi yayi kote kada kote korɔndo toja laja zi Boko'ba toro kpëni gbï tumötu. XXXVIII Loko ömö dö Yesepa ni mi saa nima na loko ko'do yëë ma ngi zi Boko'ba. Kina loko koloma ngi tiya lende 'ba kole nima zi lijë ame ga pili këdi ti kɔmɔ ki'di mo ma gɔ Boko'ba kɔmɔ bilaka 'ba Yisarele di mi tolë ne. XXXIX Kina ɔdɔ Mariya ni ti Yesepa kote to'dɔ dölëti 'ba rɔ kole nima 'deni gɔ kö'du ki'di 'ba Boko'ba mo tine na lijë kileki ngi kari Galilaya mi gawo 'bënni Nazareta. XL Kina kole tönë kiyöbu ngi di yayi kɔmɔ mo kandi yaga. Tine bo ngi lo ti akikali, yëyi 'ba Boko'ba ëdi dö bo.

Yësu Ileke Mi Reki 'Ba Rö Löbu

XL I Ro gɔ kɔmɔ kɔɔ pili 'bu bo ni ö'bö nduwë tari Yerosalema mi karama 'ba Pasaka. XLII Kina ɔdɔ kɔmɔ kɔɔ abo këdi 'deni 'butë dɔmoriyö tine na lijë kënyi ngi gbï kari mi karama nima kɔzɔ ma molo tara. XLIII Tine ko'ja karama kote rönï 'deni 'bu bo ni ti ma bo këdi kileki kari liɲɔ na kole mo tönë rɔ Yësu ne kileke ngi mi Yerosalema yayi. Tine 'bu bo ni ti ma bo ikali ga gɔmo dë. XLIV Lijë omeri 'bënni tégë mɔtɔga bo ti këdi mi löngö bilaka konzi naga nima këdi kari kɔtɔ tinni ne. Lijë ilingere 'deni ɲbö kada kösö, na lijë ki'di ngi nati toma gɔ bo kebe zi ma wado 'bënni ga ti bo pɔri nni ga. XLV Kina ɔdɔ lijë ko'ja bo dë tine lijë uyï dönni ngi kileki toma bo di Yerosalema.

XLVI Mi tö'dö dö mota 'deni tine na lijë kari ko'ja bo mi reki 'ba rö löbu 'ba Boko'ba bo koloma 'deni mi löngö bo kɔmɔ kiyandi ni tuwö lende 'bënni ga gbï tititi lijë. XLVII Akikali abo ti

do lende kileki abo igayi ya ame ga pili koloma ro tuwö mo ne ngi. ^{XLVIII} Kina odo 'bu bo ni ti ma bo ko'ja bo 'deni tara tine lijë oto ngi ro gönni. Kina ma bo kënyï kilende zi bo, iya te, "Kole ma, o'do ze te go wa'di? Ze ngi ro meri sowa ti 'bu yi, dedï toma göyi."

^{XLIX} Bo ileki domo zinni, iya te, "Eddi komake ma ro toma go wa'di? Ikalike de ma 'do medï mi ro 'ba 'bu ma?" ^L Tine lende nima bo kedï kiya zinni ne lijë ikali 'jo mo de.

^{LI} Kina bo kënyï ngi kari tinni Nazareta, bo koloma kuwö dönni. Tine ma bo ikeki 'beni wa tonë ga ngi kö'bö mini. ^{LII} Kina Yesu kiyöbu ngi ti akikali kpaki ti mi këyi 'ba Boko'ba gbi ti 'ba bilaka lesi.

III

Yowani Bo Bapatisi

(MT 3:1-12; MK 1:1-8; YN 1:19-28)

^I Mi kada ma Tiberiya ko'do 'deni komo koo 'butë döomu do kitï ro bo dolinjo ma löbu 'ba Romo, Ponitiyo Pilato na ro turu 'ba do Yudayi. Erode na 'ba bo ro nere 'ba Galilaya kina bo löndö bo Pilipö na ro nere 'ba Ituriya ni ti Turakoniti, kina Lusaniya na ro nere 'ba Abilene, ^{II} tine Ana ni ti Kayapa na ro bo do bo akumu. Mi kada mo naga nima na Boko'ba ki'di lende abo ngi zi Yowani kole 'ba Zakariya di yi mökö. ^{III} Na bo kilaki ngi pili kote mi doyayi ame ga kpa yöpö 'ba Yaradene yayi ne toko tuwöwö laja 'ba bapatisi 'ba do koto go Boko'ba kola wa go lende kënyë.

IV Ēdī 'deni kɔzɔ lende ma tönē kugu mī buku 'ba Yesaya bɔ kumē lende 'ba Boko'ba ne tara, ame kiya te, “Bɔ mɔtɔ ēdī kuwōwō dɔ bo di yī mōkō kiya te, 'Ileŋoke kɔri zi ŋere. Odɔrɔke gɔ kɔri zi bo. V Gbōgbō pili kīdīrī teyi. Kurunḡu ni ti dōku ni koga dɔmo me koriya yaga. Kɔri ma kanḡo naga kodɔrɔ gomo yaga. Kɔri ma kinyawo naga ko'dɔ gomo kopiyari yaga. VI Kina bilaka lesi pili ti ko'ja kɔnyī 'deni ŋgī di zi Boko'ba.’ ”

VII Yowani oloma rɔ tilende zi tīndī naga nima kēdī kako zi bo mī bapatisi ne, bo iya te, “Kpe kole 'ba murē naga nime, yē na ku'bōlu ye tiriḡa di kpa ya löbu 'ba Boko'ba nime kēdī kako dɔye ne? VIII O'doke wa ame rɔ 'ba dɔ koto di mī lende kēnyē ne. Kinza kebeke dē tiya mo te, 'Abarayama na rɔ 'bu ze.' O'dɔ ɔtɔ dē rōmōyī rɔ ma laka miya ziye, Boko'ba ti kikali to'dɔ kulugbī dōku naga nime rɔ kole zi Abarayama. IX Onḡoke, goroḡa ēdī 'deni ndō ndī ŋgērī. ŋgērī ame ga kana a ma laka dē ne ti koga bēri ku'du mī pa'do.”

X Bilaka naga nima ēnyī kititi bo, iya te, “Ne wa'di na gɔ do'dɔ nati?”

XI Yowani ileki dɔmo zīnnī, iya te, “Bɔ ame kēdī ti bɔḡgɔ kolɔ rɔ riyō kogba mɔtɔ kɔtɔ kokɔnyī bɔ ame kinza du ti ɔtɔ ne timo. Kina 'dɔ bɔ ame kēdī ti akonyo ne ko'dɔ gbī tara.”

XII Ya mɔtɔ ga ame rɔ bɔ kireke awada ni ako gbī zi bo mī bapatisi. Kina lījē kititi bo gbī, iya te, “Bɔ kɔmɔ kiyandi, wa'di ga na gɔ do'dɔ?”

XIII Bo iya te, “Kinza kogba dē kebe dɔ ame kose zīyī ne.”

XIV Bo kanya mɔto ga ako kititi bo, iya te, “Ne wa'di ga na go do'do 'beze?”

Bo iya te, “Kinza kolɔ a 'ba bɔto dɛ. Kina kinza kunzɔ bɛti dɛ kpa bɔto go kopi wa ziyi. Bi gomɔ 'ba rɔyi ma kɛdi kopi ziyi i'di lende mo ko'bo yi.”

XV Bilaka ngi mi kada naga nima yayi pili ti komɔ ki'di gbi ti meri mo iya te mɔtɔga Yowani na ti kɛdi rɔ Kurisitɔ mo tɔnɛ Boko'ba kɛdi koja ne ɔto. XVI Tine Yowani ɛnyi kileki domo zinni pili rɔ gɔnni, iya te, “Mɛdi mo'do 'bama bapatisi nge dɔye ti mini. Tine bo mɔto ma ti tigo do kiteli kebe ma ti kako 'deni. Ma pele mɔ'bo dɛ tope kpa kabi 'ba wari abo. Bo ti ko'do bapatisi dɔye ti Nyi Kɔto Laka gbi ti pa'do. XVII Kizɛri abo ɛdi kɔzi bo. Bo ti kona di mi dokandilere abo bo kubɔ nyɔnyu ma laka mo ki'di mi mata. Tine turu mo bo ti konma yaga ti pa'do ame ko'bo ngi kinza kɔlu dɛ ne.”

XVIII Yowani uwɔwɔ laja laka zi bilaka naga nima ti kɔri 'ba lende ma konzi. XIX-XX Tine 'deni kɔwɔ yayi ɔɔ Yowani kebe tileki lende zi nɛre Erode go lende 'ba Erodiya 'ja 'ba lɔndɔ bo, gbi go lende kɛnyɛ ma konzi mɔto ga ame bo kɛdi ko'do ne tine, bo ɔɔ'bo ndimo ngi ti lende kɛnyɛ abo nima na bo ku'du Yowani ngi mi maboso.

Bapatisi 'Ba Yɛsu

(MT 3:13-17; MK 1:9-11)

XXI Mi kada 'ba bapatisi nima Yowani koloma rɔ to'do mo do bilaka konzi naga nima ne na kobapatisi Yɛsu ngi gbi. Kina ko'ja Yɛsu kɛdi kumɔtu yo na mitɔrɔ kurɔgɔ rɔni ngi yaga rɔ gbɔnɔ. XXII Kina Nyi Kɔto Laka kɔko ngi kako do bo kinɛ mo kɔzo kinɛ matukpuru tara. Kina birɔ

kudu ngi di mitoro, iya te, “Ni na ro kole ma. Mo'o yi 'deni kulowo. Ma ti mi keyi ro mbembé go lende 'bi.”

Yi Lingi 'Ba Yesu
(MT 1:1-17)

XXIII Mi kada nima Yesu kisasi ndobo 'ba laja laka ne komo koo abo edi 'deni 'buté mota. Kozo ma bilaka komeri bo ro kole 'ba Yesepa kole 'ba Eli XXIV kole 'ba Matata kole 'ba Lewé kole 'ba Maleki kole 'ba Yanayi kole 'ba Yesepa XXV kole 'ba Matatiyo kole 'ba Amosa kole 'ba Numa kole 'ba Esili kole 'ba Nagayi XXVI kole 'ba Mata kole 'ba Matatiyo kole 'ba Semayini kole 'ba Yoseke kole 'ba Yoda XXVII kole 'ba Yowanana kole 'ba Resa kole 'ba Zerobabele kole 'ba Salatele kole 'ba Neri XXVIII kole 'ba Maleki kole 'ba Adi kole 'ba Kosama kole 'ba Elimada kole 'ba Ere XXIX kole 'ba Yesuwa kole 'ba Elizara kole 'ba Yorima kole 'ba Matata kole 'ba Lewé XXX kole 'ba Simona kole 'ba Yuda kole 'ba Yesepa kole 'ba Yonama kole 'ba Elekima XXXI kole 'ba Meliya kole 'ba Mena kole 'ba Matata kole 'ba Natana kole 'ba Dawidi XXXII kole 'ba Yisayi kole 'ba Obede kole 'ba Bowaza kole 'ba Salamono kole 'ba Nasona XXXIII kole 'ba Aminadaba kole 'ba Rami kole 'ba Ezerona kole 'ba Pereze kole 'ba Yuda XXXIV kole 'ba Yakoba kole 'ba Yisika kole 'ba Abarayama kole 'ba Tera kole 'ba Nawura XXXV kole 'ba Seruga kole 'ba Ru kole 'ba Pelege kole 'ba Ebere kole 'ba Sela XXXVI kole 'ba Kayinana kole 'ba Arupakasada kole 'ba Seme kole 'ba Nowa kole 'ba Lemeke XXXVII kole 'ba Metosela kole 'ba Enoka kole 'ba Yarada kole 'ba Makalele kole 'ba Kayinana XXXVIII kole 'ba Enosa kole 'ba Sete kole 'ba Adama ma ro kole 'ba Boko'ba.

IV

Akiyɔɔ Ma Kōmō Zi Yēsu (MT 4:1-11; MK 1:12-13)

^I Mī kada nima Yēsu kileki kako di kpa Yaradene ne bo ngī lɔ ti Nyī Kɔtɔ Laka. Kina Nyī Kɔtɔ Laka koto bo ngī kari yī mōkō ^{II} na Satani koloma ngī rɔ tiyɔɔ bo tō'dō mo n̄bō dɔ 'butē sowɔ. Bo koloma ngī tara kinza tonyo ɔtɔ. Kina rɔ n̄burun̄buru mo tine bo 'deni rɔ 'bō. ^{III} Kina Satani kako ngī kilende zi bo, iya te, “Ɔdɔ kēddī ngī rɔ kole 'ba Boko'ba ilende zi kulugbī dōku nime kuyī rōnī rɔ man̄golɔ'bo.”

^{IV} Tine bo ileki dɔmo, iya te, “Ugu 'deni mī buku 'ba Boko'ba iya te, 'Bilaka oloma dē n̄ge kɔtɔ gɔ akonyo.’ ”

^V Satani oto bo kari kileme doliŋɔ nime pili toko zi bo ^{VI} kilende zi bo, iya te, “Ti mi'di kōzī kakpa mo ti amo ga ngī zīyī rōmōyī ama ga na. I'di 'deni zō kina ti mi'di zi bɔtɔ ame mo'dɔkɔ ti'di mo teyi ne. ^{VII} Kina me ɔdɔ kumōtu ma wa naga nime pili ti kēdī rɔ ē'bi.”

^{VIII} Bo ileki dɔmo iya te, “Ugu 'deni mī buku 'ba Boko'ba iya te, 'Nere Boko'ba 'bī na n̄ge kɔtɔ 'dɔ kumōtu kulōmu kpēyī teyi.’ ”

^{IX} Kina Satani koto bo 'bōwu kari Yerosalema ki'di bo kɔrɔ n̄bō tɔrɔ dɔ kumu rō lōbu 'ba Boko'ba, kina kilende zi bo iya te, “Ɔdɔ kēddī ngī rɔ kole 'ba Boko'ba ola rōyī bēri di bine. ^X Rōmōyī ugu 'deni mī buku 'ba Boko'ba iya te, 'Bo ti ki'di kō'du 'bī zi malayika abo ga 'dɔ koda bi laka di rōyī.’ ^{XI} Kina ugu 'deni gbī iya te, 'Lijē

ti kako kikapo yi ngi tɔɔ do kɔzinni kinza koga ndiyi ra yoki doku.' ”

^{XII} Bo ileki domo iya te, “Iya 'deni te, 'Kinza kiyɔɔ ɲere Boko'ba 'bi dē.’ ”

^{XIII} Tine ɔɔ Satani kote tiyɔɔ Yēsu 'deni kɔɔ a nime te tine bo ola Yēsu ngi tɔti tara nati.

Tisaki Nɔɔɔ 'Ba Yēsu

(MT 4:12-17; 13:53-58; MK 1:14-15; 6:1-6)

^{XIV} Kina Yēsu kileki ngi kari Galilaya lo ti Nyi Kɔɔ Laka na lēbi abo kiyelē rōni ngi kote mi dɔyayi nima toko. ^{XV} Bo oloma tiyandi wa di mi rō 'ba mōtu 'bēnni ga kina ma konzi kilēlu bo ngi.

^{XVI} Na bo kari ngi Nazareta gawo ma tōnē kulu bo yimo ne. Mi kada 'ba rɔ kindawo na bo kari ngi mi rō 'ba mōtu kɔɔ ndɔɔ abo ga nduwē tara. Bo ēnyi tɔɔ tīdekī wa ^{XVII} na kogba buku 'ba Yesaya bo kumē lende ngi ki'di zi bo. Na bo kitenye ngi ko'ja bi ma tōnē kugu kiya te, ^{XVIII} “Nyi Kɔɔ Laka 'ba Boko'ba ēdi doma rōmōyi bo ondi 'deni zō tuwōwō laja kɔɔ laka zi bo lisa ni. Bo oja ma 'deni ti'di do ngōlō zi bo mi maboso ni, kina gbī tiyɔɔ kɔɔ bo kɔɔ kōlu ni tope ya ma kēdi kōkō rōnni di zi kpɔɲi naga yaga rɔ do ngōlō ^{XIX} kina gbī tuwōwō kɔɔ 'ba mi koɲmi 'ba ɲere Boko'ba.”

^{XX} Kina bo kukōku mi buku mo nima ngi teyi bo kileki ki'di zi lēwi mo na bo koloma ngi bēri tiyandi wa. Kina bilaka pili 'ba mi rō 'ba mōtu yayi kodɔ kōmōnni ngi do bo. ^{XXI} Kina bo kileki kiya zinni, iya te, “Wa nime kugu bine ne na me ko'do rōni 'deni tōne kuwōke.”

XXII Lijë pili oloma ngi ro tiya lende abo ro ma laka, lende konmi ame ga kedi kodo di kpa bo ne i'di lijë ngi koto ro gönni. Lijë ebe tititi rönni, iya te, "Tara ne, odo bo na de ro kole 'ba Yesepa mo tönë ya?"

XXIII Yësu ileki domo zinni, iya te, "Ro ma laka ti ko'deke lende 'ba mumë nime roma, ame kiya te, 'Bo wowa, ilejo gbagba yi. Wa ame ga duwo koloma ro to'do mo Kaparanoma ne o'do gbi mi doyayi ma 'beyi bine.' "

XXIV Bo ileki gbi kiya zinni te, "Ro ma laka miya ziye, bilaka ame ro bo kumë lende ne ya e'benni ga oloma de toro mo. XXV Ro ma laka miya ziye, mi kada 'ba Eliya makuru'be edi ngi nbanj mi Yisarele. Ne mi kada ame kora komo poli teyi ko'do nbö komo koo mota kodo domo nyepe modokoto kinza toro ka'di de seyi 'ba 'bö kila'ba mi doyayi nima pili ne, XXVI pele tara oja Eliya de kari zi makuru'be 'ba Yisarele tine nge zi makuru'be mota ame ro bo lowö kedi koloma Zarepata mi doyayi 'ba Sidona ne. XXVII Kina gbi tara mi kada 'ba Elisa bo kumë lende bo mönyu edi ngi nbanj mi doyayi 'benni 'ba Yisarele tine pele tara ilejo ma koto mota te de di mi löngö mo. Namana nbö ro bo lowö di Suriya na nge Elisa kilejo."

XXVIII Kina odo bilaka naga nima mi rö 'ba motu yayi ne kuwo lende naga nime bo kiya ne 'deni tine, minni enyi ngi pili kata ro bo. XXIX Kina lijë kényi ngi titinj bo yaga di mi gawo. Lijë koto bo ngi kari bi kulinj 'ba doku nima ti gawo nima domo ne 'do titinj bo beri di bi kulinj nima.

XXX Tine bo olo abo rɔ bo ɲɔ di mi lɔngɔ tindi naga nima bo kari abo ɲɔ nduwɛ yaga.

Bɔ Nɔki
(MK 1:21-28)

XXXI Na bo kari ɲɔ Kaparanoma gawo mɔtɔ gbɛ mi Galilaya yayi. Mi kada 'ba rɔ kindawo na bo ki'di ɲɔ tiyandi bilaka XXXII tine liɲɛ ɔtɔ ɲɔ rɔ gɔnni gɔ akiyandi abo rɔmɔyɛ bo iyandi wa ɲɔ kɔzɔ bɔ kɔzi kakpa tara. XXXIII Bɔ nɔki mɔtɔ ɛdi mi rɔ 'ba mɔtu yayi. Kina nɔki nima kɛnyi ɲɔ kulɔri rɔ ma kembe, iya te, XXXIV "Wa'di 'bi tize, ni Yɛsu 'ba Nazareta nime? Ako 'deni tote dɔze nati? Mikali yi 'deni. Ni na rɔ bɔ laja ma kɔtɔ laka 'ba Bɔko'ba."

XXXV Tine Yɛsu ɛnyi kamo dɔ nɔki nima, iya te, "Udumɔ yaga. Kina ita'ba yaga di dɔ bɔ nima."

Nɔki tɔnɛ ɛnyi ɲɔ kɔɲma bɔ nima bɛri kɔmɔnni pili te kina kita'ba ɲɔ yaga di dɔmo ko'dɔ ɔtɔ dɛ teyi. XXXVI Kina lende mo kigayi bilaka naga nima ɲɔ pili liɲɛ kebe tiya mo rɔ gɔ rɔnni, iya te, "Akiyandi ma tondo mo ga na te? Bo amo le dɔ nɔki ni ti kɔzi kakpa ti tigo te na liɲɛ kita'ba ɲɔ yaga."

XXXVII Kina lɛbi 'ba Yɛsu kiyɛlɛ rɔni ɲɔ kote mi dɔyayi nima toko.

Yɛsu Ileɲo Bɔ Rɔkɔ'ɔ Ma Konzi
(MT 8:14-17; MK 1:29-39)

XXXVIII Yɛsu ɛnyi di mi rɔ 'ba mɔtu yayi kari liɲɔ 'ba Simona. Tine mese 'ba Simona ɛdi yayi ti zɛyi ɲɔ timo rɔ ma kututu. Kina liɲɛ kiya lende mo zi Yɛsu 'dɔ kokɔnyi. XXXIX Kina bo kari ɲɔ kɔrɔ kpa laɲgiri 'ba 'ja nima bo kilende zi zɛyi nima

'do kola loko yaga. Kina zëyi nima kola loko ngi, loko kënyi tɔɔ koloma toja laja zinni.

XL Kina ɔdo kada këdi kôsö 'deni tine na bilaka ko'de bo rɔko'ɔ ma konzi mɔto ga ame ti dokomali rɔko'ɔ ma gege ne ngi kako zi Yësu. Kina bo koloma ngi ti'di közi bo rönni tileŋo lijë pili rɔ kotokoto. XLI Tine nöki ni ebe 'bënni tita'ba yaga di do bilaka ti tulöri, kiya te, "Ni na rɔ kole 'ba Boko'ba."

Tine bo amo dönni kola lijë dë kilende römöyi lijë ikali bo rɔ Kurisito ame kako di mitɔɔ ne.

XLII Ko'ja bi këdi këzë 'deni na Yësu kënyi ngi kari abo kutu bo yi mökö. Bilaka ebe toma go bo, tine ɔdo lijë kari ko'ja bo 'deni lijë oloma tota bo 'do bo kari dë kpe bito di zinni bina. XLIII Ne tine bo iya te, "Mëdi mari tiya laja laka 'ba nere löbu 'ba Boko'ba nime gbï mi gawo mɔto ga römöyi lende mo na me koja ma gomo."

XLIV Kina bo kö'bö ngi nduwë rɔ tiyandi bilaka di mi rö 'ba mötu 'ba Yudayi ni.

V

Tösö 'Ba Simona Ni Gɔ Yësu (MT 4:18-22; MK 1:16-20)

I Mi kada ma Yësu këdi kɔɔ kpa pöpö 'ba Genesareta tindï kuru bo 'deni toko bëri tuwö lende 'ba Boko'ba, II bo o'ba komo bo ngi bo ko'ja sorope riyo mɔto ga këdi 'deni kpa götö yayi, atoyi mo ga ari 'deni turögö rɔ duru 'bënni ga. III Kina bo kari këki ngi mi ma koto ame rɔ 'ba Simona ne, bo iya zi Simona 'do koto sorope nima kari dɔgba mbowa yaga di do kpa götö. Kina bo koloma ngi bëri mi sorope yayi tiyandi bilaka.

IV Kina ɔɔɔ bo kote tilende 'deni tine bo ɛnyī kiya zi Simona, bo iya te, “Oto sorope kari mī zana mini ma kalo 'ɔɔ ku'duke duru 'be tugu kenze.”

V Tine Simona ileki ɔɔmo, iya te, “Nere, dopi rɔze 'deni tu'du mo ti korɔndɔ ene ɲbō bi kēzē ɔze rɔ yawa kinza ma do'ja ma koto te. Ne go lende kiya 'bī ti mu'du duru nima ɲgī.”

VI Kina ɔɔɔ lijë ku'du yɔ na kilaka kenze ɲgī ɲbaɲi, duru koma tirica. VII Kina lijë ko'ɔɔ kōzinnī ɲgī zi lēpī nnī ama ga mī sorope mɔto yayi ne go kako tokɔnyi lijë. Kina lijë kope kenze ɲgī koza koso mī sorope naga nima kpaki riyō ki'di sorope pili koma za 'bōwu tōnzū bēri.

VIII Tine ɔɔɔ Simona Pītōrō kɔɲgɔ 'deni te bo ako ɲgī kolɔɔɔ bēri kɔmɔ Yēsu. Bo iya te, “Nere, ese yaga di rɔma. Ma bo lende kēnyē na.” IX Rōmōyī kenze nima kilaka zinnī ne na lende mo kigayi lijë 'deni ɲgī pili. X Lende mo igayi lēpī bo ama ga Yakoba ni ti Yowani kole 'ba Zebedayo ga 'deni gbī.

Kina Yēsu kēnyī kileki kiya zi Simona, iya te, “Kinza kere dē. Kisasi di mī kada nime tone ti kēddi rɔ atoyi 'ba to'de bilaka zi Boko'ba.”

XI Kina lijë kilala sorope 'bēnnī ga ɲgī yaga ɔɔ kpa gōtō, lijë kola wa pili yayi lijë kōsō ɲgī nati go Yēsu.

Yēsu Ilenjo Bo Mōnyu (MT 8:1-4; MK 1:40-45)

XII Kina ɔɔɔ Yēsu kēdi 'deni mī gawo mɔto yayi tine na bo mɔto mōnyu konyo rɔmo ga 'deni ɲgī pili rōwē ki'di dōnī ɲgī. Bo ako kila'ba rɔ kpa

kutu'bö kómó Yésu bëri bo koma'jo ró bo, iya te, “Nëre, ɔdɔ ko'dɔkɔ ŋgĩ ti kileŋo ma ŋgĩ yaga ró ma kɔpɔ.”

XIII Yésu oja kózĩ bo kosa ró bɔ nima, kiya te, “Mo'dɔkɔ 'deni ŋgĩ, ileŋo yi 'deni.”

Kina mönyu tönë kola bɔ nima ŋgĩ. **XIV** Tine Yésu ose gómó zi bo, iya te, “Kinza kari kiya lende mo dë titi zi bɔtɔ tine ari kileme röyĩ zi bɔ akumu 'dɔ bo kinyeli röyĩ gɔ kileme ŋgĩ ileŋo yi 'deni ró ma kɔpɔ. Kina gɔ ko'de akumu kɔzɔ ame Musa ki'di kó'du mo 'deni ne tara.”

XV Ne pele lëbi 'ba Yésu iyélë rónĩ ŋgĩ nduwë ró mbëmbë. Kina bilaka koloma ŋgĩ ró tɔlɔ ró tündĩ kako tuwö akiyandi abo gbĩ 'dɔ bo kileŋo lijë di dɔ rɔkɔ'ɔ 'bënnĩ ga. **XVI** Tine Yésu ɔ'bö tusu ró bo kari titi mbowa yĩ mökò ró dɔ kutu bo to'dɔ mötu.

Yésu Ileŋo Bɔ Keŋme Bëri Mɔtɔ

(MT 9:1-8; MK 2:1-12)

XVII Mĩ kada ma dɔ kɔtɔ mɔtɔ ko'ja bo kädĩ ró tiyandi bilaka Parosi ni ti bɔ kómó kiyandi mɔtɔ ga ame kako di mĩ gawo 'ba mĩ dɔyayi 'ba Galilaya ni ti Yudayi gbĩ di Yerosalema ëdĩ yayi. Tigɔ 'ba Bɔko'ba ëdĩ ti Yésu tileŋo bɔ rɔkɔ'ɔ timo.

XVIII Kina ya mɔtɔ ga ko'de bɔ keŋme bëri mɔtɔ kädĩ kombi ti sora ŋgĩ. Lijë o'dɔkɔ toto bɔ nima kari ko'ba bëri kómó Yésu rö yayi. **XIX** Tine ɔdɔ lijë ko'ja kɔri 'ba 'dɔ to'dɔ mo tara dë kpe römöyĩ tündĩ oso 'deni ŋgĩ kola kɔri dë kpe zinnĩ, na lijë kuyi rönñĩ ŋgĩ këkĩ tɔrɔ dɔ ró lijë kumö bi koja bɔ nima di teyi kako bëri mĩ zana tündĩ naga nima ko'ba kómó Yésu.

XX Kina ɔɔɔ Yɛsu kɔŋɔ ya naga nima ki'di dɔnni 'deni ɔɔ tigo abo tara tine bo ilende ŋɔ zi bɔ nima, bo iya te, “Bo pɔri ma, ola yi 'deni ɔɔ lende kɛnyɛ 'bi ga.”

XXI Kina Parosi ni ti bɔ kɔmɔ kiyandi mo tɔnɛ ga koloma ŋɔ rɔ tomeri mo ti minni, iya te, “Bo nime bo yɛ na bo kɛdi ko'dɔ dɔli kiyari rɔ bo ti Bɔko'ba te? Bɔko'ba na ŋge kɔtɔ rɔ bɔ tola bilaka ɔɔ lende kɛnyɛ.”

XXII Meri 'benni ti akititi 'benni nima, Yɛsu ikali 'deni. Kina bo kileki kititi lijɛ, bo iya te, “Eddi komerike wa naga nima tara mi dɔki'di ye ɔɔ wa'di? XXIII Ma yala na kitɛwu 'dɔ tiya mo? ‘Ola yi 'deni ɔɔ lende kɛnyɛ 'bi,’ ala 'dɔ kiya te, ‘Enyi tɔrɔ kilingere.’ XXIV Ne ziye tikali mo rɔ ma laka kole 'ba bilaka lesi ɛdi ti tigo mi dɔliŋɔ nime bine tola bilaka ɔɔ lende kɛnyɛ.”

Kina bo kɛnyi kiya zi bɔ keŋme bɛri tɔnɛ, bo iya te, “Milende ziiyi, ɛnyi tɔrɔ kombi sora 'bi kari liŋɔ.”

XXV Kina bɔ tɔnɛ kɛnyi ŋɔ kɔrɔ tɔrɔ di kɔmɔnni pili te, bo kombi sora abo tɔnɛ bo koloma rɔ tɔ'dɔ dɔmo ne bo kari ŋɔ nduwɛ liŋɔ ti tilɛlu Bɔko'ba. XXVI Kina lende mo kigayi bilaka pili ŋɔ ki'di yi ni bɔ mɔtɔ kebe ŋɔ tilɛlu Bɔko'ba. Lijɛ ŋɔ pili rɔ tikere na lijɛ kebe ŋɔ tiya mo te, “Do'ja a lɔbu 'deni tɔne.”

*Bɔ Rɔkɔ'ɔ Na Ŋge Ko'dɔkɔ Wɔwɔ
(MT 9:9-13; MK 2:13-17)*

XXVII Di ɔmɔ na Yɛsu kari ko'ja bɔ kireke awada mɔtɔ kidɛki mɔyi mo rɔ Lɛwɛ koloma 'deni mi bi 'ba tireke awada. Kina Yɛsu kiya zi

bo te, “Ösö goma.” [XXVIII](#) Kina Lëwë kënyï kola wa pili ngi bo kösö gɔ Yësu.

[XXX](#) Lëwë o'dɔ nbele ma löbu liɲɔ abo zi Yësu. Na bɔ kireke awada ma konzi ti ya mɔtɔ ga koloma ngi rɔ tonyo kpënni ti Yësu ni yayi. [XXX](#) Tine na Parosi ni ti bɔ kɔmɔ kiyandi 'bënni ga koloma ngi rɔ tiya mo zi bɔ kösö gɔ bo ga, iya te, “Ëddi konyoke kpeye kuwëke wa bi kɔtɔ ti bɔ kireke awada ni ti bɔ lende kënyë naga nima gɔ wa'di?”

[XXXI](#) Tine Yësu ileki dɔmo zinni, iya te, “Bɔ rɔkɔ'ɔ na nge kari zi bɔ ki'di wɔwɔ. Ya ma kinza ti rɔkɔ'ɔ naga ari ë'bënni dë. [XXXII](#) Mako dë tädëki bɔ lende laka, mako gɔ bɔ lende kënyë 'dɔ koto dönni.”

Lende 'Ba Kpa Koro

(MT 9:14-17; MK 2:18-22)

[XXXIII](#) Ya mɔtɔ ga ënyï kititi bo, iya te, “Bɔ kösö gɔ Yowani ga ti 'ba Parosi ni ö'bö rɔ toro kpënni to'dɔ mötu, ne ma 'bëyi ga oro 'bënni kpënni dë gɔ wa'di?”

[XXXIV](#) Yësu ileki dɔmo zinni iya te, “Ma komerike 'beye nba ame kako mi karama 'ba gbe ne ti koro kpënni ko'ja më'dë 'ba nyiti këdi tinni? Inza tara, [XXXV](#) tine kada mo ti kômö 'jaa ame 'dɔ kogba më'dë 'ba nyiti yaga di mi löngö lijë kina lijë ti koro kpënni 'jaa mi kada mo nima.”

[XXXVI](#) Kina bo koloma ngi rɔ tiya dɔngala nime zinni, iya te, “Bɔtɔ irica kapa bɔngɔ ma la'ja dë kuru ma köndë timo. Ɔdɔ bɔ mo ko'dɔ tara, ti kirasi ma la'ja nima, tine akuru ma di yoki ma la'ja inza koriya ti ma molo nima. [XXXVII](#) Kina

gbï tara, bɔɔ ɔɔɔ layi ma la'ja dë mï kilaka layi ma köndë. Ɔɔɔ ko'dɔ tara layi la'ja ti kotopa kilaka layi köndë nima ngï yaga, kina layi ni kpaki ti kilaka mo nima këdi kirasi rönni ngï. XXXVIII Tine layi ma la'ja todo mo mï kilaka ma la'ja. XXXIX Kina gbï bɔɔ inza ko'dɔko layi ma la'ja kpe ɔɔ bo kuwë ma mɔlo 'deni, römöyï bo ti kiya te, 'Ma mɔlo nime na kele.' "

VI

Lende 'Ba Kada 'Ba Rɔ Kindawo (MT 12:1-14; MK 2:23-3:6)

^I Mï kada 'ba rɔ kindawo ma dɔ kɔɔ mɔɔ Yësu ni ëdi kudö kebe mï nyaka 'ba nyönyu kina bɔ kösö gɔ bo ga kebe ngï tomborozi dɔ nyönyu kinyanyi közinni lijë koloma rɔ tonyo mo. ^{II} Kina Parosi mɔɔ ga kënyï kititi, iya te, "Ëddi kiyëyike mï kö'du ki'di 'ba kada 'ba rɔ kindawo gɔ wa'di?"

^{III} Tine Yësu ileki dɔmo zinni, iya te, "Ëdëkike wa tönë Dawidi ko'dɔ mï kada ma lijë këdi rɔ 'bö ti bilaka abo ga ne dë? ^{IV} Mï kada nima Dawidi ɔɔ ngï mï rö löbu 'ba Bɔko'ba kogba maŋgolo'bo koro ame kö'du ki'di kota gɔmo di zi bilaka ma sari tine nge zi bɔ akumu ni na 'dɔ konyo ne. Dawidi onyo ki'di gbï zi bilaka abo ga."

^V Kina Yësu kileki kiya 'böwu zinni, iya te, "Kole 'ba bilaka lesi na rɔ nɔre 'ba dɔ kada 'ba rɔ kindawo."

^{VI} Mï kada 'ba rɔ kindawo mɔɔ na bo kari ngï kɔɔ mï rö 'ba mötu koloma tiyandi wa. Tine bɔ mɔɔ ëdi yayi közimo ma döri ölä 'deni rɔ kilawo. ^{VII} Kina Parosi ni ti bɔ kɔmɔ kiyandi ni

ëdi rɔ toma kɔri 'ba 'dɔ tususu Yësu. Gɔ lende mo na lijë kedi koje kòmónni kɔŋgɔ ɔdɔ Yësu ti kileŋɔ bɔ nima mi kada 'ba rɔ kindawo nima ya. ^{VIII} Tine Yësu ikali meri 'bënni nima 'deni na bo kiya zi bɔ kɔzi kɔlë rɔ kilawo tɔnë, bo iya te, “Ënyï tɔrɔ kɔrɔ kɔmɔze pili bine.” Kina bɔ nima kënyï ŋgï kɔrɔ.

^{IX} Kina Yësu kiya zinni te, “Mititi ye, ma yala na kuti dönï ti kò'du ki'di 'ba kada 'ba rɔ kindawo, to'dɔ lende laka zi bilaka ala to'dɔ lende kënyë na teyi, tɔmɔ didi ala tupö mo yaga?”

^X Bo uyï kɔmɔ bo kɔŋgɔ dönni pili na bo kilende zi bɔ nima, bo iya te, “Oja gɔ kɔziyi.”

Bo oja yɔ na kɔzi bo tɔnë kileŋɔ rɔni ŋgï rɔ ma laka. ^{XI} Tine lende mo ata ŋgï minni sowa na lijë koloma ŋgï rɔ tiya mo rɔ gɔ rɔnni, wa'di na gɔ lijë kò'dɔ ŋgï zi Yësu.

Bɔ Kösö Gɔ Yësu Ga
(*MT 10:1-4; MK 3:13-19*)

^{XII} Mi kada ma dɔ kɔtɔ mɔtɔ na Yësu kënyï ŋgï kari dɔ dɔku tilende ti Boko'ba këzë dɔ bo. ^{XIII} Mi dɔŋbɔ mo 'deni tine na bo kidëki bɔ kösö gɔ bo ga ŋgï bo koza ya ma 'butë dɔmoriyö di mi löŋgö mo bo kidëki lijë rɔ bɔ laja. ^{XIV} Lijë na rɔ Simona ame bo kidëki rɔ Pïtörö ne ti löndö bo Andareya ti Yakoba ti Yowani ti Pïlipö ti Batolimayo ^{XV} ti Matayo ti Toma ti Yakoba kole 'ba Alapayo ti Simona ame kidëki rɔ Zelote (bɔ kò'dɔ ya gɔ dɔyayi 'bënni) ^{XVI} ti Yuda kole 'ba Yakoba ti Yuda Isikarita ame kebe kusus Yësu ne.

Akiyandi 'Ba Yësu
(*MT 4:23-5:12; 5:38-48*)

XVII Bo ëki kari tinnï bërï mï döyayi ma koriya na bo koro ngi. Tindi ame ga ro bo kosö go bo ne ti bilaka ma konzi ame ga di mi döyayi 'ba Yudayi pili ti Yerosalema gbi di mi gawo 'ba Tura ni ti Sidona ame ga kpa mini löbu ne edi kpaki yayi. **XVIII** Lijë ako tuwö lende abo gbi ti roko'ö 'do tilenjo mo. Kina ngi ya ame ga nöki kedï kodo gomö romo kulöwö naga ilenjo ngi gbi. **XIX** Bilaka naga nima pili o'doko tosa ro bo römöyi tigö edi kodo di ro bo kilenjo lijë.

XX Bo ongo do bo kosö go bo naga nima na bo kiya te, "Kpe ame ga ro lisa ne na laka römöyi nere löbu 'ba Boko'ba na ro 'beye. **XXI** Kpe ame ga giri nime ro 'bö ne na laka römöyi ti ko'bo ye 'deni. Kpe ame ga ro monö giri nime ne na laka römöyi ti kögöke 'deni. **XXII** Kpe ame ga odo bilaka ko'ji ye kiti'ja ye kilagi ye kiya ye ro a ma kënyë go lende 'ba kole 'ba bilaka lesi ne na laka. **XXIII** Iliyake mi kada mo nima köpuke ro lonjo römöyi kpa közi ma löbu edi ziye mitoro. Ya naga nima 'bu nni löbu ga oloma gbi ro to'do bo kumë lende 'ba Boko'ba tonë ga bine tara.

XXIV Tine bu'bu ziye kpe bo wa ni, römöyi oteke ro kindawo ti lonjo ma 'beye 'deni molo giri nime. **XXV** Bu'bu ziye kpe ame ga ro tekpë giri nime ne, ti keddike 'deni 'basi ro 'bö. Bu'bu ziye kpe ame ga ro tögö giri nime ne, ti kduke 'deni. **XXVI** Bu'bu ziye kpe ame ga bilaka pili kedï kiya lende 'be ro ma laka ne römöyi kina 'bu nni löbu ga ko'do bo kumë lende do kindëndë ni gbi tara bine.

XXVII Kina me medï miya ziye kpe ame ga keddi kuwöke lende naga nime medï miya ne. O'ö bo

ya 'bī ga kina o'do lende laka zi lijē ame ga ko'ji yi ne. **XXVIII** O'do yēyī do lijē ame ga kulōmu yi ne kina umōtu go lijē ame ga kēdī ko'do yi ro ma kēnyē ne. **XXIX** Odo bo moto kokoso lo'bo yī, uyī kapa moto gbī zi bo, bo kokoso. Odo bo moto kogba gamisī 'bī, i'di bo kogba pandila 'ba yīmo gbī. **XXX** I'di zinnī lijē ame ga kīdekī wa di zīyī ne. Tine kinza ki'di dē kpe kopi zīyī. **XXXI** O'do zi ya moto ga gbī kozo ame ko'doko 'do ko'do zīyī ne tara.

XXXII Ne odo ko'o nge ro ya ame ga ko'o yi ne 'do mī Boko'ba kēyī ka rōyī gomo go wa'di? Bo lende kēnyē ni pele o'o ya ame ga ko'o lijē ne gbī. **XXXIII** Ne odo ko'do laka nge zi ya ame ga ko'do laka zīyī ne, 'do mī Boko'ba kēyī ka rōyī gomo go wa'di? Bo lende kēnyē ni pele o'do gbī tara. **XXXIV** Ne odo ki'di nge zi ya ame ga kiteri 'do kileki bi mo teyi zīyī ne, 'do mī Boko'ba kēyī ka rōyī gomo go wa'di? Bo lende kēnyē ni i'di gbī zi bo lende kēnyē lēpī nni ga tara 'do kopi te kileki teyi.

XXXV Tine ma laka mo, o'o bo ya 'bī ga, o'do laka zinnī, kina i'di zinnī kinza titeri topi oto teyi. Kina ti kpa kōzī 'bī 'ba gomo kēdī ngī ro mbēmbē, ti kēddī ro kole 'ba Boko'ba tigo do kiteli, rōmōyī bo na ti mī kēyī ro bo mī kata ni ti bo dōkī'di kēnyē ni. **XXXVI** Oloma ti mī koŋmi zi bilaka kozo 'ba 'bu yī Boko'ba tara.

XXXVII Kinza ko'do burē 'ba boto dē, odo ko'do ti ko'do 'bēyī gbī. Kinza kodo karama dē do boto, odo ko'do ti kodo gbī dōyī. Ola bilaka go lende kirasi, kina ti kola yi gbī. **XXXVIII** I'di, kina ti ki'di gbī zīyī. Akiyari kele 'bī ame kēdī ko'do zi bilaka,

kiyari kitani gomo kiyaya koso kilayi beri ne, ti komomi gbi tara dango'do yi, romoyi wa ame kiyari ki'di ne na ti ki'di gbi ziiyi."

Ni Gbi Tara
(MT 7:3-5, 24-27)

XXXIX Kina Yesu kiya dangala nime gbi zinni, iya te, "Bo komo kolu ti kokoko bo komo kolu lepi bo moto yo? Lije ti kila'ba de kpaki riyi mi go? XL Kole 'ba sukulu inza mbiri di do bo komo kiyandi abo. Ne bo ame kote akiyandi abo pili laka ne ti kedii gbi kozo bo komo kiyandi abo.

XLI Go wa'di na kebe tongo pori di komo lepi yi moto konyo lende 'ba kpa kulugbu ma lobu nima komoyi ne de? XLII Ti kiya ro ma tondo mo zi londö nima kiya te, 'Bo londö, i'di miyagba pori nima yaga di komoyi,' ko'ja to'ja kpa kulugbu ame komoyi ne konya doyi? Ni bo komo kandi nime, oga kpa kulugbu nima titi dogba yaga di komoyi 'do ko'ja bi laka togba pori yaga di komo londö yi.

XLIII Ongoke te, ngeri ma laka ana dongeri ma kenyä de, kina ngeri ma kenyä ana dongeri ma laka de. XLIV Ede kikali ngeri pili go ma kana mo ga. Boto ite'de kolu de di do ngopalinga, kina boto ite'de moto de gbi di do rokö. XLV Bo lende laka edi koja 'ba bo ro wa ma laka ame kulu doni 'deni mi doki'di bo ne. Kina bo lende kenyä oja 'ba bo gbi ro wa ma kenyä ame kulu doni 'deni mi doki'di bo ne. Romoyi wa ame koso mi doki'di ne na kpa kedii koja yaga.

XLVI Eddi kidেকে ma ro nere, ro nere, go wa'di kinza ma ko'doke wa ma miya mo ga de

yo? XLVII Ti mileme ziye, lijë ame ga pili kako kuwö lende ma ko'do ngi tara ne XLVIII ëdi kozo bo ko'ba rö ame kole gö 'ba gbondo rö abo kalo kugë gbondo rö abo di do doku ne tara. Kina mini koso kako kikëti röni ro rö nima, tine iyaya röni dë, römöyi o'ba röni 'deni laka. XLIX Ne lijë ame ga kuwö lende ma ko'do dë ne, ëdi kozo bo ame ko'ba rö ma 'ba bo ngi tara kinza kole gbondo mo dë bëri ne. Kina odo mini koso kikëti röni ro rö nima yo na kulöru ngi. Tine la'ba mo ngi ro ma kënyë."

VII

Bö Laja 'Ba Bö Do Bö Kanya (MT 8:5-13)

^I Kina odo Yësu kote tiya wa naga nime 'deni pili zi bilaka naga nima tine na bo kënyi ngi kari Kaparanoma. ^{II} Di yayi bo këlu 'ba bö kanya 'ba Romo moto ëdi ti bö laja abo ame bo ko'bo kulöwö ne. Tine bö laja nima ëdi do rok'bo 'deni ngosi 'do kölä. ^{III} Kina odo bö këlu nima bo kuwö lende 'ba Yësu 'deni tine bo oja löbu 'ba Yudayi moto ga ngi kari 'do kititi Yësu go kako komo bö laja abo nima yaga. ^{IV} Ya naga nima ari kolo'ba rönni ro gögö zi Yësu, iya te, "Bö nime bo o'bo ngi 'do ko'do konyi teyi ^V römöyi bo o'bo ze Yudayi kulöwö bo ko'ba rö 'ba mötu zize." ^{VI} Kina Yësu kënyi ngi kari tinni.

Tine odo Yësu kömö 'deni ngosi ngila lijo nima kola dë kpe kowo yo, na bö këlu mo tonë koja bilaka 'do kari kiya zi Yësu te, "Nere, kinza kupö röyi dë. Mo'bo dë 'do ti'di yi kodö lijo ma. ^{VII} Ma gbagba ma monjo roma bine mo'bo dë 'do

tako ziyi. Tine iya nge ti kpëyi kina ti kileŋo bo laja ma nime ngi. ^{VIII} Römöyi mikali közi kakpa 'bi ëdi gbì kɔzo 'bama ame mëdi bicì közi kakpa ti bo kanya nbaŋi kpa bicö ne. Ɔdo milende zi ame, miya te, 'Ari,' kina kari ngi. Kina ɔdo milende zi ame 'dë, miya te, 'Ako,' kina kako ngi. Ɔdo milende zi bo laja ma, miya te, 'O'do wa nime,' kina ko'do ngi."

^{IX} Kina ɔdo Yësu kuwö lende kiya 'ba bo nime 'deni te tine lende mo igayi bo ngi. Kina bo kuyi kɔmo bo do tindi ama ga këdi kozi go bo ne, bo iya te, "Ro ma laka miya ziye, mo'ja botɔ mɔto ame ki'di dönì ngi go lende ma kɔzo a nime te dë kɔto te pele di miye kpe Yisarele."

^X Kina ya tönë ga koja ne kileki ngi kari ko'ja bo laja tönë kileŋo 'deni.

Yësu Indinji Töku

^{XI} Kina di pötö mo na Yësu kënyì ngi kari gawo mɔto kidëki möyi mo ro Nayini. Bo kösö go bo ga ti tindi ma konzi mɔto ga ari gbì kɔto ti bo.

^{XII} Tine ko'ja lijë kömö 'deni ngosi kpa reki 'ba gawo nima tine na dönni kondɔso ngi ti töku këdi kombi kako timo. Kole kɔto kpöki 'ba 'ja makuru'bë mɔto na ma kölë 'deni. Kina bilaka 'ba mi gawo kotɔto rönni 'deni ngi ro tindi ti 'ja nima. ^{XIII} Tine ɔdo Yësu ko'ja 'ja nima 'deni tara tine lende mo ɔ'ɔ ngi nbö kɔdo mi dökì'di bo. Kina bo kiya zini te, "Kinza kudu dë."

^{XIV} Kina bo kari ngi kinda'ba kpa lanba nima di do bo kombi töku naga nima na lijë kɔro ngi. Kina bo kilende, iya te, "Ni kole, milende ziyi ënyì tɔro."

XV Kina töku tönë kënyī ngī koloma tɔɔ kebe tilende. Kina Yësu kileki bo ngī zi ma mo. XVI Kina lījē ngī pili ɔ tikere ɔ mbëmbë lījē ki'di tīlëlu Boko'ba, kiya te, “Bɔ kumë lende ma löbu ɔɔ 'deni mī löngö ze.”

Lījē iya gbī te, “Boko'ba na kako 'deni tokonyi bilaka abo ga.”

XVII Kina lëbī 'ba wa nime Yësu ko'dɔ ne kogba mī dɔyayi 'ba Yudayi ngī pili ti rönī kala mī dɔlɔɔ ame ga dɔngila Yudayi yayi ne toko.

Akititi 'Ba Yowani (MT 11:2-19)

XVIII Bɔ kösö gɔ Yowani ga ari kiyëti lende naga nime pili te zi Yowani. XIX Kina bo kīdëkī ma riyö ngī bo koja kari zi Yësu ti akititi nime, kiya te, “Nī mo na ɔ bɔ mo tönë kēdī kako ne, ala 'dɔ doje kɔmɔze gba gɔ bɔ mɔɔ 'beri?”

XX Kina ya riyö tönë ga kako ngī zi Yësu kiya te, “Yowani bɔ bapatisi na koja ze ziyī tiya mo te, ‘Nī mo na ɔ bɔ mo tönë kēdī kako ne, ala 'dɔ doje kɔmɔze gba gɔ bɔ mɔɔ 'beri?’ ”

XXI Mī kada mo nima Yësu ileŋo ma konzi ame ga ti dɔkomali ɔkɔ'ɔ ma gege ti nöki ni kiyɔɔ kɔmɔ bɔ kɔmɔ kölu ni 'deni gbī. XXII Kina bo kileki kiya zi bɔ laja naga nime, bo iya te, “Ilekike kari kiyëtike wa naga nime ko'jake kuwöke gbī ne zi Yowani. Iyɔɔ kɔmɔ bɔ kɔmɔ kölu ni 'deni. Bɔ ka'bo ni ilingere 'deni. Ileŋo bɔ mönyu ni 'deni yaga ɔ ma kɔɔ. Bɔ mbili ku'bë ni uwö bi 'deni. Töku ni indiŋi 'deni kina laja laka uwöwö rönī 'deni zi bɔ lisa ni. XXIII Lījē ame ga lende ma kilikö dë dönnī ne na ti yeyī.”

XXIV Di pötö bɔ laja 'ba Yowani naga nima kari 'deni na Yësu koloma rɔ tiya lende 'ba Yowani zi tindi naga nima. Bo iya te, “Me karike yi mökö zi Yowani ne wa'di na karike tongɔ mo? Mbili moli ma kedi kudë dönî di zi lili? XXV Ne ma kinza tara arike tongɔ wa'di? Bɔ kusu bɔngɔ kele? Inza tara, lijë ame ga kedi kusu bɔngɔ ma ndögö kitigɔ kulöwö naga nima dönî kola nge 'joyi di mi mori ne, bi 'benni liɔ 'ba nere. XXVI Ne arike tongɔ wa'di? Bɔ kumë lende 'ba Boko'ba? Yëë, rɔ ma laka o'jake bɔ ame kebe bɔ kumë lende 'ba Boko'ba pili ne 'deni. XXVII Bo na me kugu lende abo mi buku 'ba Boko'ba kiya te, ‘Mëdi moja bɔ laja ma kari dɔgba kömöyi tileŋo kori ziyi.’ XXVIII Rɔ ma laka miya ziye, kole köyö 'ba 'ja mɔto inza mbiri di dɔ Yowani, tine bɔ ame titiyi mi nere löbu 'ba Boko'ba ne na mbiri di dɔ Yowani.”

XXIX Bilaka ma laki naga nima ti bɔ kireke awada ni kpaki ɔdɔ lijë kuwö lende nime Yësu kiya ne 'deni tine ileme ngi zinni burë ko'dɔ 'ba Boko'ba rɔ ma kodɔ römöyi Yowani na ko'dɔ bapatisi 'deni dönî. XXX Tine Parosi ni ti bɔ komɔ kiyandi 'ba kö'du ki'di ni ilagi ako'doko 'ba Boko'ba ngi gɔ dönî, lijë kilagi di zi Yowani di bi to'dɔ bapatisi dönî.

XXXI Yësu ileki kiya te, “Ti miyari ye kpe bɔ titi ma le'jete nime ti wa'di? Kpe ngi kɔzɔ wa'di ga? XXXII Kpe ngi kɔzɔ kole titi ame kotonji dönî mi bi 'ba ndögö tara, ame dɔtumu mɔto kulöri kiya zi ama ga, iya te, ‘Domba dɔkole mbili pele ziye, odoweke gɔye dë yɔ. Kina me duci leri 'ba tölë pele ziye, uduke dë yɔ.’ XXXIII Yowani ako bine

koro kpa bo kuwë a ma kata naga dë, iyake te, 'Bo bɔ nɔkɪ na.' XXXIV Kina me kole 'ba bilaka lesi kako konyo kpa bo kuwë wa, iyake te, 'Oŋgoke yayi, bo ŋgɪ rɔ bɔ kpa ŋbɔŋbɔ bɔ layi bɔ pɔri 'ba bɔ kireke awada ni ti bɔ lende kënyë mɔto ga.' XXXV Ne tine akikali 'ba Boko'ba ti kinda 'deni yaga di mi ndɔbɔ 'ba kole mo ga."

Yësu Ni Ti Simona Ma Rɔ Parosi

XXXVI Parosi mɔto ose Yësu 'do kari rɔ ŋba liŋɔ abo. Kina Yësu kari ŋgɪ lijë koloma tonyo akonyo bi koto ti Parosi nima. XXXVII Tine 'ja bɔ lende kënyë mɔto di mi gawo nima uwö 'deni Yësu ëdi liŋɔ 'ba Parosi nima. Kina loko kako ŋgɪ ti kizaza 'ba 'bu ma kato kele. XXXVIII Loko ɔrɔ ŋgɪ kebe gɔ Yësu di kpa akonyo yayi tudu, tɔlɔ kɔmɔni kiya'ji ndi Yësu. Kina loko kebe ŋgɪ tididi ndi Yësu ti sunë dönɪ loko kunzulu kinzanza 'bu kato kele tönë teyi.

XXXIX Kina ɔdɔ Parosi mo nima ko'ja 'deni tara tine, bo ebe tiya mo ti mi bo te, "Bɔ nime ma bo këdi ra ŋgɪ rɔ bɔ kumë lende 'ba Boko'ba dëne bo ëdi kikali ŋgɪ 'ja nime këdi kosa ndi bo ne bɔ lende kënyë ma dɔ kiteli na."

XL Yësu ënyɪ kilende zi Parosi nima, möyɪ mo rɔ Simona ne, iya te, "Simona, mëdi ti lende mɔto tiya mo ziyɪ."

Simona ileki dɔmo iya te, "Laka, bɔ kɔmɔ kiyandi, iya zö."

XLI Yësu isaki kiya te, "Ya mɔto ga riyo ogba yamo tɔti di zi bɔ mɔto 'dɔ lijë kopi 'jaa. Bɔ mɔto ogba 'ba bo kuluku 'butë, bɔ ama ogba 'ba bo kuluku koto. XLII Ya naga nime kpaki riyo inza ga ti a mɔto 'dɔ topi wali nima timo. Na bɔ mo

tönë kola yamo naga nima ngi gbɔ pili zinni. Di mi ya riyo naga nime bo ma yala na ti ko'ɔ bo kulöwö?"

XLIII Simona iya te, "Momeri 'bama bo ama wali mo mbiri ne na ti ko'ɔ bo kulöwö."

Yësu iya te, "Iya 'deni ko dɔmo."

XLIV Kina bo kuyi kɔmɔ bo kileme 'ja nima zi Simona, iya te, "O'ja 'ja nime ra? Ma mako liɲɔ 'bi i'di mini dë yo zö turögö ndö timo. Ne 'ja nime loko urögö ndö ti tɔlo 'ba kɔmɔni loko kididi ti sunë dönü. **XLV** Me mɔdɔ bine ne iramo ma dë yo. Ne 'ja nime mɔlo gɔ tɔdɔ ma bine ɔɔ dë di bi tunzulu ndö. **XLVI** Inzanza 'bu dë yo dɔma. Ne loko inzanza 'bu kato kele ndö.

XLVII Kina me miya ziyi lende kënyë konzi 'bëni naga nima ola loko 'deni gbi gɔmo kɔzɔ akɔ'ɔ mbëmbë 'bëni nime. Bo ame kola nge mbowa ne ɔ'ɔ gbi nge mbowa."

XLVIII Kina Yësu kileki kiya zi 'ja nima, iya te, "Ola yi 'deni gɔ lende kënyë 'bi ga."

XLIX Kina nba mɔtɔ ga ama ti bo yayi ne kebe ngi tiya mo rɔ gɔ rɔnni, iya te, "Bo nime bo yë na gɔ bo kola wa gɔ lende kënyë?"

^L Yësu ileki kiya zi 'ja nima, iya te, "Ti'di döyi gɔ lende ma na kɔmɔ yi 'deni, ari ti, ti mi këyi."

VIII

Lingere Tuwöwö Laja Laka

^I Di pötö mo 'deni yayi tine na Yësu koloma ngi rɔ tilingere kebe mi gawo ni ti dɔliɲɔ ma titi naga ti tuwöwö laja laka 'ba nere löbu 'ba Boko'ba. Bo kösö gɔ bo ga ma 'butë dɔmoriyö mo tönë ga ari ti bo mi lingere nima ^{II} gbi ti 'ja

moto ga ame kileŋo 'deni di do roko'ɔ ni ti nöki ni ne. 'Ja moto mo naga nima lijé na ro Mariya ma kidéki möyi mo gbi ro Magadala ma toné nöki modomoriyö kita'ba yaga di domo ne ^{III} kina gbi ti Zowana 'ja 'ba Kuza makunḡu 'ba n̄ere Erode kina Sosana ni ti 'ja ma konzi moto ga. 'Ja naga nime na koloma ro tokonyi Yésu ni ti bo laja abo ga ti yamo 'ba gbagba lijé ga.

Dɔŋgala 'Ba Bo Kulì Kupö
(MT 13:1-23; MK 4:1-25)

^{IV} Kina tindi ma kinza kiya ki'di tototo rönni ŋgi zi Yésu. Bilaka oloma ŋgi ro tako di mi doliŋo ma konzi moto ga. Kina bo koloma ŋgi ro tiya dɔŋgala nime zinni, iya te, ^V “Bo moto odo 'deni kari tuli kupö. Kina odo bo kedì kulì 'deni tine moto ga ila'ba ŋgi do kpa kori. Ututu domo ŋgi ti ndi na yali kako kogo ŋgi. ^{VI} Moto ga ila'ba 'benni do kirigoyo. Kina odo kotu 'deni tine ututu ŋgi römöyi yayi mo eyi de. ^{VII} Kupö moto ga ila'ba 'benni bici kono. Kina odo kono kiyöbu 'deni koto timo tine uböwu ŋgi yaga. ^{VIII} Tine kupö moto ga ila'ba 'benni mi yayi ma laka. Kina kotu ŋgi kiyöbu kana konzi kebe ma toné kulì ne.”

Odo bo kiya 'deni kozo a nime te tine, bo enyi kuwöwö, kiya te, “Bo ame kedì ti mbili tuwö lende ne i'dike bo kuwö lende nime.”

^{IX} Bo koso go bo ga ebe tititi bo go 'jo 'ba dɔŋgala nima. ^X Tine bo ileki zinni, bo iya te, “Beye Boko'ba i'di akikali 'ba n̄ere löbu abo ame ro ma kusu ne 'deni ziye. Ne 'benni lijé ya ma laki naga nima ti milende zinni ro dɔŋgala römöyi 'do odo lijé koŋgo pele lijé ko'ja de, lijé

kuwö pele lijë kikali mi 'jo 'ba lende mo dë. ^{XI} Jo 'ba dɔŋgala nima na te, kupö na rɔ lende 'ba Boko'ba. ^{XII} Ma kila'ba dɔ kpa kɔri naga nima na rɔ ya ame ga kuwö laka tine Satani ako ŋgɛ kolɔ yaga di mi dökɛ'di mo ne kinza lijë ki'di dönni ra gomo kɔmɔ lijë di mi tölë. ^{XIII} Ma kila'ba dɔ kirigɔyɔ na rɔ ya ma kinda'ba lende 'ba Boko'ba ŋgɛ ti mi këyi di bi tuwö mo. Tine ŋgira'da mo alo dë minni. Lijë i'di dönni ŋge mbowa gomo tine ɔɔɔ akiyari kɔmɔ yɔ na lijë kila'ba ŋgɛ. ^{XIV} Kupö ma kila'ba bicɛ kono na rɔ ya ame ga kuwö ŋgɛ tine 'deni yayi kɔmɔ kilë'di 'ba gɔ wa 'ba dɔlɛɔ nime, mɔri ni ti lɔŋɔ mo uböwu ŋgɛ yaga di minni. Kina ŋgɛ lijë iyöbu dë kpe. ^{XV} Tine kupö ma kila'ba mi yayi ma laka na rɔ ya ame ga kuwö lende nime kinda'ba ŋgɛ mi dökɛ'di nni ti lende koro mo. Kina lijë kogbɔ ŋgɛ ŋbö lijë kana.

Dɔŋgala 'Ba Lamba
(MK 4:21-25)

^{XVI} Kɔzɔ ma kɔŋgɔke bɔtɔ i'di pa'do dë dɔ lamba kogba kutu'bö dɔmo ti kete ala kusu bicɛ sora. Tine ëdi ki'di lamba dɔ a 'ba tidëyi mo 'dɔ kiyɔɔ bi zinni lijë ame ga pili këdi kɔdɔ rö yayi ne. ^{XVII} Kina me wa ame ga rɔ ma kusu ne ti koja yaga bi kɔɔɔ. Kina lende ame ga kutu'bö kpamo bëri ne ti kugbë'du gomo yaga. ^{XVIII} Ojeke mbili ye laka gɔ lende nime tuwö mo. Bɔ ame këdi timo ti ki'di gbɛ dorɔ'do dɔmo. Tine bɔ ame kinza timo ne ma mbowa mo ame bɔ komeri bo këdi timo ne ti kogba yaga di zi bo."

Yë Na Rɔ Iya?
(MT 12:46-50; MK 3:31-35)

XIX Ma 'ba Yësu ni ti löndö bo ga ako tongo bo. Tine lijë o'bo dë 'do tömö ngosi ngila bo römöyï tindi uru bo 'deni. **XX** Kina bo moto kari kiya zi bo, iya te, "Möyï ni ti löndö yï ga na me 'dë kedi koro yaga, lijë o'doko tilende tiyi."

XXI Tine bo enyi kileki domo, iya te, "Iya ni ti löndö ma ga na ro ya naga nime lijë ame ga kuwo lende 'ba Boko'ba kinda'ba ndobo mo ne."

Yësu Oga Pïwu

(MT 8:23-27; MK 4:35-41)

XXII Mi kada ma do koto moto na Yësu kënyi kiya zi bo koso go bo ga, bo iya te, "Enyike dumuke gönyï pöpö ma 'dë." Kina lijë keki ngi mi sorope tari.

XXIII Di mi sorope 'deni yayi na tö'dö kinda'ba bo ngi. Tine na lili piwu ki'di doni ngi mini ki'di toso gönni mi sorope kinda ngi ro tole zinni.

XXIV Kina bo koso go bo ga kari kindini bo, iya te, "Nere, nere, dedi 'deni dölë."

Kina bo kënyi ngi toro bo kamo do lili ni ti mini kikagba nima. Kina piwu tone kolu ngi me'de, bi ko'do ngi liwo. **XXV** Kina bo kënyi kititi bo koso go bo ga, bo iya te, "Kpe nime go wa'di na ki'dike doye dë go tigo ma?"

Tine lijë ngi pili ro tikere wa nima igayi lijë 'deni, na lijë kebe tititi rönni, iya te, "Bo nime wa'di ga na? Bo embe pele nge do lili ni ti mini, uwö do bo ngi."

Nöki Ni Ti Ba'do

(MT 8:28-34; MK 5:1-20)

XXVI Lijë umu ngi komo mi doyayi 'ba bo löwo mi Gerasa ame kebe gönyï pöpö nima ro ma

koriya ti Galilaya ne. **XXVII** Kina ɔɔɔ Yēsu kēki ŋɔi di mi sorope yɔ na dɔ bo kondɔɔɔ ŋɔi ti bɔ nōki mɔtɔ 'ba mi gawo nima. Bɔ nima oloma 'deni kɔmɔ kɔɔ konzi kinza kusu a mɔtɔ rɔ bɔŋɔ, kō'dō dē gbī rō. Bi loma mo ŋburu mi lōŋgō dōgō. **XXVIII** Kina ɔɔɔ bo ko'ja Yēsu 'deni tine bo ako ŋɔi kila'ba bēri ndi Yēsu bo kulōri rɔ ma kembe, kiya te, “Wa'di 'bī tō nī Yēsu kole 'ba Boko'ba tigɔ dɔ kiteli nime? Moma'jo rɔma ziyi, kinza kodɔ gomɔ dē rɔma.”

XXIX Bo iya tara rōmōyi Yēsu ilende 'deni zi nōki nima 'dɔ kita'ba yaga di dɔ bo. Pa molo nōki nima ēdi nduwē rɔ tɔŋbenbe bo. Omba zingiri pele ndi bo ga ti kōzi bo 'dɔ kogbɔ bo bēri bo ō'bō ŋɔi t̄iyēyi wa naga nime yaga di rɔ bo. Kina nōki nima koto bo ŋɔi toloma yi mōkō.

XXX Yēsu ititi bo, iya te, “Mōyi yi rɔ yē?”

Bo iya te, “Mōyi ma rɔ t̄indi.” Bo iya tara rōmōyi nōki nima kila'ba dɔ bo ne rɔ laki.

XXXI Kina nōki naga nima kēnyi koma'jo rōnni ŋɔi zi Yēsu kinza bo koga lijē dē koto mi gō kalo kinza kota bīci mo dē tōnē. **XXXII** T̄indi 'ba ba'do 'ba liŋɔ ma konzi ēdi tonyo kpēnni ndi dōku yayi. Kina nōki koma'jo rōnni ŋɔi zi Yēsu 'dɔ koja lijē kari kila'ba dɔ ba'do naga nima. Kina bo kodɔ kpamo ŋɔi zinnī. **XXXIII** Kina ɔɔɔ nōki tōnē ga lijē kita'ba 'deni di dɔ bɔ nima tine lijē ari kila'ba ŋɔi dɔ ba'do tōnē ga. Na dɔtumu tōnē kembe ŋɔi pili dɔ riŋa kulōru di bi kuliŋi 'ba dōku nima kila'ba kote dōnni mi pōpō.

XXXIV Kina ɔɔɔ bɔ koda ba'do naga nima koŋɔ 'deni tara tine lijē iriŋa ŋɔi ti lende mo kari kiyelē mi gawo kpaki kebe gɔ nyaka. **XXXV** Kina

bilaka kɔɔ ɲɔŋi kari tonɔɔ ɔto nima ko'do rɔni ne. Kina ɔdo liɲɛ kari kɔmɔ 'deni zi Yɛsu yayi tine liɲɛ ari ko'ja bo tɔnɛ nɔki kita'ba 'deni yaga di dɔmo koloma 'deni bi ndi Yɛsu yayi kusu boɲɔɔ 'deni rɔni dɔmo kele 'deni. Kina liɲɛ ɲɔŋi rɔ tikere. XXXVI Liɲɛ ame ga ko'ja tilenɔ bo nɔki nima ne na kebe bi tiyɛti gɔmo zinni. XXXVII Kina liɲɛ bilaka 'ba Gerasa mo naga nima kilende ɲɔŋi zi Yɛsu 'do kɛnyi kari yaga di mi doɲayi 'benni rɔmɔyi tikere abo a'da liɲɛ 'deni. Kina Yɛsu kɛnyi ɲɔŋi kɛki mi sorope kari abo.

XXXVIII Bo tɔnɛ nɔki kita'ba di dɔmo ne oma'jo rɔni zi Yɛsu tɛgɛ 'do Yɛsu ki'di bo kari tinni. Tine Yɛsu ileki bo, iya te, XXXIX "Ileki kari liɲɔ 'be 'do kiyɛti wa ame Boko'ba ko'do kulɔwɔ ziɲi ne."

Kina bo tɔnɛ kari ɲɔŋi koloma rɔ tiyɛlɛ wa ame Yɛsu ko'do kulɔwɔ zi bo ne kote mi gawo nima.

*Nyiti Titi Ti 'Ja Kosa Rɔ Boɲɔɔ 'Ba Yɛsu
(MT 9:18-26; MK 5:21-43)*

XL Kina ɔdo Yɛsu kileki 'deni kɔmɔ kapa pɔpɔ ma tɔnɛ tine tindi ama ga yayi ne ɲɔŋi pili ti mi kɛyi turɛ do bo rɔmɔyi liɲɛ ɛdi mɔlo rɔ toda bo. XLI Kina bo mɔto rɔ Yayiro rɔ bo do rɔ 'ba mɔtu kako ɲɔŋi kila'ba bɛri bi ndi Yɛsu, koma'jo rɔ bo zi Yɛsu 'do kari ti bo liɲɔ abo. XLII Rɔmɔyi nyiti kɔto kpɔki abo 'deni mbiri rɔ dɔti kɔmɔ kɔɔ mo 'deni kɔɔ 'butɛ dɔmoriyɔ tara dɔki'di mo ɛdi ko'do 'deni ɲɔŋi togba rɔni.

Di go kari 'deni yayi na tindi komɔmi rɔni ɲɔŋi aa za 'do tidiɲi Yɛsu. XLIII Tine 'ja mɔto yayi roma ɔ'bɔ ɲɔŋi ɲburu tɔlo di rɔmo kɔmɔ kɔɔ mo 'deni 'butɛ dɔmoriyɔ. Lɔko ote do yamo 'beni ga 'deni

zi bo wɔwɔ ni tine ma kɔtɔ mɔtɔ mo ilenɔ nɛ dɛ du te. **XLIV** Kina lɔko kako nɔgɛ kebe gɔ Yɛsu lɔko kosa kpa bɔnɔgɔ 'ba rɔ bo. Kina roma 'bɛnɛ tɔnɛ kɔ'bɔ nɔgɛ nɔburu tɔlɔ di rɔnɛ ne koke kpɛnɛ nɔgɛ. **XLV** Yɛsu ititi, iya te, "Yɛ na kosa rɔma?"

Lijɛ pili andi gɔmo. Kina Pɛtɔrɔ kɛnyɛ kileki kiya zi Yɛsu, iya te, "Nɛre, bilaka na me komɔmi rɔnnɛ kɛdɛ kitiri pili kari rɔyɛ yayi, tine ti kititi 'bɔwu tara rɔ ma totondo mo ga?"

XLVI Tine Yɛsu ileki dɔmo iya te, "Bɔtɔ tɔ ne osa rɔma 'deni rɔmɔyɛ mikali gɔ tigɔ ma kɔdɔ di mi yida rɔma."

XLVII Kina ɔdɔ 'ja tɔnɛ kɔnɔgɔ 'deni lɔko inza kari nɔgɛ liwo tine na lɔko kako nɔgɛ ti rɔ kilɛ'di lɔko kila'ba bɛri bi ndi Yɛsu. Kina lɔko kiyɛti gɔ ame lɔko kosa rɔ bɔnɔgɔ 'ba Yɛsu na kilenɔ nɛ ne nɔgɛ pili zi bilaka konzi naga nima. **XLVIII** Kina Yɛsu kileki kiya zini, iya te, "Nyiti ma, ti'di dɔyɛ gɔ tigɔ ma na kilenɔ yi 'deni. Ari ti, ti mi kɛyɛ."

XLIX Kota Yɛsu kɛdɛ gba tilende te tine na bɔ mɔtɔ kɔmɔ nɔgɛ di linɔ 'ba Yayiro bɔ dɔ rɔ 'ba mɔtu tɔnɛ, iya te, "A 'ba nyiti 'bi tɔnɛ ɛnyɛ 'deni. Kinza koma'jo bɔ kɔmɔ kiyandi nime dɛ kpe."

L Kina ɔdɔ Yɛsu kuwɔ tara tine bo iya zi Yayiro, bo iya te, "Kinza kere dɛ, i'di dɔyɛ gɔ tigɔ ma kina ti kindinɛ nɛ nɔgɛ."

LI Kina ɔdɔ bo kari kɔmɔ 'deni linɔ 'ba Yayiro yayi tine bo ola bɔtɔ dɛ kɔdɔ ti bo gɔ tɔku nima, tine nɔge rɔ Pɛtɔrɔ ni ti Yowani ti Yakoba ti 'bu 'ba nyiti mo nima ti ma mo. **LII** Bilaka ama ga pili yayi ne ɛdɛ bi monɔ dɔ tɔku tome kuwu ti

kökö. Yësu ilende zinnî iya te, “Udumöke, loko ölä dë rɔ tölë, tɔ'dö na.”

^{LIII} Kina lijë kögö bo ngî rɔ laɲa römöyî lijë ikali loko ölä 'deni rɔ tölë. ^{LIV} Kina Yësu kinda'ba közi tōku tōnë ngî kidëki, kiya te, “Nyiti ma, ënyi tɔrɔ.” ^{LV} Kina didi nî kileki ngî loko kënyî tɔrɔ.

Yësu iya zinnî 'dɔ ki'di akonyo zi nyiti nima. ^{LVI} Tine 'bu mo ni ti ma mo oɔ ngî rɔ gönnî. Kina Yësu kose gomo ngî zinnî kinza lijë kiya lende 'ba wa nime ko'dɔ rōnî ne dë zi bɔɔ mɔɔ.

IX

Laja 'Ba Ya Ma 'Butë Dɔmoriyö (*MT 10:5-15; 14:1-12; MK 6:7-29*)

^I Yësu idëki bɔ kösö gɔ bo ga ma 'butë dɔmoriyö pili bi koto kina bo ki'di közi kakpa 'ba toga nöki ti tilenɔ rɔkɔ'ɔ ngî zinnî. ^{II} Kina bo koja lijë ngî kari tuwöwö laja laka 'ba Boko'ba gbî tilenɔ rɔkɔ'ɔ. ^{III} Bo ose zinnî te, “Kinza kogbake oɔ dë tiye mi lingere nime. Ala bo rɔ përi ala mbo'da 'ba kpassi ala akonyo, ala gîrisi ala bɔngɔ kolɔ mɔɔ kinza kogbake dë tiye. ^{IV} Linɔ mɔɔ ame kɔɔke 'deni teyi olomake nge bina nɔbö kënyike di mi gawo mo tɔ nima. ^V Gawo ame ga bilaka mo ga kilagi ye ne oɔke yaga kpa reki mo kombake lupu 'ba bi 'bënnî nima yaga di ndiye rɔ lömu rōnnî.”

^{VI} Kina bɔ kösö gɔ bo naga nima kënyî ngî dɔmo tilingere rɔ gɔ linɔ tuwöwö laja laka gbî tilenɔ rɔkɔ'ɔ.

^{VII} Kina oɔ nɔere Erode kuwö lende nima këdi ko'dɔ rōnî ne 'deni tara tine lende mo ilikö ngî dɔ

bo römöyī ya mōto ga iya te Yowani na koja 'deni di mī tölē. ^{VIII} Ya mōto ga iya 'bēnnī te Eliya na kōdo 'deni. Kina gbī ma konzi mōto ga iya te bō kumē lende 'ba Boko'ba ma mōlo tōnē ga ma kōto mōto na ma kōdo 'deni 'bōwu di mī tölē. ^{IX} Tine Erode iya te, “Ma na mi'di koke dō Yowani, ne bō ma yala mo na me 'bōwu mēdī muwō lende mo ne?”

Tine bo ö'bō nduwē titeri 'dō to'ja kinē Yēsu.

Yēsu I'di Akonyo Kō'bo Bilaka Kuluku 'Butē Bi 'Butē

(MT 14:13-21; MK 6:30-44; YN 6:1-14)

^X Kina dōdo bō kōsō gō Yēsu ga kuyī dōnnī 'deni di mī lingere 'bēnnī nima tine lijē oloma ngī rō tora gō wa ame ga lijē kō'dō ne zi bo. Kina bo kototo lijē nge rō dōnnī kari ti bo mī dōyayi mōto kidēki rō Betesayida. ^{XI} Tine tīndī naga nima ikali gōmo ngī na lijē kēnyī kozi ngī kari gōnnī yayi. Bo urē dōnnī ti mī kēyī kina bo koloma ngī rō tiya lende 'ba nere löbu 'ba Boko'ba zīnnī. Kina bo kileño ya ame ga 'dō kileño ne ngī.

^{XII} Mī dokōpiyari 'deni na ya ma 'butē dōmoriyō ma 'ba bo mo tōnē ga kako zi bo kiya te, “Oja bilaka naga nime kari 'dō lijē kari koma akonyo gbī ti bi 'ba tō'dō zīnnī di mī liño mōto ga ma ngōsi ngōsi bine römöyī ze dēdike yī mōkō.”

^{XIII} Bo ileki dōmo zīnnī, bo iya te, “Kpe na 'dō ki'dike oto ga zīnnī.”

Lijē ileki dōmo zi bo, iya te, “Dēdī nge ti ma ngolo'bo muyī bine ti kenze riyō. O'doko gō dari dugō akonyo zi tīndī konzi naga nime?”

^{XIV} Bilaka naga nima yayi botoni 'beri rō dōnnī ēdī nbō kōzo kuluku 'butē bi 'butē (5,000) tara.

Tine bo ënyĩ kileki zi bo kösö gɔ bo naga nima, bo iya te, "I'dike lijë pili rɔ gönñi koloma bëri rɔ dɔtumu, rɔ kuluku rɔ kuluku."

^{XV} Bo kösö gɔ bo ga o'do ngĩ tara na bilaka tönë ga koloma ngĩ pili bëri. ^{XVI} Kina bo kogba maŋgolo'bo muyi ti kenze riyö mo tönë ga ngĩ bo kombi kɔmɔ bo mitoro, bo ko'do yëe'di mo bo konye yimo ngĩ ki'di zinni 'do lijë kari koza zi bilaka naga nima. ^{XVII} Kina bilaka naga nima pili konyo ngĩ kitëkpë lijë. Kina bo kösö gɔ bo ga kari kutö'du kɔsɔ ma kileke bëri mo ga ngĩ koso mi kee 'butë dɔmoriyö.

Kole 'Ba Bilaka Lesi Yë Na?
(*MT 16:13-28; MK 8:27-9:1*)

^{XVIII} Mi kada ma do koto mato ko'ja Yësu ni kedi to'do motu rɔ dönñi ti bo kösö gɔ bo ga na bo kënyĩ kititi lijë, iya te, "Bilaka iya ma rɔ yë?"

^{XIX} Lijë iya te, "Ya mato ga iya yi rɔ Yowani bo bapatisi, mato ga iya yi rɔ Eliya, tine ma konzi mato ga iya te bo kumë lende 'ba Boko'ba ma molo tönë ma koto mato na kënyĩ kodo 'deni di mi tolë."

^{XX} Bo iya te, "Ne kpe ma 'beye iyake ma rɔ yë?"

Pitörö ileki dɔmo iya te, "Ni na rɔ Kurisitö mo tönë Boko'ba kedi koja ne."

^{XXI} Tine bo ënyĩ kose gomo kitigo zinni kinza lijë kiya dë zi boto ma koto mato. ^{XXII} Bo iya te, "Kole 'ba bilaka lesi ti kombi gomo rɔ mbëmbë, löbu ni ti bo akumu ni ti bo kɔmɔ kiyandi 'ba kö'du ki'di ni ti kilagi di rɔ bo kupö bo. Tine mi tö'dö do mota bo ti kënyĩ 'deni kodo yaga di mi tolë."

XXIII Kina bo kënyī kiya zi bilaka naga nima pili rɔ gomo, bo iya te, “Bɔto ame ko'dɔko tɔsɔ goma ne, i'dike bo komba gɔ bo zi gbagba bo, bo kombi gomo abo, bo kɔsɔ goma pele ɲbɔ mi tɔlɛ. XXIV Rɔmɔyī ame kiteri tɔmɔ didi bo ne ti kupɔ ɲgi. Tine ame kupɔ didi bo gɔ lende ma ne ti kɔmɔ ɲgi. XXV Wa'di na ti ni mɔto ko'ja di gomo ɔɔ kɔmɔmi dɔlɛɲɔ lɔbu nime pele pili ziyi tine kupɔ didi yi? XXVI Bɔ ame koga kpɛni goma gbɛ ti lende ma nime ne kole 'ba bilaka lesi ti koga kpa bo gbɛ tara gomo mi kada 'ba tako abo ame bo kɛdi kako 'deni ti tigo dɔ kiteli 'ba 'bu bo gbɛ ti 'ba malayika 'ba Bɔko'ba ne. XXVII Rɔ ma laka miya ziye, mɔto ga di mi lɔngɔ ma kɛdi kɔrɔ naga nime inza kinene tɔlɛ titi gba kota kinza ma lijɛ ko'ja ɲere lɔbu 'ba Bɔko'ba nime dɛ ɲgi titi du ti kɔmɔnni.”

Kinɛ Yɛsu Uyi Rɔni
(MT 17:1-8; MK 9:2-8)

XXVIII Kɔzɔ tɔ'dɔ dɔ mɔdɔɔmota 'deni tara di pɔtɔ lende nime bo kiya ne tine na bo kogba Pɛtɔrɔ ni ti Yowani ti Yakoba kari ti bo dɔ dɔku tɔrɔ tilende ti Bɔko'ba. XXIX Ko'ja bo kɛdi 'deni yayi na kɔmɔ bo kuyi rɔni ɲgi bɔngɔ 'ba rɔ bo kaɲmi kɔbɔ yaga kɔzɔ tɔrɔ kunyi. XXX-XXXI Kina bilaka riyo mɔto ga Musa ni ti Eliya kɔdɔ ɲgi ti bi kɔpɔ 'ba mitɔrɔ koloma rɔ tilende ti bo gɔ ako'dɔko 'ba Bɔko'ba ame bo kɛdi kote 'deni ɲgi ko dɔ 'bɔ mo ti tɔlɛ abo mi Yerosalema.

XXXII Pɛtɔrɔ ni ti lɛpi bo ama ga ɛdi 'deni bi tɔ'dɔ. Kina ɔɔ lijɛ kɔngɔ bi tine lijɛ o'ja bo ɲgi kɛdi 'deni mi bi kɔpɔ abo ti bilaka riyo kɛdi kɔrɔ ɲgila bo. XXXIII Kina ɔɔ ya naga nime kɛdi ko'dɔ

'deni tari kola nge rɔ Yèsu na Pìtörö kënyì kiya zi Yèsu, iya te, “Nere, ele sowa ame dèdì 'deni bine ne. I'di dubö ngöngöbö mota, kɔtɔ zìyì kɔtɔ zi Musa kɔtɔ zi Eliya.” Tine wa nime bo kèdì kiya ne bo ikali dè.

XXXIV Kota bo kèdì gba kilende yɔ na poli kutu'bö lijè ngì tine Pìtörö ni ngì rɔ tikere.

XXXV Biro udu di mì poli nima, iya te, “Ame na rɔ kole ma ame migeli 'deni, uwöke dɔ bo.”

XXXVI Di pötö lende nime lijè o'ja Yèsu na 'deni nge kola kutu bo yayi. Lijè ya mota naga nima usu dɔ lende nime kö'bö nge rɔ go rönni. Lijè iyèti gɔ wa nime lijè ko'ja ne dè zi bɔtɔ ma kɔtɔ mɔtɔ mì kada naga nima yayi.

Kole Mɔtɔ Ti Nökì Dɔmo
(MT 17:14-23; MK 9:14-32)

XXXVII Mì bi kèzè ma di gɔmo lijè kèkì 'deni bèrì di dɔ dökü nima na tìndì ma konzi kako ngì zi bo.

XXXVIII Kina bɔ mɔtɔ di mì löngö tìndì naga nima kuwöwö dɔ bo, kiya te, “Nere, moma'jo rɔma zìyì, onɔɔ kole ma nime römöyì bo na nge kɔtɔ kpökì rɔ kole zö. XXXIX Nökì ö'bö tonma bo ki'di bo kulörì ku'du bo bèrì kɔtɔ bo, surupu kö'bu di kpa bo. Kina kö'bö 'deni ngì nburu ti bo kola bo dè yɔ kèdì ko'dɔ 'deni ngì 'dɔ tiyölu bo. XL Kina me pa bine mititi bɔ kösö göyì ga 'dɔ koga yaga di dɔmo tine lijè o'bo dè.”

XLI Yèsu iya te, “Kpe bɔ titi ma le'jete nime, kpe wa kinza ki'di dönni dè laka gɔ lende ma, bɔ lende kënyè naga nime, 'dɔ mö'bö nɔbö tiye nyanya ga togbo dökì'di ma di zi gomɔ 'be? O'de kole 'bì nima dayi te.”

XLII Tine ko'ja kole mo nima kēdi kako na nöki mo ku'du ngi bēri kotɔ. Kina Yēsu kamo ngi dɔ nöki nima kileŋo kole tönē ngi ki'di zi 'bu mo. XLIII Kina lijē pili kotɔ ngi rɔ gönni di zi tigo löbu 'ba Boko'ba.

Ko'ja wa ame ga Yēsu ko'dɔ ne lende mo kigayi bilaka naga nima 'deni gba tara tine, na bo kileki kiya zi bɔ kösö gɔ bo ga, bo iya te, XLIV “Lende nime mēdi mo'dɔ tiya mo ziye ne uwöke laka. Ti ki'di kole 'ba bilaka lesi közi bilaka.”

XLV Tine bɔ kösö gɔ bo ga ikali mi 'jo 'ba lende nime dē. Usu dɔmo 'deni di zinni kinza lijē kikali ra. Kina lijē kere ngi tititi bo gɔ lende mo.

*Yē Na Rɔ Dɔ Kiteli?
(MT 18:1-5; MK 9:33-40)*

XLVI Kowasa u'du rōni ngi mi löngö bɔ kösö gɔ Yēsu ga gɔ lende 'ba yē na rɔ löbu di mi löngö lijē. XLVII Yēsu ikali meri 'bēnni nima na bo kogba kole titi mɔtɔ ngi ki'di kɔrɔ ngila bo, XLVIII na bo kiya zinni, bo iya te, “Bɔ ame kota kole ma titiyi kɔzɔ a nime te rɔ ŋba dömöyī ma, ma na bo kota 'deni. Kina bɔ ame kota ma rɔ ŋba bɔ ma koja ma nime na ma 'deni gbī bo kota. Bɔ ame wöti titiyi di mi löngö ye ne bo na rɔ löbu ma dɔ kiteli.”

XLIX Yowani iya te, “Nere, do'ja bɔ mɔtɔ koloma toga nöki ti möyī yī kina diya zi bo kinza bo ko'dɔ dē kpe römöyī bo inza rɔ ma kɔtɔ mɔtɔ di mi tumu ze nime.”

L Yēsu ileki dɔmo, iya te, “Kinza kotake gɔ to'dɔ mo dē di zi bo römöyī bɔ ame ko'ji ye dē ne bo na rɔ 'beye.”

Somorona Ilagi Yēsu

LI Kina ɔɔɔ kada 'ba togba Yēsu kari mītorɔ kēdī 'deni ŋgosi tine na bo kinda'ba kɔri Yerosalema ŋgī. **LII** Bo oja bɔ laja kari dɔgba kɔmɔ bo mī dɔliŋɔ mɔtɔ 'ba Somorona tileŋo bi ndö koda bo. **LIII** Tine bilaka mo ga o'dɔkɔ lende abo dē römöyī bo ēdī kari Yerosalema. **LIV** Kina ɔɔɔ bɔ kösö gɔ bo ga Yakoba ni ti Yowani ko'ja lende nime te na lijë kititi bo, iya te, “Njere, o'dɔkɔ zize gɔ dīdēkī pa'do di mītorɔ kote dönnī yaga?”

LV Tine Yēsu uyī kɔmɔ bo kamo dönnī, **LVI** kina Yēsu ni kari ŋgī nduwē mī dɔliŋɔ mɔtɔ.

LVII Ko'ja lijë kēdī kilɔngere rɔ gɔ kɔri na bo mɔtɔ kako kiya zi Yēsu, iya te, “Ti mösö ŋgī nduwē göyī ŋbö bi tɔ ame kēddī kari pele teyī.”

LVIII Yēsu ileki dɔmo iya te, “Kiraba ni pele ēdī ti gö 'bēnnī ga, kina yali ni gbī ēdī ti rō 'bēnnī ga. Tine kole 'ba bilaka lesi inza 'ba bo ti bi mɔtɔ ame gɔ bo ko'ba dɔ bo teyī tindawo rɔ bo.”

LIX Bo iya zi bɔ mɔtɔ te, “Ösö gɔma.”

Tine bɔ nima ileki dɔmo, iya te, “I'di mari musu 'bu ma titi.”

LX Yēsu iya te, “Ola töku ni kusu töku lēpī nnī ga, tine nī 'bēyī ari tuwöwö laja 'ba njere löbu 'ba Boko'ba.”

LXI Kina gbī bɔ mɔtɔ ako kiya te, “Ti mösö göyī njere. Ne dɔgba mo i'di ma titi mileki tumötö ya e'be ze ga.”

LXII Yēsu ileki dɔmo zi bo, iya te, “Bɔ ame ki'di közī bo 'deni kumu kara kēnyī kebe 'böwu kuyī kɔmɔ bo yī'böwu ne ɔ'bo laja 'ba mī njere löbu 'ba Boko'ba nime dē.”

X

Laja Koja 'Ba Bɔ Laja

^I Di pötö mo na ɲere Yësu kigeli ya mɔto ga kuluku kɔto kɔdo dɔmo 'butë riyö. Kina bo koza lijë ɲgi koja kari ro riyöriyö dɔgba kɔmo bo mi gawo ti go bi ame ga pili bo kedi ko'do tari teyi ne. ^{II} Bo iya te, "Wa 'ba kpa dolili nime ɲgi kpaya tine bo ndobo 'ba rɔmo ga onzi dë. Ititike bo ɲere bo dɔmo 'do bo koja bo ndobo mi nyaka abo nime. ^{III} Arike, mēdi moja ye 'deni ɲgi tara kɔzo kamölö mi löngö wöliwöli. ^{IV} Kinza kogbake makpoto ala mbo'da 'ba kpasi ala wari dë teyi. Kina kinza kɔroke dë dɔye kilēyi tumötö boto di go kori.

^V Liɲɔ ame kēddi kɔdoke teyi, dɔgba mo iyake te, 'Lende këyi kedi mi liɲɔ nime.' ^{VI} Kina ɔdo bo lende këyi kedi yayi lende këyi 'be nima ti koloma dɔmo. Ne ɔdo kinza e'be ti kileki ziye. ^{VII} Liɲɔ ma kɔto to mo nima kɔdoke 'deni teyi ne na ɲge kolomake teyi, konyoke kuwēke ɔto ame ga lijë ki'di ziye. Römöyi bo ndobo ɔ'bo ɲgi to'ja bi gomɔ 'ba ro bo. Ne kinza kebeke dë bi tololo ro go liɲɔ.

^{VIII} Gawo ame ga kɔdoke yimo ko'do ye laka ne, onyoke a ma lijë ko'de kɔmoye. ^{IX} Kina ilenoke bo rɔko'ɔ ame ga kedi yayi ne. Iyake te zinni, 'Ñere löbu 'ba Boko'ba edi 'deni ɲgosi tiye.' ^X Ne gawo ame ga kɔdoke yimo kilagi lende 'be, ɔroke mi zana mo yayi kiyake te, ^{XI} 'Lupu 'ba mi gawo 'be nime ame pele kunzö rōni ndize ne ti domba yaga ro lömu rɔye. Tine omerike, ɲere löbu 'ba Boko'ba edi 'deni ɲgosi.' ^{XII} Ro ma laka miya ziye,

mī kada 'ba burē mī Boko'ba ti kēyī rō mbēmbē rō Sodomo di dō 'ba gawo mo tō nima.

Bu'bu
(MT 11:20-24)

XIII Bu'bu zīyī Korazina, kina bu'bu gbī zīyī Betesayida. Ma kiya te gō koto naga nime ko'dō miye ne na kēdī ko'dō ra mī Tura ni ti Sidona dēne bilaka mo ga oto dōnnī 'deni di mī lende kēnyē kolō bōngō 'ba monō kosa buruku rōnnī rō akileme 'ba dō koto. XIV Mī kada 'ba burē kada mōtō Tura ni ti Sidona na ti mī Boko'ba kēyī rōmo rō mbēmbē di dōye. XV Ne nī 'bēyī Kaparanoma, o'dōkō 'deni tombi rōyī ṅbō mītorō? Inza du tara ti ku'du yi kileki bēri mī Gehena."

XVI Yēsu ēnyī 'bōwu gbī kiya zi bō kōsō gō bo ga, iya te, "Bō ame kuwō dōye, uwō dōma 'deni gbī. Bō ame kilagi lende 'be ilagi ma 'deni gbī. Kina bō ame kilagi ma ne ilagi bō ma koja ma nime 'deni gbī."

Tileki 'Ba Bō Laja

XVII Ya kuluku kōtō kōdō dōmo 'butē rīyō tōnē ga ileki ṅgī ti tiliya, iya te, "Nere, ti mōyī yī nōkī ni kpaki uwō dōze ṅgī."

XVIII Yēsu ileki dōmo zīnnī iya te, "Mo'ja Satani 'deni kēdī kila'ba kako bēri di mītorō kōzō tōrō kunyī. XIX Mī'di kōzī kakpa 'deni ziye tututu dō murē ni ti nyī, ta'da Satani bō ya kembe tōnē. A mōtō inza ko'dō ye. XX Ne kinza kolomake dē rō lōṅō gō ame nōkī kuwō dōye 'deni ne. Tine olomake rō lōṅō gō ame kugu mōyī ye 'deni mī dōyayi 'ba mītorō ne."

XXI Mi kada mo nima Yësu ngi lo ro loṅo ti Nyi Koto Laka kina bo kënyi kiya te, “Milëlu yi 'bu ma, ṅere 'ba do mitoro ni ti doṅayi römöyï wa ame kusu domo di zi bo akikali ni ne ileme 'deni zi ma kinza kikali oto de naga. Yëe, ṅere, o'do e'bi 'deni tara go mi këyi 'bi.”

XXII Bo ileki zinni iya te, “Bu ma i'di a pili 'deni zo, tine boto ikali ma kole de, 'bu na ṅge koto kikali abo. Kina boto ikali 'bu de gbi tine kole na ṅge kikali abo ti ya ame ga bo kigeli 'deni tileme 'bu bo teyi ne.”

XXIII Kina Yësu kuyi komo bo kiya ṅge zi bo kosö go bo ga, bo iya te, “Kpe ame ga ko'jake wa naga nime keddi koṅoke ne kpe na ti yeyi.

XXIV Ro ma laka miya ziye, bo kumë lende ma molo tonë ga ti bo dolinjo ma konzi iteri 'do to'ja wa naga nime keddi koṅoke ne tine lijë o'ja de. Lijë iteri 'do tuwö wa naga nime keddi kuwöke ne, tine lijë uwö de.”

Akokonyi 'Ba Somorona

XXV Bo komo kiyandi 'ba kö'du ki'di ako ti akititi toko kpa Yësu timo, iya te, “Bo komo kiyandi, wa'di na go mo'do 'do medï ti didi ma ṅburunburu?”

XXVI Yësu ileki domo iya te, “Wa'di na kugu mi kö'du ki'di 'ba Boko'ba, kina idëki tondo?”

XXVII Bo iya te, “O'o ṅere Boko'ba 'bi ti doki'di yi pili ti didi yi pili ti tigo 'bi pili ti meri 'ba doyi pili. Kina o'o lepi yi moto gbi kozo ame ko'o yida royi ne tara.”

XXVIII Yēsu iya te, “Ileki dōmo 'deni laka rɔ ma kodɔrɔ. O'dɔ kɔzɔ a nime te kina ti kidedi ŋgɛ rɔ ŋburunburu.”

XXIX Tine bɔ nima o'dɔkɔ tileme rɔ bo rɔ bɔ lende laka, kina bo kēnyɛ kititi Yēsu 'bōwu kiya te, “Yē na rɔ lēpɛ ma?”

XXX Kina Yēsu kēnyɛ kileki dōmo ti dɔŋgala nime, iya te, “Bɔ mɔtɔ ēnyɛ di Yerosalema kēdi kari Yereko. Kina bɔ akolɔ mɔtɔ ga kota kpa bo ŋgɛ komba bo kolɔ bɔŋgɔ abo ga kola bo rɔ korɔ'bo bēri bina. XXXI Tine bɔ akumu mɔtɔ ēdi kari gbɛ kebe gɔ kɔri mo nima. Bo o'ja bɔ tōnē yayi na bo koga abo ŋgɛ di rɔmo kebe mōkō.

XXXII Kina lēwi mɔtɔ kako gbɛ kōmō bi nima ko'ja bɔ tōnē, kina bo koga abo ŋgɛ gbɛ kebe mōkō.

XXXIII Tine bɔ Somorona mɔtɔ ame kēdi kudō kebe gɔ kɔri nima na kako kōmō dɔ bɔ tōnē. Kina ɔdɔ bo ko'ja bɔ nima 'deni tara tine o'de lisa ŋgɛ kɔmɔ bo.

XXXIV Kina bo kari ŋgɛ kodɔ 'bu ti wɔwɔ kɔmɔ 'bɔŋɔ bɔ nima bo kolo kɔmɔ mo teyi. Bo ogba bɔ nima ki'di dɔ akaca abo bo koto kari ki'di mi rɔ 'ba ŋba mɔtɔ ma kpa kɔri nima yayi bo kɔŋgɔ gɔmo. XXXV Mi dɔŋbɔ mo 'deni bo ēnyɛ kogba gɛrisi kopi zi bɔ dɔ rɔ 'ba ŋba nima. Bo iya te, ‘Oŋgɔ gɔ bɔ nime laka, ɔdɔ mēdi mileki kebe bine ti mopi wa mɔtɔ ame ga ko'dɔ zi bo ne ŋgɛ pili ziyi.’ ”

XXXVI Kina Yēsu kileki kiya zi bɔ kɔmɔ kiyandi nima, iya te, “Ma komeri 'bēyɛ di mi lɔŋgɔ ya mota naga nime, bɔ ma yala na rɔ lēpɛ zi bɔ nima bɔ akolɔ komba ne?”

XXXVII Bo iya te, “Bɔ ama yimo kēyɛ rɔ bo ne.”
Yēsu ileki zi bo, iya te, “Ari ko'dɔ gbɛ tara.”

Yësu Rɔ Nɓa Liɗɔ 'Ba Marata Ni Ti Mariya

XXXVIII Kina ɔɔɔ Yësu ni kēdī kari 'deni mī liɗgere 'bēnni ti bɔ kōsɔ go bo ga tine lijē ari kōmō ngi liɗɔ mɔɔ na 'ja mɔɔ yayi möyi mo rɔ Marata kota lijē ngi rɔ nɓa. XXXIX 'Ja mo nima ēdī ti lēmī nī möyi mo rɔ Mariya. Kina Mariya koloma 'bēni ngi kō'bō bi ndi Yësu tuwō wa ame ga bo kēdī kiya ne. XL Tine Marata go dɔ kulō 'bēni ame ndɔɔ nɓani dōni ne na loko kari ngi kiya zi Yësu, iya te, “Nere, lende ko'do 'ba lēmī ma nime loko kola ma kutu ma bi ndɔɔ ne o'do ɔɔ dē ziyi? Oja loko dē kako tokonyi ma?”

XLI Nere Yësu ileki zini iya te, “Marata, Marata, ni 'bēyi ngi ti dōki'di kombi rɔ meri go wa ma konzi, XLII ne oɗgo wa kɔɔ na nge ko'doko di ziyi. Mariya na kigeli 'bēni 'deni rɔ ma laka mo kina inza kogba yaga di zini.”

XI

Mötu Ko'do (MT 6:9-13; 7:7-11)

I Mī kada ma dɔ kɔɔ mɔɔ Yësu kēdī rɔ to'do mötu di bi mɔɔ yayi. Kina ɔɔ bo kote 'deni tine bɔ kōsɔ go bo ma kɔɔ mɔɔ ako kiya zi bo, iya te, “Nere, iyandi ze ti to'do mötu kɔɔ 'ba Yowani ame kiyandi bɔ kōsɔ go bo ga ti mötu ne.”

II Bo ēnyi kileki kiya zinni, bo iya te, “Odo kēddi kumōtuke iyake te, “Bu ze möyi yi kō'bō rɔ ma koro. I'di nere löbu 'bi kako. III Oja go akonyo 'ba mī kada ma dɔ kɔɔ nduwē zize. IV Ola ze go lende kēnyē ze ga rōmöyi dola ya ma pili kirasi lende zize naga. Tine kinza koto ze dē mī bi 'ba akiyɔɔ.’ ”

^V Kina bo kënyī kiya dɔŋgala nime zīnnī, bo iya te, “Ɔɔɔ bo mɔtɔ kēdī ti bo pɔri bo kina bo kënyī kari teyi mī zana korɔndɔ kīdēkī kiya te, ‘Bo pɔri ma, i'di maŋgolo'bo mota zō, ^{VI} ŋba ma mɔtɔ ɔmō 'deni rɔma 'dē yayi. Kina me minza ti ɔtɔ ti'di mo zi bo tonyo mo.’ ^{VII} Kina bo ma tōnē 'deni rō ne kënyī kileki dɔmo, iya te, ‘Kinza kogba dɔma dē, ulōlī kpadōrī 'deni teyi dō'dō 'deni bēri ti bɔyi ma ga. Mēnyī dē kpe tɔrɔ 'dɔ ti'di ɔtɔ zīyī.’

^{VIII} Rɔ ma laka miya ziye, ɔɔɔ bo kënyī dē pele tɔrɔ ti'di maŋgolo'bo gɔ lende 'ba pɔri 'bēnnī ma mī lōŋgō lijē, ne gɔ ame bo nima kēdī kīdēkī ŋgī nduwē rɔ atiri ne bo ti kënyī ŋgī tɔrɔ kogba ki'di zi bo rɔ mbēmbē kɔzɔ ma bo ko'dɔkɔ tara.

^{IX} Kina me mēdī miya ziye, ititi kina ti ki'di ŋgī zīyī. Oma kina ti ko'ja ŋgī. Ukōkō kina ti kurōgō kpadōrī ŋgī zīyī. ^X Rōmōyī lijē ame ga pili kititi ne i'di ŋgī teyi. Lijē ame ga pili koma ne o'ja ŋgī. Kina zi ame ga kukōkō ne urōgō ŋgī.

^{XI} Nī 'bu ma yala na ɔɔɔ kole 'bī kīdēkī kenze kënyī kogba za rɔ murē na ki'di teyi? ^{XII} Ala ɔɔɔ kole kīdēkī 'bō tōru kënyī kogba za rɔ nyī na ki'di teyi? ^{XIII} Ne ɔɔɔ kpe ame rɔ bo lende kënyē ne kikalike ti'di a ma laka zi kole 'be ga kɔzɔ a nime te tine rɔ ma laka 'bu ye ame mītɔrɔ ne ti ki'di 'ba bo Nyī Kɔtɔ Laka ŋgī zīnnī lijē ame ga kititi di zi bo ne.”

Yēsu Ni Ti Bezebola
(*MT 12:22-30, 43-45; MK 3:20-27*)

^{XIV} Yēsu ēdī toga nōkī mɔtɔ ame kudōdu kpa bo mo 'deni teyi ne. Kina ɔɔɔ kita'ba 'deni yaga di dɔmo tine na bo mo tōnē kpamo kudōdu pa

teyi ne kënyî ngî tilende. Kina lende mo kigayi tîndî naga nima ngî. ^{XV} Tine ya mɔɔ ga di mî lɔngö tîndî nima iya te, “Bo ëdî koga nöki naga nima ti közi kakpa 'ba Bezebola ɲere 'ba nöki ni.”

^{XVI} Tine ya mɔɔ ga iyɔɔ bo kititi bo to'do go koto ame 'do kileme Boko'ba na koja bo ne. ^{XVII} Yësu ikali meri 'bënnî nima 'deni mɔlo na bo kiya te, “Dɔliɲo ame koza minî 'deni to'do ya rɔ go rönî ne ti kiyëyi rönî ngî. Kina kpa goli ame koza minî to'do ya rɔ go rönî ne ëdî kita'ba ngî. ^{XVIII} Kina me ɔdo Satani koza minî 'deni to'do ya ti gbagba nî doliɲo 'bënnî ti kɔrɔ tondo? Mëdî miya te römöyi iyake te moga nöki ti közi kakpa 'ba Bezebola. ^{XIX} Ne ɔdo mëdî moga 'bama ti közi kakpa 'ba Bezebola tine, lëpî ye naga nima ëdî koga 'bënnî ti wa'di? Ndɔbo 'bënnî nima na ti kodɔrɔ bicî lende rɔye. ^{XX} Kina me ɔdo mëdî moga nöki ti közi kakpa 'ba Boko'ba rɔ ma laka ɲere löbu abo ako 'deni mî dɔyayi.

^{XXI} Kɔzɔ ma kikalike bo tigo ame ti jama 'ba ya abo ga ndö toda bi timo di rɔ liɲo abo ne, abo ga oloma kö'bö te go bi mo. ^{XXII} Ne ɔdo bo mɔɔ ame kembe kebe bo ne na kalo do bo ka'da bo kina ti kolo jama 'ba ya abo tönë ga bo këdî koloma rɔ kɔmɔ ne ngî koza abo tönë ga pili.

^{XXIII} Bo ame ko'doko ma dë ëdî rɔ ndo'ji tö. Kina bo ame kototo kpamo dë tö ëdî 'ba bo tiiyëyi yimo.

^{XXIV} ɔdo nöki kita'ba 'deni di do bilaka ënyî kari mî goki toma bi 'ba rɔ kindawo zi bo. Kina ɔdo bo ko'ja dë tine na bo kënyî kiya zi gbagba bo, bo iya te, ‘Ti mileki mari mî rö ma nime

mënyï di yïmo ne.' ^{XXV} Kina ɔɔ bo kako ko'ja kona yïmo 'deni kiyija a mo ga laka ^{XXVI} tine na bo kileki ngï kari ko'de nöki ma modɔmorïyö mɔɔ ga ame kënyë ngï rɔ dɔ kiteli kebe bo ne. Kina lijë kako koloma ngï yayi. Tine na kɔɔ loma 'ba bɔ nima këdi kënyë ngï kulöwö kiteli ma dɔgba."

^{XXVII} Kina ɔɔ Yësu kiya lende nime 'deni te tine na 'ja mɔɔ kënyï kilende di mi löngö tindi naga nima, iya te, "Ma tɔ nime köyö yi ki'di mba kpëyi ne na ti yëyi."

^{XXVIII} Bo ileki dɔmo iya te, "Ma rɔ dɔ kiteli mo lijë ame ga kuwö lende 'ba Boko'ba lijë ko'dɔ ngï tara ne na ti yëyi."

Bɔ Titi Ma Le'jete
(MT 12:38-42)

^{XXIX} Kina ɔɔ tindi naga nima këdi kozoli rönni 'deni nduwë teyi tine na Yësu kënyï kiya zinni, iya te "Kpe bɔ titi ma le'jete naga nime ngï rɔ akënyë. Ebeke tititi akileme tine inza kileme du te ziye, ne nge kɔɔ rɔ ma tönë 'ba Yona. ^{XXX} Kɔɔ ame Yona rɔ akileme ma löbu zi bilaka 'ba Ninëwë ne, kole 'ba bilaka lesi ti këdi gbï tara ziye kpe bɔ titi ma le'jete naga nime.

^{XXXI} Mi kada 'ba burë 'ja bɔ dɔliɔ 'ba Seba tönë ti kɔɔ kɔmo kitï 'ba burë todɔɔ bïci lende rɔye kpe bɔ titi ma le'jete nime. Römöyï loko ako tönë nbö rɔ ma kɔwɔ di mi dɔliɔ 'bëni tuwö akikali mbëmbë 'ba Solomo. Kina me rɔ ma laka mëdi miya ziye bɔ mɔɔ ëdi bine ame kebe Solomo. ^{XXXII} Kina bilaka 'ba Ninëwë ti kënyï gbï kɔɔ todɔɔ bïci lende rɔye bɔ titi ma le'jete naga nime römöyï lijë uwö dɔ Yona lijë kɔɔ dönni.

Kina me bo mɔtɔ ame kebe Yona ne ɛdɛ 'deni bine.

XXXIII Bɔtɔ mɔtɔ i'di pa'do dɛ dɔ lamba kɛnyɛ kogba ki'di mi gɔ bi ame rɔ ma kusu ne ala kutu'bɔ dɔmo teyi ti kete. Tine ɛdɛ kɛdɛyɛ lamba ngɛ dɔ a 'ba tidɛyɛ mo 'dɔ kiyɔpɔ bi zi bilaka ame ga kɛdɛ kako yayi ne. **XXXIV** Kɔmɔyɛ na rɔ lamba 'ba rɔyɛ. Ɔdɔ kɔmɔyɛ kɛdɛ laka yida rɔyɛ pili ti kɛdɛ mi bi kɔpɔ. Ne ɔdɔ kɔmɔyɛ kele dɛ yida rɔyɛ pili ti kɛdɛ mi mandɔlu. **XXXV** Kina oŋgɔ laka kinza dɔki'di yi ame rɔ bi kɔpɔ 'ba didi yi ne kɛdɛ ra rɔ bi kɔlu. **XXXVI** Ɔdɔ yida rɔyɛ kɛdɛ 'deni pili mi bi kɔpɔ kapa mɔtɔ kinza kpe mi mandɔlu ti kɛdɛ 'deni ngɛ rɔ ma laka kɔzɔ bi ame lamba kiyɔpɔ ne tara.”

Ako'dɔkɔ 'Ba Parosi Ni
(*MT 23:1-36; MK 12:38-40*)

XXXVII Di pɔtɔ mo Yɛsu kote tiya lende nime 'deni na Parosi mɔtɔ kose Yɛsu tari rɔ ŋba liŋɔ abo. Kina bo kari ngɛ lijɛ koloma kpa tarabiza. **XXXVIII** Kina ɔdɔ Parosi nima bo koŋgɔ Yɛsu ngɛ ko'dɔ dɔlɛti 'ba kɔzi kurɔgɔ dɛ titi dɔgba 'dɔ konyo akonyo 'jaa tine lende mo igayi bo ngɛ. **XXXIX** Kina ŋere Yɛsu kileki kiya zi Parosi nima, iya te, “Kpe Parosi ni ti dɔlɛti 'be nima urɔgɔke gɔ kɔsu ti gɔ gata na kɔpɔkɔpɔ tine miye lɔ ti mi kututu ni ti lende kɛnyɛ. **XL** Kpe a rumɔ naga nime, bo bo kɔtɔ ko'ba gɔ ma yaga nima na dɛ gbɛ ko'ba yimo ma miyɔ? **XLI** I'dike di yimo ti mi kɛyɛ zi bo lisa. Kina ti wa pili kɛdɛ ngɛ rɔ ma kɔpɔ ziye.

XLII Bu'bu ziye kpe Parosi ni, dɔdoro 'ba wa 'ba mi nyaka 'be ga ame pele wɔti ne kapa ma 'butɛ

mo ö'böke dë di bi ti'di mo zi Boko'ba. Tine burë ma kodoro ti akoro 'ba Boko'ba mo ebe kolake za yaga. Wa naga nime dëne na 'do ko'doke ra kpaki ro gomo kinza tola moto mo.

XLIII Bu'bu ziye kpe Parosi ni, akiteri 'be ro kiti ma löbu dogba naga di mi rö 'ba motu. Kina gbi 'do kumoto ye koro bo ro koro tara di mi bi 'ba ndogo. **XLIV** Bu'bu ziye, kpe ngi koro dogo ame kinza kitaka dë bilaka kedii kilingere ngi kebe domo kinza kikali dë tine kebe tirasi bilaka ne."

XLV Bo komo kiyandi moto 'ba kö'du ki'di iya zi bo te, "Bo komo kiyandi, wa naga nima kiya ne eddi 'deni gbi tiya ze."

XLVI Yesu ileki domo, iya te, "Bu'bu ziye kpe bo komo kiyandi 'ba kö'du ki'di ni. I'dike akirindi ame boto ko'bo tombi mo dë ne do bilaka tine 'do kojake dokole kosiye to nge tokonyi lijë ne inza yo. **XLVII** Bu'bu ziye, kpe ebeke to'ba dogo bo kumë lende tonë ga 'bu ye löbu ga kupö ne. **XLVIII** Ilemeke roye 'deni ma kikalike go koko 'ba 'bu ye löbu ga kutike 'deni gomo. Lijë upö bo kumë lende ni 'deni kina me kebeke 'deni to'ba dogo mo ga. **XLIX** Go kö'du mo na 'do Boko'ba kiya ti akikali abo, kiya te, 'Ti moja bo kumë lende ni ti bo laja ma ga kari zinni. Moto mo ga lijë ti kupö yaga tine moto ga lijë ti koro ro gomo romo.' **L-LI** Kina ti roma bo kumë lende naga nime kupö molo bine kisasi di bi to'ba dolingo nime, di zi roma Abele nbö komo zi roma Zakariya ame kupö mi longo bi 'ba akumu ni ti rö löbu 'ba Boko'ba ne ti kileki doye kpe bo titi ma le'jete naga nime. Ro ma laka miya ziye,

roma naga nime ti kileki dɔye bo titi ma le'jete naga nime.

LII Bu'bu ziye kpe bo kɔmɔ kiyandi 'ba kɔ'du ki'di ni, ulɔlike kpadɔri 'ba akikali teyi kinza ma kpe mo kɔdɔke dɛ teyi yɔ kirakpake kpa ya ame ga kɛdi kɔdɔ ne."

LIII Kina ɔdɔ Yɛsu kɛnyi 'deni di yayi tine bo kɔmɔ kiyandi ni ti Parosi ni ebe ngi tiya kpa kɛnyɛ rɔ bo, gbɛ tititi kpa bo gɔ lende ma konzi.

LIV Rɔmɔyi lijɛ ɛdi to'ba bo gɔ lijɛ kinda'ba bo ɔdɔ bo kiya a mɔtɔ rɔ ma kɛnyɛ.

XII

Ere Boko'ba (*MT 10:26-33*)

I Kina ɔdɔ tindi 'ba bilaka ame ngi rɔ kuluku ma kinza kiya ne komɔmi rɔnni 'deni yayi kɛdi kidiri rɔ ngi rɔ ma kɛnyɛ tine, na Yɛsu kɛnyi titi dɔgba kiya zi bo kɔsɔ gɔ bo ga, iya te, "I'dike kɔmɔye kandi laka di zi kɔmɔ kandi 'ba Parosi ni laŋga 'ba 'bɔlu 'bɛnni nima. **II** Wa pili ma kusu dɔmo naga ti koja yaga. Kina gbɛ ame ga pili rɔ ma kusu ne ti kumɔ yimo yaga. **III** Wa ame kiya mi bi kɔlu ti kiyeti gɔmo yaga mi bi kɔpɔ. Wa ame kiya rɔ kore di rɔ ti kuwɔwɔ 'deni yaga mi zana lala.

IV Kina me mɛdi miya ziye bo pɔri ma ga kinza kereke dɛ di zinni lijɛ ame ga kɛdi kupɔ nge rɔ yida rɔ kɔ'bo to'dɔ a mɔtɔ dɛ kpe di pɔtɔ mo ne.

V Ti mileme bo ame 'dɔ kereke ne ziye. Boko'ba ame di pɔtɔ tupɔ yida rɔ kɛdi gbɛ ti kɔzi kakpa tu'du yi mi pa'do 'ba Gehena ne na rɔ ma laka miya ziye bo na 'dɔ kereke.

^{VI} Onḡoke te tara ne ndögö 'ba silo muyi dē ḡge ti taripa riyö? Tine rō ma laka dō Boko'ba udölu dē di gō ma koto mōto mo. ^{VII} Ne kpe sunē 'ba dōye bo itētē gōmo kikali gōmo me rō kotokoto. Kinza kereke dē. Kpe na rō dō kiteli zi bo kebe silo ma konzi.

^{VIII} Rō ma laka miya ziye, bō ame kiya yaga bi kōpō, kiya te bo 'ba ma na ne kole 'ba bilaka lesi ti ko'dō gbī tara zi bo di kōmō malayika 'ba Boko'ba. ^{IX} Ne bō ame kilagi ma yaga kōmō bilaka ne ti milagi gbī di rō bo tara di kōmō malayika 'ba Boko'ba. ^X Boto ame kiya kpa bo gō kole 'ba bilaka lesi ne ti kola gō lende kēnyē nima. Ne bōto ame kiti'ja Nyi Kōto Laka inza kola du te gō lende kēnyē nima.

^{XI} Dōdo koto ye kōmō bō dō rō 'ba mötu ni ti turu kinza ki'dike kōmōye kilē'di dē gō wa ame 'dō kiyake ne ^{XII} rōmōyi Nyi Kōto Laka na ti kiyandi ye mī kada mo nima ti wa ma 'dō kiyake."

Dḡngala 'Ba Bō Wa

^{XIII} Bō mōto di mī lōḡgō tīndi naga nima ēnyī kilende zi Yēsu, iya te, "Bō kōmō kiyandi, ilende zi bō löndō ma 'dō doza mī wa pōtō 'bu ze rō ma koriya ti bo."

^{XIV} Yēsu ileki dōmo zi bo, iya te, "Bōne, yē na ko'dō ma rō ḡere tote burē 'ba mī lōḡgō ye?"

^{XV} Kina bo kebe ḡḡi nati nduwē tiya mo zīnni, bo iya te, "I'dike kōmōye kandi laka, olomake ti bi koda di zi kupō 'ba mī löbu gō wa. Dīdī 'ba bilaka lesi inza gō lende 'ba akonya ma nī mōto kēddi timo."

XVI Kina bo koloma ṅgī rɔ tiya dɔṅgala nime zīnnī, iya te, “Yayi 'ba bɔ wa ma kɔtɔ mɔtɔ oja wa 'deni konzi. **XVII** Kina bo komeri rɔ bo, bo iya te, ‘Ti mo'dɔ tondo? Minza kpe ti bi mɔtɔ ti'di a ma naga nime teyi.’ **XVIII** Tine bo iya te, ‘Ne ti mo'dɔ te, ti miyēyi mata ma nime yaga 'dɔ mubö löbu. Kina gɔ mikeki nyönyu ma ti jama ma ga pili yīmo. **XIX** Kina 'dɔ miya zi yida rɔma, miya te, “Yida rɔ, nī 'deni ti wa ma laka rɔ mbëmbë ulu 'deni 'dɔ ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ konzi. Kinza kupö röyi dë kpe. Onyo, kuwë kina oloma ti lɔ ti lɔṅɔ.” **XX** Tine Boko'ba ilende zi bɔ nima, iya te, ‘Nī rumö nime, mī korɔndɔ nime tɔne ëdī ko'dɔkɔ didī nima yaga di zīyi. Ne ë'bi naga nima kulu zīyi ne ti kola zi yë?’ ”

XXI Kina Yësu kileki kiya zīnnī, iya te, “Kina ti kēdī te zi lijë ame ga kulu kpa wa zīnnī lijë rɔ bɔ mɔri tine kinza ti ɔtɔ zi Boko'ba ne.”

Kɔmɔ Kilë'di Gɔ Wa
(MT 6:25-34)

XXII Kina Yësu kënyī kiya zi bɔ kösö gɔ bo ga, bo iya te, “Rɔ ma laka miya ziye, kinza kolomake dë ti kɔmɔ kilë'di gɔ akonyo 'ba 'dɔ tulu yida rɔye timo, ala gbī gɔ bɔṅgɔ ma 'dɔ kɔlɔke rɔye. **XXIII** Didī na rɔ dɔ kiteli di dɔ akonyo. Kina yida rɔ na rɔ dɔ kiteli di dɔ bɔṅgɔ. **XXIV** Onṅɔke gora ni te, lijë orɔ'dɔ ɔtɔ dë gbī yɔ ala kumu ɔtɔ. Mata 'ba tikeki wa inza gbī yɔ zīnnī. Tine pele tara Boko'ba na kēdī kulu lijë. Tara ne kpe na dë kulöwö mbiri rɔ dɔ kiteli di dɔ yali?

XXV Yë na ti kɔ'bo tiyese gɔ loma abo kɔwɔ mbowa mī dɔyayi nime ti kɔmɔ kilë'di 'ba gɔ wa? **XXVI** A ma mbowa ma kɔzɔ a nime te ɔ'boke dë

yo to'do mo, ne äddi kupöke roye ti komo kilë'di go a mato ga go wa'di?

XXVII Onḡoke döwöru ni te, lijë o'do ndobo de gbï toma bonḡo rönni. Ne ro ma laka miya ziye, bo dolinḡo Solomo pele ti wa mbëmbë abo naga nima usu bonḡo ma kele kebe döwöru ni de.

XXVIII Ne odo Boko'ba na këdi kiyada moli ni ame këdi ko'ja tane bine tine tilëndö dayi kusu pa'do 'deni yimo kilaḡma yaga ne, bo ti kola ye kinza tusu bonḡo roye? Kpe wa kinza ki'di dönni laka go lende 'ba Boko'ba naga nime.

XXIX Kinza kombike doki'di ye de go wa ma 'do konyoke ala kuweke. Kinza kolomake de ti komo kilë'di gomo. **XXX** Wa naga nime na ya ma kinza kikali Boko'ba de naga këdi kulö 'bënni dönni gomo di mi dolinḡo bine. Ne 'bu ye Boko'ba ikali 'deni ma ko'dokoke wa naga nima. **XXXI** Tine kpe kori 'ba nere löbu abo na 'do kulöke doye gomo toma mo kina ti ki'di wa naga nime 'deni gbï ziye.

XXXII Kinza kereke de, kpe kamölö mbowa naga nime, römöyi mi 'bu ye Boko'ba onmi 'deni roye ti'di nere löbu abo ziye. **XXXIII** Uḡoke wa 'ba gbagba ye ga mökö kozake girisi mo zi bo lisa ni. Kina 'do makpoto ame ro ḡburuḡburu kinza kikali tirica de ne na ko'deke ziye. Uluke kpa mori ziye mitoro ame go a mo ga koloma ḡḡi kinza kindirimu de bo 'böḡo kömö de gbï teyi madoböndi ni konyo de gbï kirasi yaga ne. **XXXIV** Römöyi bi ame kulu kpa e'bi ga teyi ne na doki'di yi kö'bo ḡburu gomo.

*Bö Laja Ma Rö Bö Lende Kikali
(MT 24:45-51; 10:34-36)*

XXXV Obilike kpa bɔŋɔ 'be ga ndö bi kabi ye toda dɔ ndɔbɔ. I'dike lamba 'be ga kö'bö rɔ ma köbö **XXXVI** kɔzɔ bɔ laja ame kedi koda nɛre 'benni ma kedi kileki kako di mi nɛbele 'ba gbe. ɔdɔ bo kömö kukökö yɔ na ti lijɛ kirina nɛgi welo kurögö kpadöri zi bo. **XXXVII** Bɔ laja ame ga nɛre 'benni kömö ko'ja lijɛ kedi ndö toda bi ne na ti ko'ja yeyi. Rɔ ma laka miya ziye, bo ti kolɔ bɔŋɔ abo yaga bo kidëki lijɛ kako rɔ akonyo bo nɛre 'benni kënyï koja laja koza zinni. **XXXVIII** ɔdɔ bo kömö pele mi zana korɔndɔ ala mi kano bi yeyi nima ti kedi nɛgi tinni ɔdɔ bo kako ko'ja lijɛ kedi rɔ ma kɔŋɔ bi ti bi koda.

XXXIX Kina uwöke lende nime laka. Ma kiya te bɔ dɔ linɔ kedi kikali kada ame bɔ 'bögö kedi kako yimo ne ra dene bo inza kënyï kola linɔ abo ku'bögö. **XL** Kina kpe gbï olomake ti bi koda römöyï kole 'ba bilaka lesi edi kömö mi kada ame komerike dë 'dɔ bo kömö yimo ne."

XLI Pitörö ënyï kititi bo, iya te, "Nere, dɔŋgala nime eddi kiya nɛge zize ala zi bilaka pili rɔ buru?"

XLII Nere Yësu ileki dɔmo, iya te, "Bɔ laja ame kiliya roni ti mi keddi rɔ bɔ akikali ne bo na rɔ bɔ ame nɛre 'benni ki'di bo rɔ bɔ dɔ lëpi bo ga tonɔgɔ gönni toza akonyo 'benni zinni mi saa mo kina bo ko'dɔ nɛgi ko tara ne. **XLIII** Ti kedi rɔ ma laka zi bɔ laja nime ɔdɔ kiya te nɛre 'benni kako ko'ja bo nɛgi kedi rɔ to'dɔ mo kɔzɔ a nime te. **XLIV** Rɔ ma laka miya ziye, nɛre nima ti ki'di bɔ laja mo nima nɛgi rɔ bɔ dɔ abo ga pili. **XLV** Ne ɔdɔ bɔ laja nima kiya zi gbagba bo te, 'Nere ze edi kigabi yayi, inza kako ca,' kina bo kodowe

ngi tomba bo laja ama ga, bo konyo kpa bo, bo kuwë ñbö layi kupö bo, ^{XLVI} kina bo dönni nima ti kömö ngi tugu'du mi kada mo ame bo komeri de 'do kömö yimo ne. Kina ti nere komba bo ngi ku'du bo yaga mi löngö bo lende kënyë ni.

^{XLVII} Bo laja ame kikali ako'doko 'ba nere abo tine bo kileño ro bo de ndö to'do mo ne ti kodö karama ma kirindi domo ti nyo'bo. ^{XLVIII} Ne bo ame kikali de molo odo ko'do pele koco ti komba nge mbowa. Bo ame ki'di mbiri teyi ti ko'doko gbi mbiri di teyi. Bo ame ki'di teyi kulöwö ti ko'doko gbi kulöwö di teyi.

^{XLIX} Pa'do na mako 'deni tusu mo dolinjo. Kina ame mo'doko ne öbö 'deni molo. ^L Mako 'deni tombi gomo 'do töle. Döki'di ma ro ma kombi go lende mo ñbö odo kote röni 'deni tine na 'jaa. ^{LI} Ma komerike 'beye tégë lende këyi na mako to'de mo mi dolinjo? Ro ma laka miya ziye, inza tara, ro koza na mo'de. ^{LII} Kisaki di mi kada nime tone kpa goli ame ti bilaka mo ga muyi ne ti koza minni, ma mota kënyi to'ji ya ma riyö kina ma riyö mo naga nima ti kënyi to'ji lijje ma mota naga nima. ^{LIII} 'Bu ti ko'ji kole kina kole ti ko'ji 'bu. Ma ti ko'ji nyiti kina nyiti ti ko'ji ma. Mese ti ko'ji 'ja 'ba kole kina 'ja 'ba kole ti ko'ji mese."

Akikali 'Ba Doyayi
(*MT 16:2-3; 5:25-26*)

^{LIV} Kina Yësu kileki 'böwu kiya zi bilaka naga nima, iya te, "Odo ko'jake poli kombi 'deni di do toro iyake te toro edi kagba. Kina ka'di ngi ko ro ma laka. ^{LV} Odo lili keddi kome kako di do ro'o, iyake te bi edi kututu. Kina bi kututu ngi ko ro

ma laka. ^{LVI} Kpe bɔ kɔmɔ kandi naga nime, ɔɔ kɔŋgɔke mĩ dɔyayi ni ti kɔmɔ pɔli iyɛnike ma kɛdi kuyi rɔni mo ga ŋgi te dɔmo. Ne gɔ wa'di na kikalike dɛ tiyɛni wa ma le'jete naga nime?

^{LVII} Gɔ wa'di na kikalike dɛ toza wa ma laka? ^{LVIII} Ɔɔ bɔ mɔtɔ kinda'ba yi toto yi kɔmɔ bɔ burɛ ote lende nima yaga ti bo gba kota kinza kɔmɔ kɔmɔ burɛ. Ɔɔ kote dɛ ti bo, bo ti kɔtɔ yi ŋgi kɔmɔ bɔ burɛ ki'di yi zi bɔ kanya mo ga koto yi ŋgi mĩ maboso. ^{LIX} Rɔ ma laka miya ziyi, ti koloma yayi ŋbɔ kopi taripa 'ba karama nima kodo dɔyi ne pili."

XIII

Ndose 'Ba Dɔ Kɔtɔ

^I Mĩ kada mo nima bilaka mɔtɔ ga ɛdi yayi lijɛ kɛdi rɔ tiya lende 'ba ya mɔtɔ ga di Galilaya ame Pilato turu bɔ dɔnni ki'di kupɔ di bi 'ba to'dɔ akumu 'bɛnni ga zi Bɔko'ba ne. ^{II} Kina Yɛsu kileki dɔmo zinni iya te, "Bilaka 'ba Galilaya naga nima kupɔ tara ne, ma komerike 'beye lende kɛnyɛ ma 'bɛnni na kebe 'ba bilaka 'ba Galilaya ma laki 'deni pili? ^{III} Rɔ ma laka miya ziye, inza tara. Kpe gbɛ ɔɔ kɔtɔke dɔye dɛ ɛddi koteke dɔye pili tara. ^{IV} Kɔzɔ bilaka 'butɛ dɔomu dɔmota tɔnɛ ga rɔ tɔrɔ kulɔru dɔmo kupɔ di Siloma ne, ma komerike 'beye iyake te lijɛ na lende kɛnyɛ 'bɛnni kidari 'deni di dɔ 'ba bilaka 'ba Yerosalema ma laki? ^V Rɔ ma laka miya ziye, inza tara. Kpe gbɛ ɔɔ kɔtɔke dɔye dɛ ɛddi koteke dɔye pili tara."

^{VI} Kina Yɛsu kiya dɔŋgala nime zinni, iya te, "Bɔ mɔtɔ ɛdi ti ŋgɛri kɛlu abo, bo idiyɛ 'deni mĩ

nyaka. Kina ɔɔ bo kari toma ma kana mo tine bo o'ja ɔɔ də. ^{VII} Kina bo kiya ŋgɛ zi bo koŋɔ ɔ bo nyaka nima, bo iya te, 'Kɔmɔ kɔɔ mo 'deni mota ame mɔ'bɔ nduwɛ tako toŋɔ kɛlu nime toma ma kana mo, tine mo'ja ɔɔ də du te. Oga bo bɛri, ɛddi kola bo kirasi yayi nime ka le rɔ ma sari ɔ bo wa'di?' ^{VIII} Bo koŋɔ ɔ bo nyaka nima iya te, 'Nɛre, ola bo ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ titi 'bɔwu kɔɔ 'dɔ mole ndi bo nima toko mulu yɔri teyi 'dɔ kolo'bo. ^{IX} Kina tine ti kɔɔ ɔɔ bo kana ele, ne ɔɔ bo kana də oga bo ŋgɛ nati bɛri.' "

Akileŋo Mi Kada 'Ba Rɔ Kindawo

^X Mi kada 'ba rɔ kindawo mɔɔ ko'ja Yɛsu kɛdi tiyandi wa mi rɔ 'ba mɔtu tine ^{XI} 'ja mɔɔ ame nɔki mo koŋɔ ɔmɔ kɔɔ geli naga tara ne ɛdi yayi. Wa nima ɛdi 'deni tini kɔmɔ kɔɔ 'butɛ dɔɔmu dɔɔmota. ^{XII} Kina ɔɔ Yɛsu ko'ja ni tara yɔ na kidɛki ni ŋgɛ kako, kiya zini te, "Ja, ope yi 'deni di dɔ rɔkɔ'ɔ 'bi nime."

^{XIII} Bo i'di kɔzi bo rɔni kina gɔni tɔnɛ kodɔɔ ŋgɛ lɔko kilɛlu Bɔko'ba. ^{XIV} Kina bo dɔ rɔ 'ba mɔtu nima ŋgɛ rɔ 'diri ɔ bo lende nima Yɛsu kilɛŋo 'ja nima mi kada 'ba rɔ kindawo ne. Bo ilende zi bilaka naga nima yayi ne, bo iya te, "Tɔ'dɔ ɛdi 'dɔ ziye dɔ modɔkɔɔ to'dɔ ndɔɔ yimo. Akoke mi kada naga nima 'dɔ kilɛŋo ye tine inza də mi kada 'ba rɔ kindawo."

^{XV} Yɛsu ileki dɔmo zi bo, iya te, "Kpe bo kɔmɔ kandi naga nime, ni mɔɔ ebe tope ŋgulɔ ala akaca 'bi di dɔ lɔsi mo koto kari tuwɛ mini mi kada 'ba rɔ kindawo. ^{XVI} Ne 'ja nime rɔ kupɔ Abarayama Satani kudɔdu 'deni bɛri ŋbɔ kɔmɔ kɔɔ 'butɛ dɔɔmu dɔɔmota ne, ɔ bo wa'di na 'dɔ

kope nī dē yaga gomo di dō gomo nime mī kada 'ba rō kindawo?"

^{XVII} Lende 'ba Yēsu nime odo rō kaya ngī rō bō kēdī kilende rō bo naga nima. Tine ya ame ga yayi ne ngī pili rō lōṅo gō wa löbu naga nima bo kēdī ko'dō ne.

Dṅgala 'Ba 'Jo Titiyi

(MT 13:31-33; MK 4:30-32)

^{XVIII} Yēsu ēnyī kiya te, “Nere löbu 'ba Boko'ba ti miyari ngī ti wa'di? ^{XIX} Ēdī kōzo 'jo 'ba a mōto titiyi 'deki ame odo bilaka kogba kīdiyē kina kōtu ngī kiyōbu rō ngērī ma löbu yali ni kako kubō rō 'bēnnī ga dṅgila mo.”

^{XX} Bo ileki gbī kiya te, “Ti miyari nere löbu 'ba Boko'ba nime ngī gbī ti wa'di? ^{XXI} Ēdī kōzo lanḡa ame 'ja kogba pele mbowa kuturō ti ruzu koso mī a ma mbiri ki'di ngī pili kō'bu ne.”

Kpadōrī Titiyi

(MT 7:13-14, 21-23)

^{XXII} Yēsu ēnyī kudō nduwē kebe mī gawo ni ti dōlōṅo ma titi naga ti akiyandi di kōri 'ba tari abo Yerosalema. ^{XXIII} Kina bō mōto kēnyī kititi bo iya te, “Nere, tara ne bilaka ma ndō te na nḡe ti kōmō di mī tölē ya?”

Yēsu iya te, ^{XXIV} “Ogbō rōyī tōdō kebe kpadōrī titiyi nime. Rō ma laka miya ziyī, ma konzi ti kiteri ngī tōdō kebe teyi, tine inza kō'bo tōdō. ^{XXV} Odo bō dō rō na kēnyī 'deni tōrō kulōli kpadōrī teyi, ti kōrōke yaga kukōkōke koma'joke rōye kiyake te, ‘Nere, urōgō kpadōrī zize.’

Tine bo ti kileki dɔmo kiya te, 'Mikali ye dɛ kɔto te, ala akoke di yala?'

XXVI Kina ti kiyake te, 'Ze na tɔnɛ donyoke akonyo duwɛke mini koto tiye koloma rɔ tiyandi wa di mi gawo ze.'

XXVII Tine bo ti kileki 'bɔwu kiya te, 'Mikali ye dɛ kɔto te, ala akoke di yala? ɔloke yaga di roma, kpe bɔ lende kɛnyɛ naga nime.'

XXVIII Kina ti monɔ ni ti kpa kunyi kɛdi nɔgi ziye yayi ɔɔ ko'jake Abarayama ni ti Yisika ti Yakoba ti bɔ kumɛ lende ni pili 'deni kɛdi mi nɛre lɔbu 'ba Bɔko'ba, tine kpe 'beye ku'du ye 'deni yaga. XXIX Bilaka ti kolɔ kako di mi dɔ kumu sowo 'ba dɔliɔ nime tonyo nɛbele mi nɛre lɔbu 'ba Bɔko'ba. XXX Ro ma laka lijɛ mɔto ga ame le'jete yi'bɔwu ne ti kɛdi 'deni dɔgba, kina ma dɔgba ti kileki 'deni nyati yi'bɔwu."

Ni Yerosalema (MT 23:37-39)

XXXI Mi kada mo nima na Parosi mɔto ga kako zi Yɛsu kiya te, "ɛnyɛ ɛ'bi yaga di bine kari bi mɔto rɔmɔyi nɛre Erode ɛdi ko'dɔko tupɔ yi."

XXXII Yɛsu ileki dɔmo iya te, "Ari kiyake zi kiraba nima, mɛdi moga nɔki milɛno bilaka nɛge tɔne tilɛndɔ, tilɛndɔ mɔto dayi te mote ndɔbo ma 'deni. XXXIII Tine ako'dɔko 'ba Bɔko'ba na 'dɔ moto tari nduwɛ timo nɛbɔ mɔmɔ Yerosalema, rɔmɔyi tara ne Yerosalema na dɛ rɔ bi 'ba tupɔ bɔ kumɛ lende ni teyi?

XXXIV Bu'bu ziyi ni Yerosalema, Yerosalema, ote dɔ bɔ kumɛ lende ni 'deni ku'du bɔ laja 'ba Bɔko'ba ma koja ziyi naga ti dɔku. Ti mopi roma

ngi n̄bō nyanya mo ga göyī na 'jaa 'dō mokoko kole 'bī naga nima yī soromo ma k̄oɔ 'ba tōru ame kokoko kole 'bēnī ga ne? Tine ö'bō tu'dōñi döyī mōkō. ^{XXXV} Ti kola rō 'bī zīyī rō roba. Rō ma laka miya zīyī, inza ko'ja ma kpe n̄bō kiya te, 'Yēyī kēdī dō bō ame kako ti möyī n̄ere Boko'ba ne.' ”

XIV

Yēsu Ileno Bō Rokō'o

^I Mī kada 'ba rō kindawo ma dō koto mōto na odo Yēsu kari 'deni tonyo akonyo liɔ 'ba Parosi ma löbu mōto tine, kōmōnnī ngi pili dō Yēsu tonɔ bo odo wa'di na ti bo ko'do. ^{II} Bō mōto ti rokō'o ma kirija rō kporokporo naga ēdī yayi. ^{III} Kina Yēsu kēnyī kititi Parosi naga nima ti bō kōmō kiyandi 'ba kō'du ki'di mo ga, iya te, “Tara ne ēdī ngi rō ma laka mī kō'du ki'di 'dō tilenō bilaka mī kada 'ba rō kindawo ya? Ala tondo?”

^{IV} Tine lijë udumō ngi pili timo. Kina Yēsu kinda'ba bō tōnē ngi kilenō koja kari. ^V Kina bo kēnyī kititi lijë, bo iya te, “Odo nī mōto kole 'bī ala ngulō sa 'bī kila'ba mī gö mī kada 'ba rō kindawo ti kēnyī dē ngi koto yaga?” ^{VI} Tine lijë ileki odo dē gbī gomo.

^{VII} Kina odo Yēsu bo konɔ 'deni n̄ba mōto naga nima kiteri 'bēnnī n̄buru rō kitī ma löbu naga tine, na bo kēnyī ngi tiya d̄ngala nime zinnī. ^{VIII} Bo iya te, “Odo nī mōto kose yi mī karama 'ba gbe kinza kari dē ngi koloma dō kitī ma löbu. Rōmöyī mōto ga bō mōto ame mbiri kebe yi ne ti kose 'deni gbī 'dō kako mī karama nima. ^{IX} Ne

ɔɔɔ kɛdɛ tara yɔ na ti bɔ dɔ karama nima kako ngɛ zɛyɛ, kiya te, 'Ɛnyɛ di dɔ kitɛ nime kola zi bɔ nime 'dɛ.' Na ti kari koloma ngɛ za 'bɔwu dɔ gba'da ma titiyɛ rɔyɛ kaya nime. ^X Tine ɔɔɔ kose yi tara ari koloma ɛ'bi dɔ a loma ma mbowa 'dɔ bo bɔ kose yi mo nima na 'jaa kako kiya zɛyɛ te, 'Bɔ pɔri ma, ɛnyɛ kako koloma dɔ aloma ma laka nime bine.' Kina ti koyo rɔyɛ ngɛ gɔmo di kɔmɔ ɲba ma laki. ^{XI} Rɔmɔyɛ ame kombi rɔ bo lɔbu ti kileki 'deni ngɛ bɛri. Tine ma kileki rɔni bɛri Bɔko'ba ti kombi tɔrɔ."

^{XII} Kina Yɛsu kiya zi Parosi nima, iya te, "Ɔɔɔ ni mɔtɔ ko'dɔ karama kinza kose dɛ rɔ lɔndɔ yɛ ni ala bɔ pɔri yɛ ala ma wado 'bi ga ala bɔ mɔri lɛpi yɛ ga, rɔmɔyɛ lijɛ ti kose yi gbɛ kada mɔtɔ yayi mi karama ma 'bɛnnɛ ga. Dɛmba wa tɔnɛ ga ko'dɔ zɛnnɛ ne na ma kopi 'deni pili zɛyɛ. ^{XIII} Tine ɔɔɔ koja ɲbele 'bi bɔ lisa ni ti bɔ korɔ'bo ni ti bɔ kɔmɔ kɔlu ni na kose kako yɛmo, ^{XIV} kina ti Bɔko'ba ko'dɔ yɛyɛ ngɛ dɔyɛ. Rɔmɔyɛ kɔzɔ ame lijɛ kɔ'bo topi ɔtɔ dɛ pele zɛyɛ ne tine ti Bɔko'ba kopi ngɛ 'deni zɛyɛ mi kada 'ba tɔdɔ 'ba bɔ lende laka ni yaga di mi tɔlɛ."

Dɔngala 'Ba Karama 'Ba Gbe
(MT 22:1-10)

^{XV} Kina ɔɔɔ bɔ mɔtɔ di mi lɔngɔ ya ama ga ti bo kpa akonyo yayi ne kuwɔ 'deni te tine, bo iya te zi Yɛsu, "Bɔ ame kɛdɛ kari tonyo ɲbele mi ɲere lɔbu 'ba Bɔko'ba ne na ti yɛyɛ."

^{XVI} Yɛsu ileki dɔmo iya te, "Bɔ mɔtɔ ilɛɲɔ rɔ bo to'dɔ ɲbele ma lɔbu kose bilaka ɲbanɛ yɛmo. ^{XVII} Mi kada mo 'deni na bo koja bɔ laja abo kari

gɔ bilaka ma tönë ga kose 'deni ne 'dɔ kiya teyi te, 'Ako, wa pili ëdī 'deni ndö.'

XXVIII Tine lijë pili rɔ kɔtɔkɔtɔ ebe tupë rönñi. Bɔ ma dɔgba mo iya te, 'Mugö nyaka 'deni zö giri naga nime mo'dɔkɔ tari tonɔɔ mo. Moma'jo roma ziyi, ola ma gbo.'

XXIX Mɔtɔ mo iya 'ba bo te, 'Mugö sa 'ba rɔ'dɔ 'deni 'butë, mëdī mo'dɔkɔ tari tiyɔzɔ mo. Moma'jo roma ziyi, ola ma gbo.'

XX Bɔ mɔtɔ iya 'ba bo te, 'Mogbe 'ja la'ja ma 'deni giri nime, mɔ'bo dë kpe tɔmö ziye yayi.'

XXI Kina bɔ laja nima kileki ngi kiyëti gɔ wa tönë ga pili zi nɛre abo. Lende mo onma mi nɛre ngi sowa na bo kënyī kiya zi bɔ laja abo, bo iya te, 'Ari welo kpa dɔkoka kori 'ba mi gawo 'dɔ kɔ'de bɔ lisa ni ti bɔ korɔ'bo ni ti bɔ kɔmɔ kolu ni.'

XXII Bɔ laja nima ileki kako kiya te, 'Nɛre, wa tönë kiya ne o'dɔ 'deni tine bi ëdī gba.'

XXIII Nɛre iya te, 'Arike kpa kori dönɔbönɔbö kɔ'deke bilaka di yayi 'dɔ rö ma koso. **XXIV** Rɔ ma laka miya ziye, bɔtɔ ma kɔtɔ mɔtɔ di mi löngö ya ma dɔgba tönë ga mose lijë ne inza kinene akonyo 'ba nbele ma nime.' "

Gomɔ 'Ba Bɔ Laja
(*MT 10:37-38*)

XXV Mi kada mo nima yayi tindi ma kinza kiya na këdī kozi gɔ Yësu. Kina bo kuyi kɔmɔ bo dönñi bo kiya zinni, iya te, **XXVI** "Bɔtɔ ame kako zö ne ɔdɔ ma na dë ngi bo kɔ'ɔ rɔ dɔ kiteli di dɔ 'bu bo ni ti ma bo ti 'ja abo ti kole abo ga ti löndö bo ga ti lëmi bo ga gbī rɔ dɔ kiteli di dɔ gbagba

bo, inza du te ro bo kösö goma. **XXVII** Boto ame ko'doko de ngi tilana ro bo tole go tosö goma ne o'bo de tedi ro 'bama.

XXVIII Me odo ni moto ko'doko to'ba ro ma löbu, ti koloma de titi beri kongo yamo ma keddi timo, 'do kikali tara ne ti ko'bo to'ba ro nima ziyi ya?

XXIX Odo ko'do de te inza kikali tote ro 'bi nima ro kpa koriya. Motoga ti kisasi gbondo mo yo na yamo ti kote roni ngi toti kola ro gba ro cologaki. Kina bilaka ame ga pili ko'ja ne ti kebe ngi togö yi, **XXX** kiya te, 'Nani nime isaki to'ba ro abo, tine 'böwu bo o'bo de tote mo.'

XXXI Me odo kiya te nere moto keddi kari kpa ya bo kanya ma 'ba bo ga keddi nge kuluku 'buté bi 'buté riyö (10,000) tara ne bo ti koloma de titi beri bo komeri do bo go ya nime bo keddi kari to'do mo ti nere moto ame bo kanya mo ga keddi nbö kuluku 'buté bi 'buté sowo (20,000) ne ya? **XXXII** Odo bo ko'bo de bo edi koja bo kperi ngi kari tiyeyi kpa lende nima kola ya ma laki keddi gba nbö ro ma kowo. **XXXIII** Kina gbi tara boto ame komba go bo de zi abo ga ne o'bo de tedi ro bo kösö goma.

XXXIV Tiko'do ele ma. Ne odo tiko'do kote tulöwu ma kiyoko 'beni 'deni ikali de kpe tileki mo ro ma kiyoko. **XXXV** Ele de kpe lipo nati zi a moto ala mi nyaka ala mi dotu'du ro bi kolobö. Tine ngi tu'du mo mökö.

Bo ame keddi ti mbili ne i'dike bo kuwö lende nime."

XV

*Kamölö Koto Odo Kolu
(MT 18:12-14)*

^I Mi kada ma do koto moto bo kireke awada ni ti bo lende kenyë ma konzi moto ga ototo rönni ngila Yësu bi tuwö lende. ^{II} Tine na Parosi ni ti bo komo kiyandi ni kebe ngi tiya mo te, “Bo nime edi konyo kpa bo bi koto ti bo lende kenyë ni go wa'di?”

^{III} Kina Yësu koloma ngi ro tiya donjala nime zinni, iya te, ^{IV} “odo ni moto keddi ti kamolo 'bi kuluku riyö kina ma koto kolu ngi, tara ne ti kola ma konzi naga nima de ngi yayi kari toma ma koto nima kolu ne ya? ^{V-VI} Kina odo bo ko'ja 'deni tine bo ti kombi ngi do mugu bo, bo kiliya kari lino ro lono. Kina ti bo kidëki lepï bo ga ti bilaka ma mi tiri kako bo kiya teyi te, 'Iiyake ti koto tö römöyi kamolo ma tönë kolu ne mo'ja 'deni.’ ^{VII} Kina me ro ma laka miya ziye, lono ma löbu ro do kiteli ti keddi tara mitoro go bo lende kenyë ma koto ame koto doni ne kebe lono 'ba go bo lende laka ma konzi ame ga lijë kinza kpe ti lende kenyë moto 'do toto donni di yimo ne.

^{VIII} Odo 'ja moto keddi ti girisi siliñbi 'butë kina ma koto kolu loko ti ko'do tondo? Tara ne loko ti ki'di pa'do de ngi do lamba loko koma mi rö nima rokpe loko kona nbö loko ko'ja? ^{IX} Kina odo ko'ja 'deni tine loko ti kidëki lepï ni ga ngi ti bilaka ma mi tiri kiya teyi te, 'Iiyake ti koto tö römöyi mo'ja girisi ma tönë kolu ne 'deni.’ ^X Kina me ro ma laka miya ziye, lono ma löbu ti keddi gbi tara zi malayika 'ba Boko'ba go bo lende kenyë ma koto ame koto doni ne.”

Kole Kenyi Moko

XI Kina Yēsu kēnyī kileki gbī kiya te, “Bɔ mɔtɔ ēdī ti kole rīyō 'deni rɔ yɔbī. **XII** Kina kole ma titi mo kēnyī kiya zi 'bu nnī, iya te, ‘Baba, apötō yī ame ga 'dɔ kēdī rɔ 'bama ne i'di zō.’ Kina bɔ nima koza mī abo ga ŋgī zi kole rīyō abo naga nima.

XIII Mbowa di pötō mo yɔ na kole ma titi mo tönē kotɔtɔ wa ma 'ba bo ga ŋgī bo kēnyī kari koloma timo ŋbō mī dɔyayi ma kowɔ bo kote dɔ wa tönē ga ŋgī yayi mī lende yawa. **XIV** Tine di pötō abo naga nima kote rōnnī 'deni na sēyī ma kinza kiya kila'ba ŋgī mī dɔyayi nima. Tine ola bo 'deni ŋgī rɔ lisa. **XV** Kina bo kēnyī ŋgī kari toma ndɔbɔ di zi bɔ dɔyayi mo naga nima. Kina bɔ mɔtɔ ki'di bo ŋgī toda ba'do 'ba liŋɔ. **XVI** Bo omeri 'dɔ bo kokonyi rɔ bo ti kano monzo ame ga kēdī ki'di zi ba'do ne, tine bɔtɔ i'di ɔtɔ dē du te zi bo.

XVII Kina ɔdɔ bo kēnyī komeri dɔ bo 'deni tine, bo iya te, ‘Bɔ ndɔbɔ 'ba 'bu ma ga 'dē ŋgī ti akonyo rɔ mbēmbē, ne ma na me ŋgī mēdī mōlē 'deni bine ti 'bö? **XVIII** Ti mēnyī mari zi 'bu ma, miya te, “Baba, mirasi lende 'deni zi Boko'ba gbī zīyī **XIX** mɔ'bo dē kpe 'dɔ kīdēkī ma rɔ kole 'bī. I'di ma gbɔ mēdī kɔzɔ bɔ ndɔbɔ 'bī ma kɔtɔ mɔtɔ tara.” **XX** Kina bo kēnyī ŋgī kileki kari zi 'bu bo.

Kota bo kēdī gba mbowa rɔ ma kowɔ di ŋgila liŋɔ na 'bu bo ko'ja bo ŋgī. Kina 'bu ŋgī lɔ ti mī kēyī na kirīŋa ŋgī kiramo kole abo kome mbili mo. **XXI** Tine kole iya te, ‘Baba, mirasi lende 'deni zi Boko'ba gbī zīyī, mɔ'bo dē kpe 'dɔ kīdēkī ma rɔ kole 'bī.’

XXII Tine 'bu ënyi ngi kidëki bo laja abo ga kiya teyi, iya te, 'Iriṅake welo ti boṅṅo ma kele koloke romo usuke wa dokole kōzimo kusuke wari ndimo. XXIII Ari kujëke kole sa ma kōṅo bēri ḡo do'doke karama. XXIV Rōmōyi kole ma nime ölē pa kina me kididi 'deni, ölu pa kina me ko'ja 'deni.' Kina lijë ko'do karama mo ngi.

XXV Tine kole ma löbu mo tönē ëdi gba mökö mi nyaka. Kina odo bo kako 'deni kōmō ngosi ngila liṅo tine na bo kuwö lēri ngi ti ngala. XXVI Kina bo kidëki bo laja ma kotō bo kititi tara ne wa'di na kōmō zinni. XXVII Tine bo laja nima iya zi bo te, 'Löndö yi tönē na kōmō 'deni kina me 'bu yi kujë kole sa ma kōṅo 'deni bēri rō karama 'ba romo. Rōmōyi bo ileki 'deni kōmō laka kinza a ma kënyē mōto.'

XXVIII Kina kole ma löbu nima ngi rō 'diri ko'doko dē kpe tōdo liṅo. Kina 'bu bo kari ngi tilende zi bo tūyēyi dōki'di bo. XXIX Tine bo ënyi kileki dōmo zi 'bu bo, bo iya te, 'Oṅṅo te, mi kōmō kōo konzi naga nime pili mö'bō kōzo atoli toja laja ziyi muwö döyi. Tine pele 'do kogba tō nge rō kole banya otō ga ki'di zō 'do momba bēri mo'do karama mbowa timo ti lēpi ma ga ne inza yo. XXX Tine kole ayuru 'bi nime kōmō kirasi ë'bi ga 'deni me zi bo rōnyo ne na kënyi kujë kole sa ma kōṅo teyi.'

XXXI 'Bu bo iya te, 'Kole ma, ni 'bēyi ëddi nduwē tō bine. A ma naga nima pili ë'bi ga na. XXXII Ne ele do'do karama rō ma laka ti loṅṅo ma löbu rōmōyi löndö yi nime ölē pa kina me kididi 'deni, ölu pa kina me ko'ja 'deni.' "

XVI

Bɔ Laja Dökĩ'di Këyi

^I Yësu ënyĩ kiya zi bɔ kɔsɔ gɔ bo ga, iya te, “Bɔ wa mɔtɔ ëdĩ ti makunɔu abo. Tine ari kiya rɔnĩ zi bɔ wa nima tɛgɛ bɔ makunɔu abo nima ëdĩ mɔlo rɔ tirasi girĩsĩ abo. ^{II} Kina bo kĩdɛkĩ bɔ nima ŋgĩ kititi, iya te, ‘Wa'di na me muwɔ kiya rɔnĩ ti möyĩ yĩ ne ya? Wa ame ga pili tiyĩ ne itètɛ gɔmo yaga rɔmɔyĩ inza kpe zɔ rɔ makunɔu ma.’

^{III} Bɔ nima omeri iya te, ‘Ti mo'dɔ tondo? Kina me kɛdĩ koga ma 'deni yaga di mĩ ndɔbɔ. Mitigɔ dɛ gbĩ bi tɔ'bo torɔ'dɔ nyaka, rɔma rɔ ma kaya di bi tokpasi wa. ^{IV} Ne wa ma 'dɔ mo'dɔ mikali 'deni rɔmɔyĩ ɔdɔ koga ma pele yaga di mĩ ndɔbɔ ma nime gɔ mɛdĩ ti bilaka ma 'dɔ kinda'ba ma laka.’

^V Kina bo kĩdɛkĩ bilaka ame ga wali 'ba ŋere abo kɛdĩ gɔmo ne ŋgĩ pili kako zi bo. Kina bo kɛnyĩ kititi ma dɔgba mo, bo iya te, ‘Wali 'ba ŋere ma ëdĩ ndö göyĩ?’

Bɔ nima iya te, ^{VI} ‘Wali abo ëdĩ gɔma 'bulu 'ba 'bu 'butɛ sowɔ.’

Bo iya te, ‘Ele, wali 'bĩ ma kugu na te. Oloma welo bɛrĩ kugu ŋge 'butɛ riyö.’

^{VII} Kina bo kɛnyĩ kititi bɔ mɔtɔ gbĩ iya te, ‘Wali 'ba ŋere ma ëdĩ ndö göyĩ?’

Bɔ nima iya te, ‘Ëdĩ gɔma luyu 'ba nyönyu kuluku riyö.’

Bo iya te, ‘Ele, wali 'bĩ ma kugu na te. Oloma welo bɛrĩ kugu ŋge kuluku kɔtɔ kɔdɔ dɔmo 'butɛ mota.’

^{VIII} Gɔ kö'du mo na ŋere nima kubĩ gɔ makunɔu kɛnyɛ abo nima ŋgĩ gɔ akikali laka

abo nima bo ko'do ne. Römöyï bilaka 'ba doliŋo nime akikali 'bënni ro mbembë mi to'do ë'bënni ga kebe 'ba bo lende laka.

IX Ro ma laka miya ziye, o'doke pori ziye ti a 'ba doliŋo nime mi kori ma laka mo. Römöyï odo kote roni 'deni 'do bo Boko'ba kinda'ba ye ti mi didi ma nburunburu.

X Bo ame koloma laka tongo go a ma titi laka ne ti kongo go ma mbiri gbi tara. Kina bo ame koloma de laka mi a ma titi ti ko'do gbi tara mi a ma lobu. **XI** Ne odo kikali yi de ro bo tongo go a 'ba doliŋo nime laka ye na ti ki'di mori ma laka nime ziyi tongo gomo? **XII** Odo kongo go a 'ba lepi yi moto de laka ye na ti ki'di ma 'beyi mo ziyi?

XIII Bilaka koto ikali de 'do kedii ro bo laja zi nere riyö. Bo ti koto nge ro ma koto tine bo ti ko'ji moto. Bo ti koto mi bo zi moto tine ro yogo zi ma koto. Kina gbi tara inza ko'bo toja laja zi Boko'ba gbi zi a 'ba doliŋo nime."

Akiyandi Moto Ga 'Ba Yesu

(MT 11:12-13; 5:31-32; MK 10:11-12)

XIV Kina odo Parosi ni kuwo lende nime 'deni te tine lijë ebe ngi bi togö Yesu ro laja römöyï lijë Parosi ni ro bo to'o girisi. **XV** Kina Yesu kënyï kiya zinni, iya te, "Kpe, o'doke roye kindake laka di komo bilaka ma laki, tine mi doki'di ye Boko'ba na kikali. Römöyï wa ame ga bilaka kedii kubi gomo kulowo tegë ro a laka ne ma di komo Boko'ba ënyë ngi kozo oto.

XVI Kö'du ki'di ni ti bo kumë lende ni na koloma 'deni ro to'do ndobo bine nbö komö mi kada 'ba Yowani. Tine mi kada mo nima na laja laka 'ba nere lobu 'ba Boko'ba kisasi tuwöwö roni, na me

ma konzi kēdī ko'do 'deni ṅgī rɔ ya tɔdɔ yīmo. ^{XXVII} Ne mitoro ni ti doɣayi ti kiteli, tine bi titi mɔto di mi kō'du ki'di nime inza kōlu du te.

^{XXVIII} Kina bɔto ame koga 'ja abo kēnyī 'bōwu kogbe 'ja mɔto ne o'do yērī 'deni. Kina mē'dē tɔ mo nima kogbe 'ja kēyī nima ne o'do yērī 'deni gbī.

Bɔ Mɔri Ni Ti Lazara

^{XIX} Uwōke, bɔ mɔto rɔ bɔ mɔri bɔṅgɔ kusu abo ṅburu rɔ bɔṅgɔ ma ndōgō kitigɔ kulōwō naga dɔ bo kola 'joyi di mi mɔri. ^{XX} Tine bɔ lisa mɔto ēdī gbī yayi mōyī mo rɔ Lazara rɔmo ga me rɔ 'bōṅō. Ēdī ko'de nduwē tolɔ'bo kpadōrī 'ba bɔ mɔri nima ^{XXI} 'dɔ bo kutō'du kpa bo ti wa ma kēdī kilayi bēri bicī tarabiza 'ba bɔ mɔri nima. Tine bi ni ako 'bōwu kebe titene kɔmɔ 'bōṅō mo.

^{XXII} Kina ɔdɔ kada mo kari kōmō tine bɔ lisa tōnē olē ṅgī kina malayika kombi ṅgī mitoro koto ṅgila Abarayama. Di pōtō mo na bɔ mɔri tōnē kōlē ṅgī gbī kusu bo, ^{XXIII} na bo kari ṅgī mī Gehena mī gomɔ ma lōbu. Kina ɔdɔ bo kōṅgɔ bi tine bo o'ja Abarayama ṅgī ṅbō rɔ ma kɔwɔ ti Lazara dɔṅgila bo yayi. ^{XXIV} Kina bo kulōrī, iya te, 'Baba Abarayama, i'di miyī kēyī rɔma. Oja Lazara kusu dɔkole kōzī bo mī mini 'dɔ kako kiyēyī dɔnde'de ma tɔ kpe timo. Mēdī 'deni mī gomɔ ma kinza kiya mī pa'do nime bine.'

^{XXV} Tine Abarayama ileki dɔmo iya te, 'Kole, omeri tɔ ma, tōnē bine mī kada 'ba loma 'bī o'ja a ma laka 'bēyī ga 'deni pili, tine Lazara kēdī 'ba bo mī gomɔ. Kina me bo na 'deni 'bato mī lɔṅɔ bine nī 'bēyī mī gomɔ. ^{XXVI} Kina gbī gō lōbu ēdī

mī lōngō nime bōtō mōtō umu dē di yayi kako zize bine ala di zize bine kari ziye yayi.'

XXVII-XXVIII Bō nima iya te, 'Baba Abarayama, moma'jo rōma zīyī oja Lazara kari dōliṅṅo zi kōsō lōndō ma ga ma muyī ame ga gba liṅṅo ze 'dē yayi ne 'dō bo kari kiyandi lijē kinza lijē kako ra gbī mī gomō mbēmbē nime.'

XXIX Abarayama ileki dōmo iya te, 'Lende 'ba kpa Musa ni ti bō kumē lende ni ēdī yayi, lōndō yī mo naga nima kuwō dōmo.'

XXX Bō nima iya te, 'Inza tara, baba Abarayama. O'dōko ṅgī rō bilaka ame kōdō di mī tōlē ne na 'dō kari zīnnī gō lijē koto dōnnī.'

XXXI Abarayama iya te, 'Dō lijē kuwō dō Musa ni ti bō kumē lende ni dē bōtō ame kōdō pele di mī tōlē ne lijē inza kuwō dōmo gbī.' "

XVII

Lende Kēnyē

(MT 18:6-7, 21-22; MK 9:42)

^I Yēsu ēnyī kiya zi bō kōsō gō bo ga iya te, "Akiyōzō 'ba ti'di bilaka kila'ba mī lende kēnyē ēdī 'deni ṅgī ṅburu mī dōyayi. Ne bu'bu zi bo bō ame ki'di 'dō wa naga nima ko'dō rōnnī ne. ^{II} Ma laka mo dēne o'bō 'dō kudōdu toto ndōwu ma lōbu ra mugu bo gō kītīṅī bo timo mī mini lōbu di dō ame 'dō bo ki'di wa titi naga nime kila'ba mī lende kēnyē ne. ^{III} Ne i'dike kōmōye kandi laka.

Dō lōndō yī mōtō kirasi lende amo dōmo. Kina o'dō bo kuwō dōyī ola bo gō lende kēnyē nima. ^{IV} Dō bo koto pele tirasi lende zīyī ṅbō mī modōmorīyō mī kada koto tine bo kō'bō nduwē

tako tiya mo ziiyi te, 'Moto dɔma 'deni,' ola bo gɔmo."

^V Bo laja abo ga iya te, "Nere, ulu ze mi ti'di dɔze gɔ tigo 'bi."

^{VI} Bo ileki dɔmo zinni, bo iya te, "Ɔdɔ keddike pele nge ti ti'di dɔye goma titiyi 'deki miye na kiyake pele nge rɔ tiya zi ngəri kpəri nime te, 'Ni, unyè røyi kari kidèyi røyi mi mini lōbu,' kina ti kuwö dɔye ngi."

^{VII} Me ɔdɔ ni moto keddä ti bo laja 'bi bo kedi ko'dɔ ndɔbɔ mi nyaka ala toda kamölö, ɔdɔ bo kɔmö liɔ ti kiya zi bo te, 'Ako titi welo konyo kpèyi'? ^{VIII} Inza tara, eddi kiya za te, 'Ileɔ akonyo zö ndö koja laja zö monyo kpama muwè titi tine 'dɔ kari konyo 'bèyi 'jaa.' ^{IX} Gɔ ame bo laja nima kuwö dɔ nere abo pele ne tine inza rɔ lende kembe zi nere abo 'dɔ kileki yèè'di gɔmo zi bo. ^X Kina kpe na gbï tara, ɔdɔ ko'dɔke wa ame Boko'ba kiya 'deni ziye to'dɔ mo ne, iyake e'be te, 'Ze eze nge rɔ bo laja ame wöti ne, do'dɔ eze nge rɔ ndɔbɔ.' "

Bo Mönyu 'Butë

^{XI} Di gɔ kori kari Yerosalema na Yësu kënyi kudö kebe dɔ maga 'ba Somorona ni ti Galilaya.

^{XII} Ko'ja bo kedi ko'dɔ 'deni tɔdɔ tari mi liɔ tine na dɔ bo kondɔsɔ ngi ti ya ma 'butë mɔtɔ ga roma kila'ba 'deni rɔmo. Kina lijè kɔrɔ ngi nbö rɔ ma kowɔ ^{XIII} kulöri rɔ ma kembe, kiya te, "Nere Yësu, ongo lisa 'ba rɔze."

^{XIV} Kina ɔdɔ bo ko'ja lijè 'deni tara tine, bo iya te, "Arike kilemeke rɔye ma kɔpɔ 'deni zi bo akumu ni."

Di bi tari 'bënni tine rönni 'deni ngi ro ma kɔɔɔ. ^{XV-XVI} Kina ɔɔɔ bo ma kɔɔɔ mɔɔɔ ame bo ro Somorona ne bo kɔɔɔ kileɔ bo 'deni tara tine bo ileki ngi ti tilɛlu Bɔko'ba ro ma kembe bo kako kila'ba bəri bi ndi Yėsu tileki yėė'di zi bo.

^{XVII} Yėsu ɛnyi kititi iya te, "Ma modɔmosowɔ mɔɔɔ ga ame kileɔ gbɛ ne ɛdi yala? Tara ne ileɔ dɛ su 'butɛ ya? ^{XVIII} Bɔ lɔwɔ nime na nge kɔɔɔ kpɔki kileki kako to'dɔ yėė'di zi Bɔko'ba?" ^{XIX} Kina Yėsu kileki kiya zi bo nima, iya te, "ɛnyi tɔɔ kari ɛ'bi ti, ti'di dɔyi gɔ tigo ma na kileɔ yi 'deni."

Nere Löbu 'Ba Bɔko'ba
(MT 24:23-28, 37-41)

^{XX} Parosi mɔɔɔ ga ɛnyi kititi Yėsu gɔ tako 'ba nere löbu 'ba Bɔko'ba. Kina bo kileki dɔmo zinni iya te, "Nere löbu 'ba Bɔko'ba inza kako ngi te ko'ja kinɛ mo ti kɔmɔ. ^{XXI} Inza gbɛ ro wa ame 'dɔ bɔɔ kiya te kina me bine, ala kina me 'dɛ. Tine nere löbu 'ba Bɔko'ba ɛdi 'deni miye."

^{XXII} Kina bo kɛnyi kiya zi bo kɔsɔ gɔ bo ga, bo iya te, "Kada mo ti kɔmɔ 'deni ame 'dɔ kiterike to'ja kada 'ba tileki 'ba kole 'ba bilaka lesi. Tine inza ko'jake. ^{XXIII} Kina bilaka ti kiya ziye te, 'Bo na me 'dɛ,' ala 'Bo na me.' Tine kinza kirinjake dɛ gönni. ^{XXIV} Kada ame mo ro 'ba tileki 'ba kole 'ba bilaka lesi ne ti kɛdi kɔzɔ kpa tɔɔ kunyi ame kunyi di yibi kiyɔɔ bi nɔbɔ dɔ tɔɔ ne. ^{XXV} Tine ma dɔgba mo bo ti kombi gomɔ titi ro mbɛmbɛ bilaka naga nime pili kilagi bo.

XXVI Kada 'ba tako 'ba kole 'ba bilaka lesi ti kēdī gbī kɔɔɔ kada 'ba Nowa **XXVII** ame bilaka koloma ngī rɔ tonyo kpēnnī tuwē mo togbe rōnnī n̄bō kōmō mī kada ma Nowa kēdī kēkī mī sorope. Tine yɔ na mini koso kako ngī kote dōnnī pili yaga.

XXVIII Kina ti kēdī gbī kɔɔɔ ma tōnē mī kada 'ba Lɔtɔ ne tara. Bilaka oto nduwē tonyo kpēnnī tuwē mo tugō ndögō tīdīyē wa to'ba rō. **XXIX** Tine mī kada ma Lɔtɔ kɔɔɔ dī Sodomoma na kɔɔɔ pa'do ti kulugbī dōku ma kēdī kilaŋma ngī kako di mītɔrɔ kote dōnnī pili yaga. **XXX** Kina ti kada 'ba tileki 'ba kole 'ba bilaka lesi kēdī gbī tara.

XXXI Mī kada mo nima nī bɔ ame kēddī tilere yaga kpadōrī 'bī ne kinza dōyī kilēyī dē kpe tɔɔɔ rō gɔ jama 'bī ga. Kina gbī tara nī bɔ ame 'deni mī nyaka kinza kileki dē kpe kari liŋɔ. **XXXII** Omerike 'ja 'ba Lɔtɔ te. **XXXIII** Bɔ ame kiteri tɔmɔ dīdī bo ti kupō ngī. Tine bɔ ame kupō dīdī bo ne ti kɔmɔ ngī. **XXXIV** Rɔ ma laka miya ziye, mī korɔndɔ mo nima bilaka riyō ti kēdī 'deni dɔ sora kɔɔɔ, tine ti kogba mɔɔɔ kola ma kɔɔɔ. **XXXV** 'Ja riyō ti kēdī 'deni dɔ toto bi kɔɔɔ, tine ti kogba mɔɔɔ kola ma kɔɔɔ."

XXXVI-XXXVII Bɔ kōsō gɔ bo ga ɛnyī kititi bo iya te, "Yala ga ya, n̄ere?"

Yēsu ileki dōmo iya te, "Bi ame ti tōku teyi ran̄ga ti kotɔɔ kpēnnī teyi."

XVIII

Mi Kēddī

¹ Yēsu ɛnyī kiya dɔŋgala mɔɔɔ zi bɔ kōsō gɔ bo ga 'dɔ kileme zīnnī kinza lijē kola gɔ tititi kōnyi

dë di zi Boko'ba lijë kö'bö nduwë to'do mo. ^{II} Bo iya te, “Nere bo tonḡo burë mōto oloma pa do gawo mōto yayi kere Boko'ba dë gbī ala komeri lende 'ba bōto. ^{III} Tine makuru'bë mōto ëdī gbī mī gawo nima yayi. Kina loko kö'bö ḡḡi nduwë rō tari zi bō nima toma'jo rōnī teyi, iya te, ‘Onḡo ndī lende ma laka zō rō bō ndo'ji ma.’ ^{IV} Nere nima oloma titi pa rō tilagi lende 'ba 'ja nima. Tine rō ḡburuḡburu mo bo ënyī komeri, kiya te, ‘Ne kōzo ame ma mere Boko'ba dë momeri lende 'ba bōto dë pele ^V ne kina me 'ja nime kö'bö 'deni ḡḡi ḡburu togba dōma, ti monḡo lende 'bēnī nime mileḡo ndīmo kinza tako lulu 'bēnī nime kōdo rōma.’ ”

^{VI} Yësu iya te, “Uwōke a ma ḡere dōkī'dī kënyë nima kiya tō ma. ^{VII} Ne tara bo Boko'ba ti ko'de lende këyī dë zinnī lijë ame ga rō 'ba bo ne ya? Lijë ame ga këdī kudu zi bo kote kada kote korōndo ne, bo ti kö'bö toga lijë yaga ya? ^{VIII} Rō ma laka miya ziye, bo ti ko'de lende këyī ḡḡi welo zinnī. Tara ne ti kole 'ba bilaka lesi kako ko'ja lijë ḡḡi këdī rō ti'di dōnnī ḡōmo mī kada 'ba tako abo na ya?”

Parosi Ni Ti Bō Kireke Awada

^{IX} Kina Yësu kënyī gbī tiya dōḡgala nime zinnī lijë ame ga kilëbë rōnnī rō bō lende laka, lijë kindiri ya ma laki ne. Bo iya te, ^X “Bilaka riyo mōto ga ënyī kari mī rō löbu 'ba Boko'ba bi to'do mötu. Bō ma kōto rō Parosi tine mōto rō bō kireke awada. ^{XI} Bō ma rō Parosi mo nima ḡḡo ḡbō caki kumōtu, kiya te, ‘Boko'ba, mileki yëë'dī zīyī 'bama minza kōzo 'ba laki rō bō akolo rō bō lende kënyë rō bō yëri ala gbī kōzo 'ba bō kireke

awada nime. ^{XII} Moro kpama mi riyö 'do mi tö'dö do modomoriyö, a ma ga pili ro gomo kapa ma 'butë mo mi'di ziyi.' ^{XIII} Tine bo ma ro bo kireke awada mo nima ɔɔ 'ba bo ro ma kɔwɔ yi'böwu kusu kɔmɔ bo bëri komba dongo'do bo iya te, 'Boko'ba, i'di miyi këyi roma ma bo lende kënyë nime.' ^{XIV} Ro ma laka miya ziye, bo kireke awada nime na ti kileki ro ma laka kɔmɔ Boko'ba inza ro Parosi nima. Römöyi bo ame ko'do ro bo ro löbu ne ti kileki 'deni bëri. Tine bo ma kileki ro bo bëri na ti Boko'ba kombi tɔɔ."

^{XV} Bilaka mɔɔ ga oloma to'de kole titi kako zi Yësu 'do bo ki'di közi bo domo ro yëyi. Kina ɔɔ bo kösö go bo ga ko'ja tara tine lijë ebe ngi tota kole titi naga nima kinza kari de zi Yësu.

^{XVI} Tine Yësu ënyi kidëki kole titi naga nima kako zi bo, iya te, "Olake kole titi kako zö kinza kotake lijë de römöyi lijë ame ga te ne nere löbu 'ba Boko'ba na ro 'bënni. ^{XVII} Ro ma laka miya ziye, bɔɔ ame kinda'ba nere löbu 'ba Boko'ba de kɔɔ 'ba kole titi ne inza kɔɔ du te yimo."

Bɔ Mori

(MT 19:16-30; MK 10:17-31)

^{XVIII} Turu 'ba Yudayi mɔɔ ako kititi Yësu, iya te, "Bo kɔmɔ kiyandi ma laka, wa'di na go mo'do go mo'ja didi ma nburunburu?"

^{XIX} Yësu iya te, "Idëki ma ro ma laka go wa'di? Omeri 'deni ngi tara? Bɔɔ mɔɔ inza laka tine nge kɔɔ kpöki ro Boko'ba. ^{XX} Ikali 'deni kö'du ki'di iya te, 'Kinza ko'do yëri de, ko'do röyi de ro bo közi roma, ko'do 'bögö de, kusus bɔɔ de gbi ro bëti. Oro 'bu yi ni ti möyi.' "

XXI Bɔ nima iya te, “Wa naga nime mo'do 'deni molo do yɔbi ma bine.”

XXII Kina ɔdo Yɛsu kuwɔ bo nima 'deni kiya tara tine, bo ileki dɔmo iya te, “A mɔto ola gba kɔto ziiyi to'do mo. Ari kugɔ ɛ'bi ga me mɔkɔ koza girisi mo zi bo lisa. Kina ti kɛddi ngi ti wa ro mbɛmbɛ mi doyayi 'ba mitɔro. Kina 'do kako ti kɔsɔ goɔma.”

XXIII Kina ɔdo bo nima kuwɔ lende nime 'deni te tine bo ngi ro meri rɔmɔyi bo bo mɔri na. XXIV-XXV Yɛsu ongo do bo na kiya te, “Tɔdo mi nɛre lɔbu 'ba Boko'ba zi bo mɔri ni ti kɛdi ro ma kitigo kebe tɔdo zi gamele di bi gbɔngɔ 'ba bici libira.”

XXVI Ya ame ga pili kuwɔ ne ɛnyi kititi, kiya te, “Ne ɔdo kɛdi 'deni te tine ye na 'jaa ti kɔmo di mi tolɛ ti?”

XXVII Yɛsu ileki dɔmo, iya te, “Wa ame to'do mo konya do bilaka lesi ne ma di zi Boko'ba embe dɛ.”

XXVIII Pitɔrɔ iya te, “Nɛre, dola wa pili 'deni go tɔsɔ goyi.”

XXIX Yɛsu iya te, “Ro ma laka miya ziye, bɔto ame kola 'ja ala liɔo ala lɔndɔ ala 'bu ni ti ma ala kole dɔmɔyi nɛre lɔbu 'ba Boko'ba ne XXX ti ko'ja ngi ro mbɛmbɛ ro do kiteli giri nime kina gbi mi kada ma kɛdi kako 'deni ro didi ma nburunburu.”

Yɛsu Iya Go Lende 'Ba Tolɛ Abo

(MT 20:17-19; MK 10:32-34)

XXXI Yɛsu ogba bo kɔsɔ go bo ga ro donni kilende teyi iya te, “Dɛdi darike nime nbo Yerosalema. Kina wa tonɛ ga bo kumɛ lende ni

kiya gɔ kɔ'du 'ba kole 'ba bilaka lesi ne ti ko'do rɔnni ngi 'deni ko tara. ^{XXXII} Ti kogba bo ki'di zi bo lɔwɔ. Kina ti lijɛ kɔgɔ bo ngi rɔ laɗa kiti'ja bo koto'bi woro rɔ bo. ^{XXXIII} Kina ti lijɛ komba bo kupɔ bo. Tine mi tɔ'dɔ do mota bo ti kɛnyi 'deni kɔdo yaga di mi tɔlɛ.”

^{XXXIV} Tine bo kɔsɔ gɔ bo ga ikali mi 'jo 'ba lende nime dɛ du te. Rɔmɔyɔ usu do 'jo 'ba lende pili 'deni di zinni. Kina ngi ki'di lijɛ kikali wa nima Yɛsu kɛdi rɔ tiya mo ne dɛ.

Bɔ Kɔmɔ Kɔlu 'Ba Yereko
(*MT 20:29-34; MK 10:46-52*)

^{XXXV} Ko'ja Yɛsu ni kɔmɔ 'deni ngɔsi ngila Yereko tine bo kɔmɔ kɔlu mɔto ɛdi do kpa kori yayi bi kpasi. ^{XXXVI} Kina ɔdo bo kuwɔ 'deni bilaka kɛdi kɔlo 'deni ngi kebe yayi rɔ tindɔ tine na bo kɛnyi kititi, iya te, “Wa'di ga na?”

^{XXXVII} Lijɛ iya te, “Yɛsu 'ba Nazareta na kɛdi rɔ tari.”

^{XXXVIII} Kina bo kɔmɔ kɔlu tɔnɛ kɛnyi kulɔri kiya te, “Yɛsu kole 'ba Dawidi, ongo lisa 'ba rɔma.”

^{XXXIX} Tine bilaka ma doɗba naga nima amo do bo 'do bo kudumɔ yaga. Ne pele na bo kulɔri ngi kulɔwɔ rɔ ma kembe, kiya te, “Kole 'ba Dawidi, i'di miyi kɛyi rɔma.”

^{XL} Kina Yɛsu kɔrɔ ngi kidɛki bo kɔmɔ kɔlu nima 'do ko'de kako zi bo. Kina ɔdo bo kɔmɔ 'deni ngɔsi tine Yɛsu ɛnyi kititi bo, iya te, ^{XLI} “Wa'di na ko'dɔko gɔ mo'do ziyi?”

Bo iya te, “Mo'dɔko to'ja gɔ bi.”

^{XLII} Yɛsu iya te, “Kɔmɔyɔ kɔpɔ yaga, ti'di dɔyi gɔ tigo ma ileɗo yi 'deni.”

XLIII Kina kɔmɔ bɔ tɔnɛ kɔpɔ nɔɔi bɔ kɛnyɛ kɔsɔ gɔ Yɛsu ti tilɛlu Bɔko'ba. Kina ɔɔɔ bilaka ma laki naga nima ko'ja 'deni tara tine, na lijɛ pili kebe nɔɔi rɔ tilɛlu Bɔko'ba.

XIX

Yɛsu Ni Ti Zakayo

^I Kina ɔɔɔ Yɛsu kari 'deni kɔmɔ Yereko kɛɔi ko'dɔ titeli tine, ^{II} bɔ dɔ bɔ kireke awada mɔtɔ ɛɔi yayi rɔ bɔ mɔri mɔyɛ mo rɔ Zakayo. ^{III} Bo o'dɔkɔ gɔ bo ko'ja kɛnɛ Yɛsu tine bo nɔɔi rɔ nyigbara, bo ɔ'bɔ dɛ 'dɔ to'ja Yɛsu di mɛ lɔngɔ tɛndi konzi naga nima. ^{IV} Kina bo kirɛna nɔɔi dɔgba kari kɛki dɔ nɔɔri kɛlu 'dɔ bo ko'ja kɛnɛ Yɛsu rɔmɔyɛ bo ɛɔi rɔ tako kebe gɔ kɔri mo nima.

^V Kina ɔɔɔ Yɛsu kako 'deni kɔmɔ yayi tine na bo kombi kɔmɔ bo nɔɔi tɔrɔ kɛɔkɛ kiya te, "Zakayo, ɛki welo bɛri, laka tɔne mɛɔi mari moloma lijɔ 'bi."

^{VI} Kina bo kɛki nɔɔi bɛri kari ti Yɛsu rɔ nba lijɔ abo ti mɛ kɛyɛ. ^{VII} Kina bilaka ama ga pili ko'ja ne kebe nɔɔi rɔ tokore mo iya te, "Bo ari nɔɔi rɔ nba lijɔ 'ba bɔ lende kɛnyɛ nima?"

^{VIII} Tine di yayi na Zakayo kɛnyɛ tɔrɔ kilende zi nɛre Yɛsu, iya te, "Onɔɔ nɛre, tɔne ti mi'di kapa 'ba a ma ga zi bɔ lisa ni. Kina ɔɔɔ mu'bɔlu bɔtɔ mɔtɔ ra ti mopi kileki teyi mɛ sowo."

^{IX} Yɛsu iya te, "Ma tɔne kɔnyɛ ɔmɔ 'deni mɛ lijɔ nime rɔmɔyɛ bɔ nime gbɛ rɔ kupɔ Abarayama ^X kina kole 'ba bilaka lesi ako toma ma kɔlu 'deni yaga naga nime tɔmɔ mo."

Dɔŋgala 'Ba Bɔ Mɔri Mɔtɔ
(MT 25:14-30)

XI Ko'ja bilaka naga nima kɛdɛ gba rɔ tuwɔ lende nima na Yɛsu kɛnyɛ ŋgɛ tiya dɔŋgala nime zɛnnɛ rɔmɔyɛ bo 'deni ŋgɔsi ŋgila Yerosalema tine lijɛ omeri 'bɛnnɛ tɛgɛ ŋere lɔbu 'ba Bɔko'ba ɔmɔ 'deni nati. XII Bo iya te, "Turu lɔbu mɔtɔ ɛnyɛ kari ŋbɔ rɔ ma kɔwɔ mi dɔliŋɔ mɔtɔ 'dɔ kari ko'dɔ bo rɔ ŋere bɔ dɔliŋɔ di yayi gɔ bo kileki 'jaa kako. XIII Kina bo kɛdɛki bɔ laja abo ga ma 'butɛ ŋgɛ pili kako zi bo gɔ koza yamo zɛnnɛ kɔzɔ a nime bo kose gɔmo zɛnnɛ, iya te, 'Gɛrisɛ naga nime mɛdɛ mola ziye ne i'dike dɔmo kɔyɔ teyi ŋbɔ mako.'

XIV Tine bilaka 'ba dɔliŋɔ 'bɛnnɛ rɔ ma ko'ji bo kina koja bilaka ŋgɛ ti lende 'ba kpɛnnɛ kari kiya te, 'Do'dɔkɔ dɛ gɔ bɔ nima kɛdɛ rɔ bɔ dɔliŋɔ zize.'

XV Tine ari ko'dɔ bɔ tɔnɛ ŋgɛ rɔ bɔ dɔliŋɔ na bo kuyɛ dɔ bo ŋgɛ kako. Kina ɔdɔ bo kɔmɔ 'deni tine na bo koja laja ŋgɛ gɔ bɔ laja abo tɔnɛ ga bo koza gɛrisɛ teyi ne, tɔŋgɔ mo ɔdɔ lijɛ i'di dɔmo ga 'deni kɔyɔ ndɔ. XVI Kina bɔ ma dɔgba mo kako kiya te, 'Ŋere, kɛsɛ kɔtɔ 'bɛ tɔnɛ, dɔmo ɔyɔ 'deni teyi 'butɛ.'

XVII Ŋere iya te, 'Laka bɔ laja ma, o'dɔ 'deni laka koloma tɔŋgɔ gɔ a ma titi nime liya ti mi kɛddɛ kina ti mo'dɔ yi ti rɔ bɔ dɔ gawo 'butɛ 'do.'

XVIII Bɔ laja ma mi rɛyɔ mo ako kiya te, 'Ŋere, kɛsɛ kɔtɔ 'bɛ tɔnɛ kola zɔ bine dɔmo ɔyɔ 'deni teyi muyɛ.'

XIX Ŋere ileki dɔmo iya te, 'Ti mi'di yi koloma rɔ bɔ dɔ gawo muyɛ.'

XX Tine bo laja mato ako ma 'ba bo kiya te, 'Nere, girisi 'bi tonë na me. Mudödu ë'bi te kpa bonjo musu miki toro XXI römöyï mere lende 'bi ga ni ro bo mi kata. Iteri 'bëyï togba mo kebe do ma ki'di ngi ro mbembë kina ame ga pele ni na de kuli kupö mo ne omomi ngi ziyi ro ë'bi.'

XXII Kina nere kënyï ngi kileki zi bo, iya te, 'Lende 'bi naga nime na ti mo'do burë 'bi timo. Ni bo laja kuruku nime, ikali ma ro bo mi kata mogba wa ma kinza ro ama naga ti ma kinza ma na muli kupö mo naga momomi ro ama? XXIII Ne ma kikali molo tara oto yamo ma nime de molo zi bo ndögö go wa'di 'do mako mo'ja domo köyö 'deni teyi?'

XXIV Kina bo kënyï ngi kiya zi ya ama ga këdi korö yayi ne, iya te, 'Ogbake yaga di zi bo ki'dike zi bo ma ti kisi 'butë nime.'

XXV Lijë iya te, 'Nere, bo ëdi 'deni timo molo kisi 'butë.'

XXVI Tine bo ënyï kileki domo zinni, iya te, 'Ro ma laka miya ziye, bo ame këdi timo ti ki'di gbi dorodö domo. Ne bo ame kinza timo, ame mo pele mbowa yayi ti kopepe yaga di teyi. XXVII Ne 'bënni lijë bo kodoko de tégë go mëdi ro bo dönni naga nima, o'deke lijë kako dayi kupö lijë pili yaga di komo ma bine.' "

Todo 'Ba Yësu Mi Yerosalema

(MT 21:1-11; MK 11:1-11; YN 12:12-19)

XXVIII Di pötö lende nime na Yësu kiteli ngi nduwë domo 'do tari Yerosalema. XXIX Kina ko'ja bo komö 'deni ngosi ngila Betaniya ni ti Betepage do doku 'ba Bilaya tine na bo koja bo laja abo ga ma riyö ngi kari XXX ti ndose nime kiya te, "Arike

mī lijɔ nima kɔmɔye. Kina ɔɔ kēddi kɔɔke 'deni yīmo ti ko'jake kole akaca kosi dɔmo 'deni bēri yayi ame bɔɔ kēki dē gba mī kɔɔ dɔmo. Kina gɔ kopeke ko'deke bine. ^{XXXI} Tine ɔɔ bɔɔ kititi ye kiya te, 'Ēddi kopeke gɔ wa'di?' iyake te, 'Nere na ko'dɔkɔ.' "

^{XXXII} Kina ya tōnē ga koja ne kari ko'ja wa pili ngi kɔɔɔ ame Yēsu kiya zīnni ne tara. ^{XXXIII} Kina ɔɔ lijē kēdi ko'dɔ 'deni tope kole akaca nima tine na bɔ dɔmo ga kititi lijē iya te, "Ēddi kopeke akaca nima gɔ wa'di?"

^{XXXIV} Lijē ileki dɔmo iya te, "Nere na ko'dɔkɔ."

^{XXXV} Kina lijē ko'de ngi kako zi Yēsu lijē ko'ba bɔngɔ 'bēnni ga gɔmo lijē ki'di Yēsu kēki koloma dɔmo tari timo.

^{XXXVI} Kina ɔɔ bo kēdi kari 'deni tine bilaka ebe ngi to'ba bɔngɔ 'bēnni ga zi bo bēri mī gɔ kɔri. ^{XXXVII} Ko'ja bo kōmō 'deni gɔ kɔri ame kēdi kulunji 'deni kari bēri di dɔ dōku 'ba Bilaya ne tine na tīndi ma kōsɔ gɔ bo kēnyī ngi pili tilēlu Boko'ba rɔ ma kembe gɔ, gɔ kɔɔ ame ga pili lijē ko'ja 'deni ne, iya te, ^{XXXVIII} "Yēyi kēdi dɔ nere ame kako ti mōyi bo nere Boko'ba ne. Lende kēyi ti rɔ lōbu kēdi nbō mītɔɔ."

^{XXXIX} Tine ya mɔɔ ga di mī lōngō tīndi naga nima ame mo ga rɔ Parosi ni ne ēnyī kiya te, "Bɔ kɔmɔ kiyandi, amo dɔ bɔ kōsɔ gōyi naga nime."

^{XL} Tine Yēsu ēnyī kileki dɔmo zīnni, iya te, "ɔɔɔ lijē kudumō pele, dōku ni pili ti kebe tulōri."

^{XLI} Kina ɔɔ bo kōmō 'deni ngɔsi ngila Yerosalema dɔ gawo mo kinda 'deni tine na bo kudu ngi. ^{XLII} Bo iya te, "Ni, ma kēddi kikali a ma

ko'doko go lende keyi ra kina me ngi tone. Ne usu domo 'deni yaga di komoyi. ^{XLIII} Kada mo ti komo 'deni ame 'do bo ya 'bi ga kalo kidiri yayi kuru doyi kosoŋi yi di do kumu pili. ^{XLIV} Kina lijē ti kupupu yi ti bo boyi ma mi reki 'bi ga pili ro'boro'bo mi lupu. Lijē inza kola doku 'bi ma koto te kileke mi go bi mo ma ko'ba teyi. Ti ko'do roni tara ziyi romoyi ni ikali kada 'ba tako 'ba Boko'ba doyi de."

Todo 'Ba Yesu Mi Reki 'Ba Ro Löbu
(*MT 21:12-17; MK 11:15-19; YN 2:13-22*)

^{XLV} Kina doo Yesu kari kodo 'deni mi reki 'ba ro löbu 'ba Boko'ba tine, na bo koloma ngi ro toga ya ame ga kedī ro tugō ndögō yayi ne. ^{XLVI} Bo iya zinni te, "Ugu 'deni mi buku 'ba Boko'ba iya te, 'Rö löbu ma nime ro rö 'ba mötu,' ne kpe ebe kuyike 'deni za yaga ro bi 'ba bo 'bögo."

^{XLVII} Mi kada pili ma Yesu kedī tiyandi wa mi reki 'ba rö löbu 'ba Boko'ba, löbu 'ba bo akumu ni ti bo komo kiyandi ni ti löbu 'ba bilaka ni edi koma kori 'ba 'do tupö bo, ^{XLVIII} tine pele tara lijē o'ja kori mo de romoyi bilaka edi komoti ronni nduwē tari tuwö lende abo.

XX

Közi Kakpa 'Ba Yesu
(*MT 21:23-27; MK 11:27-33*)

^I Mi kada ma do koto moto ko'ja Yesu kedī mi reki 'ba rö löbu 'ba Boko'ba tiyandi bilaka gbi tuwöwö laja laka abo tine na bo do bo akumu ni ti bo komo kiyandi 'ba kö'du ki'di ni ti löbu 'ba bilaka ni kako zi bo, ^{II} kiya te, "Ni, iya zize, közi

kakpa 'ba yē na me kēddi ko'do wa naga nime timo ne? Yē na ki'di kōzi kakpa to nime ziyi?"

III Yēsu ēnyi kileki domo zinni, iya te, "Akititi 'bama ēdi gbī koto bine tititi ye timo. Kpe, iyake te zō, IV kōzi kakpa 'ba bapatisi tōnē Yowani koloma ro to'do mo ne ako di zi yē? Di zi bilaka lesi ala di zi Boko'ba?"

V Kina lijē koloma ngi ro towasa mo ro go rōnni. Lijē iya te, "Go diyake tondo? Odo diyake te ako di zi Boko'ba bo ti kiya te, 'Ne i'dike dōye dē go lende abo go wa'di?' VI Ne odo diyake te ako di zi bilaka lesi bilaka naga nime pili ti kēnyi ngi tu'du ze ti dōku rōmōyi lijē pili omeri 'deni Yowani ro bo kumē lende 'ba Boko'ba."

VII Kina lijē kileki domo iya te, "Dikali bi ma kako di teyi dē."

VIII Kina Yēsu kileki gbī zinni iya te, "Ma gbī minza miya go kōzi kakpa to nime mēdi mo'do wa naga nime timo ne ziye."

Dongala 'Ba Bo Ndobo

(MT 21:33-46; MK 12:1-12)

IX Kina bo kebe ngi nduwē nati tiya dongala nime zi tindi naga nima, iya te, "Bo mōto idiyē mōwo kēdi ko'do ro layi naga ngi ro nyaka kina bo kogba bo ndobo ngi ki'di yimo bo kēnyi abo kari koloma tara mi dōyayi ma kōwo. X Kina odo kada 'ba tite'de mo kōmō 'deni tine na bo kēnyi koja bo laja abo ngi kari 'do ko'de dōngērī ma 'ba bo di zi bo ndobo tōnē ga. Tine bo ndobo naga nima inda'ba bo laja nima ngi komba koga kileki ro kōzi sari. XI Kina bo kēnyi koja mōto gbī 'bōwu kari. Ama mo tine lijē omba ngi ko'do

ro ma kënyë koga kileki ro ma sari. ^{XII} Kina bo kënyï gbï koja ma ro mi mota mo kari. Kina lijë komba ngi ko'do wëtö römo ku'du nbö yaga.

^{XIII} Kina bo do nyaka tönë kënyï komeri, iya te, 'Ti mo'do tondo? Kole koto ma nime mo'bo kulöwö ne ti moja kari zinni motoga lijë ti koro bo.'

^{XIV} Ne odo bo ndobo tönë ga ko'ja 'deni ngi ro kole 'ba bo tönë tara tine, lijë iya te, 'Bo nime bo na ti kedï ro bo do nyaka nime kada moto di potö 'bu bo. Dupöke bo yaga 'do nyaka nime kö'bö ngi nburu ro eze.' ^{XV} Kina lijë kinda'ba bo ngi ku'du yaga di mi nyaka nima kupö bo ngi.

Ma komerike 'beye wa'di na ti bo do nyaka nima kako ko'do zi bo ndobo naga nima? ^{XVI} Bo ti kako kote dönni pili yaga 'do bo ko'de bo ndobo ma la'ja 'jaa 'do kako to'do ndobo mi nyaka abo nima."

Kina odo bilaka naga nima kuwö 'deni tara tine, lijë iya te, "Ee, o'bo ko'do röni dö to kpe tara."

^{XVII} Yësu ongo dönni kina bo kënyï kititi lijë, iya te, "Ne 'jo 'ba lende nime kugu mi buku 'ba Boko'ba ne tégë tondo? Ame kugu yayi kiya te, 'Döku tönë bo ko'ba rö ni kilagi pa di römo ne na kileki 'deni ro döku ma laka ro do kiteli mi gbondo 'ba rö.' ^{XVIII} Lijë ame ga pili kila'ba do döku nime ne ti kodowe ngi ro'boro'bo yaga. Kina lijë ame ga döku nime kila'ba dönni ne ti kiyammi lijë yaga ro lupu."

Awada Kopi

(MT 22:15-22; MK 12:13-17)

XIX Kina bo kɔmɔ kiyandi ni ti löbu 'ba bo akumu ni ki'di ngi toma kori 'ba 'do tinda'ba Yesu. Römöyɪ lijɛ ikali 'deni bo edi ro tiya dɔŋgala nima rönni. Tine lijɛ ro tikere di zi bilaka konzi naga nima yayi **XX** na lijɛ ki'di kömönni ngi kilegbe go Yesu. Lijɛ oja bo kore 'benni mɔto ga kari ko'do ga rönni kɔzo bo lende laka 'ba Boko'ba naga tara. Lijɛ omeri 'do tinda'ba Yesu go wa ame ga bo kedɪ kiya ne, 'do lijɛ ki'di bo zi turu bo dönni. **XXI** Kina lijɛ bo kore mo naga nima kënyɪ kititi Yesu, iya te, “Bo kɔmɔ kiyandi, dikali ngi ro ma laka akiyandi 'bi ti lende kiya 'bi ga na ro ma kodoro. Dikali yi ugö kpɛyɪ dɛ zi botɔ, kö'du 'ba Boko'ba na kɛddi kiyandi bilaka timo ro ma kodoro. **XXII** Ne iya zize te 'di, tara ne edi ngi zize ro ma laka mi kö'du ki'di 'ba Boko'ba 'do topi awada zi bo doliŋo ma löbu 'ba Romo?”

XXIII Tine Yesu ikali dɔŋgala 'benni nima 'deni molo na bo kileki kiya zinni, bo iya te, **XXIV** “Ilemeke kinɛ girisi mo te zö. Kinɛ yɛ ti möyɪ yɛ na me romo ne?”

Lijɛ iya te, “Kinɛ ti möyɪ bo doliŋo 'ba Romo na.”

XXV Yesu iya te, “Laka. Wa ame ga ro 'ba bo doliŋo ne opike abo zi bo. Kina wa ame ga ro 'ba Boko'ba ne opike zi Boko'ba.”

XXVI Kina ngi lijɛ ɔ'bo dɛ kpe 'do toko kpa bo di kɔmɔ bilaka konzi naga nima. Do lende kileki abo na kigayi lijɛ 'deni kina lijɛ kudumö ngi.

*Tɔdo 'Ba Töku Di Mi Tölɛ
(MT 22:23–23:36; MK 12:18-40)*

XXVII Sadoke mato ga lijë bo komeri 'bënni kiya te a mato ro tado 'ba töku di mi töle inza naga ako zi Yësu XXVIII ti akititi, iya te, “Bo komo kiyandi, tönë bine Musa ugu zize iya te odo ni mato köle kola 'ja 'bi kinza ti kole 'do löndö yi mato kinda'ba közi makuru'bë pötö yi nima 'do köyö timo ro bi döyi ni ma köle nima. XXIX Ne ongo ya mato ga lijë ro löndö kato modomoriyö. Bo ma dogba mo ogbe 'ja kina bo köle ngi kola 'ja abo nima kinza ti kole. XXX Bo ma mi riyö mo inda'ba közi makuru'bë nima kina ko'do röni gbï tara zi bo. XXXI Bo ma mi mota mo inda'ba gbï kina kari ngi zinni pili tara ro gönni. XXXII Ro nburunburu mo tine na 'ja mo tönë köle ngi. XXXIII Tine odo kömö mi kada 'ba tado 'ba töku ni di mi töle kada mato dayi nati loko ti kedï ro 'ja 'ba ye? Ya naga nima pili modomoriyö ogbe loko 'deni tönë bine.”

XXXIV Tine Yësu ileki domo zinni iya te, “Bilaka ame ga mi dolinjo bine ne lijë na kedï kogbe rönni. XXXV Ne lijë ame ga Boko'ba kedï ki'di kodo di mi töle 'do toloma 'jaa mi dolinjo ma kedï kako nime 'dë ne ogbe rönni dë XXXVI römöyi lijë öle dë gbï kpe, lijë 'deni kozo malayika. Lijë 'deni ro kole 'ba Boko'ba römöyi lijë odo 'deni di mi töle. XXXVII Tine Musa odoro gomo 'deni molo bine ma a nima ro tado 'ba töku di mi töle ne kedï. Mi akugu abo go pa'do köbö di do morogo ne, bo idëki Boko'ba 'deni ro Boko'ba 'ba Abarayama, Boko'ba 'ba Yisika, Boko'ba 'ba Yakoba. XXXVIII Go kö'du mo na dikali ngi lijë inza kpe ro töku, Boko'ba ididi lijë 'deni römöyi bo na ro bo ki'di didi zi wa pili.”

XXXIX Kina bɔ kɔmɔ kiyandi 'ba kɔ'du ki'di mɔto ga kɛnyɪ kiya te, "Ele sowa ɲere." XL Kina ɲgɪ lijɛ ilaɲa rɔnnɪ dɛ kpe tititi kpa bo.

XLI Yɛsu ileki 'bɔwu kititi lijɛ iya te, "Rɔ ma tondo mo na kiya te Kurɪsɪtɔ ame Bɔko'ba kɛdɪ koja ne di mɪ kupɔ Dawidi? XLII Ko'ja Dawidi kiya bine mɪ buku 'ba Akilɛlu te, 'Nere Bɔko'ba iya zi ɲere ma, iya te, "Oloma dɔ dɔrɪ ma bine XLIII ɲbɔ mi'di yi ka'da bɔ ya 'bi ga." ' XLIV Dawidi idɛki bo 'deni tɔnɛ bine rɔ ɲere abo, ne rɔ ma tondo mo na 'dɔ bo kileki 'bɔwu rɔ kole zi Dawidi?"

XLV Ko'ja bilaka naga nima pili kɛdɪ rɔ tuwɔ lende abo 'deni na bo kɛnyɪ kiya zi bɔ kɔsɔ gɔ bo ga, bo iya te, XLVI "T'dike kɔmɔye kandi laka di zi bɔ kɔmɔ kiyandi 'ba kɔ'du ki'di ni. Ako'dɔkɔ 'bɛnnɪ rɔ tilingere ti bɔɲgɔ kidakpa 'bɛnnɪ naga nima rɔnnɪ. Tumɔtɔ lijɛ kɔzɔ bɔ rɔ koro naga tara di mɪ bi 'ba ndɔgɔ na lende mo kɔ'o rɔnnɪ. Akiteri 'bɛnnɪ rɔ kitɪ ma lɔbu naga di mɪ rɔ 'ba mɔtu ti bi ma laka naga di mɪ ɲbele. XLVII Lijɛ bɔ kɛdɪ kodɔ gomɔ rɔ makuru'bɛ tote dɔ a mo naga nima. Mɔtu ko'dɔ 'bɛnnɪ rɔ gɔgɔ tileme rɔnnɪ timo. Lijɛ nime, kada mɔto karama ma kɛdɪ kodɔ dɔnnɪ na rɔ dɔ kiteli."

XXI

Kpa Kɔzɪ Ki'di 'Ba Bɔ Lisa (MK 12:41-44)

I Yɛsu ɔɲgɔ bilaka naga nima kɛdɪ kɔlɔ tu'du kpa kɔzɪ ki'di 'bɛnnɪ ga mɪ sandu 'ba rɔ lɔbu 'ba Bɔko'ba yayi ne. Bɔ mɔri ni ako ku'du yɪmo yayi. II Tine na makuru'bɛ bɔ lisa mɔto kako 'bɛni ku'du ɲge rɔ taripa riyɔ yɪmo yayi. III Kina Yɛsu

kiya te, “Rɔ ma laka miya ziye, 'ja makuru'bē bɔ lisa nime loko na ku'du kpa kōzī 'deni kebe bilaka naga nime pili. ^{IV} Ya ma laki naga nima i'di 'bēnnī nge mbowa di mī wa mbēmbē 'bēnnī ga ma lijē kēdī timo. Ne 'bēnī 'ba 'ja nime gomo na ma 'deni pili loko ku'du mɔtɔ inza kpe.”

Loma Ti Bi Koda
(MT 24:1-31; MK 13:1-27)

^V Bɔ kōsɔ gɔ bo mɔtɔ ga ebe tiya tele 'ba dɔŋgala 'ba rɔ ko'ba nima kiyija dōku mo ga kiyōru rɔ löbu 'ba Boko'ba timo ne gbī ti kpa kōzī ki'di mo ga ma rɔmo yayi dōmōyī Boko'ba. ^{VI} Tine Yēsu iya zinnī iya te, “Wa naga nime pili kēddī koŋgɔke ne kada mo ti kōmō 'deni ame 'dɔ dōku naga nima pili ma kɔtɔ mɔtɔ mo te kileke dē kpe mī gɔ bi mo. Bɔ ya ti kītīŋī 'doyi bēri.”

^{VII} Kina lijē kēnyī kititi bo, iya te, “Bɔ kɔmɔ kiyandi, kada mo ti kōmō nyanya ga? Kina akileme mo ti kēdī rɔ wa'di ame gɔ dikali timo kada mo ēdī 'deni nɔsɔ?”

^{VIII} Bo iya te, “I'dike kɔmɔye kandi laka kinza bɔtɔ mɔtɔ ku'bōlu ye ra. Rōmōyī ma konzi ti kako ti mōyī ma kiya te, ‘Ma na rɔ Kurisītō,’ kina, ‘Kada mo ɔwɔ dē kpe.’ Tine kinza kōsɔke dē gönnī. ^{IX} Ɔdɔ kuwōke birɔ ya, gɔ bi kēdī ko'dɔ pele kinzikinzi, kinza kereke dē. Wa naga nima pili ēdī ko'dɔ ga rōnnī tōtī dɔgba tine nɔburunɔburu mo inza kōmō nɔgī nati titi. ^X Bilaka ti kēnyī to'dɔ ya ti bilaka mɔtɔ kina dɔliŋɔ gbī ti dɔliŋɔ mɔtɔ, ^{XI} kizikizī ti kēdī, sēyī gbī ti tonɔŋi mī gɔ bi pili, sēgē ma kinza kiya ti kɔdɔ mītɔrɔ.

XII Tine doḡba mo gba kinza wa naga nime ko'do rönni dē, ti kodo gomɔ roye ko'do közi kasi ziye koto ye mi rö 'ba mötu 'do kodoro bici lende roye ku'du ye mi maboso ti ko'de ye komo n̄ere ni ti turu pili go lende ma. **XIII** Ama tine laja laka ma na 'do kiyake zinni. **XIV** Ne kinza ki'dike komoye kilē'di dē go wa ame ga 'do kiyake zinni ne **XV** römöyi ti mi'di lende kpeye ti akikali ma 'do lijē boto bo ya 'be naga nima ko'bo dē tomba yimo mökö. **XVI** 'Bu ye ga ti moye ga ti löndö ye ga ti ma wado 'be ga ti lep̄i ye ga na ti kebe ti'di köziye zi turu. Kina ti ki'di ya moto ga di mi löngö ye nima kupö yaga. **XVII** Laki pili ti ko'ji ye go lende ma. **XVIII** Ne kpe oto inza kosa roye sunē doye ma koto pele te oto inza kosa. **XIX** Oroke kitigo kina ti ko'jake didi ma laka ngi.

XX Odo kongoke bo ya kuru do Yerosalema 'deni toko nima kina go kikalike ngi edi kote doni giri naga nime. **XXI** Kina 'do lijē ame ga Yudayi ne kirija ti mökö kari mi doku, lijē ame ga mi gawo ne kodo yaga kina kinza lijē ame ga 'deni yaga ne kileki dē kpe kari mi gawo. **XXII** Römöyi kada 'ba Boko'ba 'do todo karama donni yimo na 'deni 'do a tonē ga kugu mi buku abo ne ko'do rönni ngi ko tara.

XXIII Ti ked̄i ro gomɔ ma löbu zinni lijē 'ja ame ga ro ma komo ne ti ma ti kole ked̄i gba kulu mba naga. Gomɔ ma löbu ti ked̄i mi doyyai nime ya 'ba Boko'ba ti kako donni lijē bilaka naga nima. **XXIV** Ti kupö moto ga ti mbele tine moto ga ti kinda'ba kari timo ro 'boki mi doyyai pili ame ga ro 'ba bo löwö. Kina ma kinza koro Boko'ba

dē naga nima ti kokpe möröki ngi mī Yerosalema
 ḡbö kada 'bēnni kō'bo.

XXV Sēgē ti kō'do rōnī kōmō kada ni ti nyepe ni
 ti kēlu ni. Tine mī dōliḡo bine bilaka ti kēdī rō
 tikere ti kōmō kilē'dī di zi birō 'ba mini löbu ni.
XXVI Dō bilaka ti kebe bi tulē di zi tikere 'ba wa
 ame ga lijē kēdī rō toda dōmō 'dō kako mī dōliḡo
 nime pili ne rōmōyī kēlu 'ba mītōrō ni ti kiyaya
 'deni. **XXVII** Mī kada mo nima na ti lijē kō'ja kole
 'ba bilaka lesi ngi kēdī kako ti pōli ti tigō 'ba
 löbu dō kiteli abo. **XXVIII** Kina odo koḡoḡe wa
 naga nime 'deni kēdī kō'do rōnni te tine oḡoke ti
 kombike kōmōye tōrō rōmōyī bō kōnyi 'be 'deni
 ḡḡosi.”

Dōḡgala 'Ba Ngēri Kēlu

(MT 24:32-35; MK 13:28-31)

XXIX Kina Yēsu koloma rō tiya dōḡgala nime
 zīnni, iya te, “Oḡoḡe ḡḡeri kēlu ni ti ḡḡeri
 mōto ga te, **XXX** odo koḡoḡe mbili mo 'deni kēdī
 komo nima, ikali ḡḡi kpa dōkikēri owo dē kpe.
XXXI Kina gbī tara odo koḡoḡe wa naga nime
 'deni kēdī kō'do rōnni nima 'dō kikalike ḡḡi ḡere
 löbu 'ba Boko'ba owo dē kpe.

XXXII Ziyē tikali mo laka wa naga nime ēdī kō'do
 rōnni gba kota bilaka ma le'jete naga nime mōto
 ga kēdī gba ti kōmōnni. **XXXIII** Mītōrō ni ti dōyayi
 ti kiteli tine lende ma inza kote rōnī du kōto te.

XXXIV Kina i'dike kōmōye ti kandi laka kinza
 kodōke miye dē ḡḡi kulōwō ḡo ḡbele mbēmbē
 ti layi kuwē ti kōmō kilē'dī 'ba ḡo wa 'ba dōliḡo
 nime kinza kada mo nima kinda'ba ye ra ḡḡi
 tugu'du kōzo ḡḡowo ma kilaka. **XXXV** Rōmōyī
 kada nima ti kōmō dō bilaka pili 'ba dōyayi nime.

XXXVI Kina olomake ti bi koda ti tititi bo Boko'ba gɔ tigo ziye tɔdɔ lowe di mi lɔngɔ wa naga nime pili kedi ko'do ronnɛ ne 'do kɔrɔke kɔmɔ kole 'ba bilaka lesi."

XXXVII Ro kɔmɔ lɛndɔ pili na Yɛsu koloma ngi ro tiyandi bilaka di mi reki 'ba rɔ lobu 'ba Boko'ba, tine ro mi dokɔpiyari pili bo ɔ'bɔ abo nduwɛ tari tɔ'dɔ dɔ dɔku 'ba Bilaya. XXXVIII Kina ro mi dɔɔɔbo mo ga nduwɛ bilaka ɔ'bɔ tɔlɔ kako zi bo mi reki 'ba rɔ lobu 'ba Boko'ba tuwɔ lende abo.

XXII

Ti'di Kɔzi Yɛsu

(MT 26:1-16; MK 14:1-11; YN 11:45-53)

^I Kina ɔdɔ kada 'ba karama ma kedi konyo mangolɔ'bo mo kinza lanɔa gɔmo tɔnɛ kola 'deni ngɔsi tine ame kidɛki moyi mo ro karama 'ba Pasaka ne, ^{II} bo dɔ bo akumu ni ti bo kɔmɔ kiyandi 'ba kɔ'du ki'di ni edi 'deni mɔlo ro toma kɔri mɔtɔ 'ba 'do tupɔ Yɛsu timo rɔmoyi lijɛ ro tikere di zi bilaka ma ti bo naga nima. ^{III} Kina Satani kɔdɔ ngi mi Yuda ma tɔnɛ kidɛki ro Isikarita ma kɔtɔ mɔtɔ di mi lɔngɔ ya ma 'butɛ dɔmoriyɔ naga nima. ^{IV} Kina Yuda kɛnyɛ ngi kari zi lobu 'ba bo akumu ni ti lobu 'ba bo kanya 'ba rɔ lobu 'ba Boko'ba tiyoro kpa lende 'benni gɔ wa ame 'do bo kususɔ Yɛsu timo zinni ne. ^V Kina lijɛ ngi ti mi keyi gɔmo lijɛ kose 'do topi yamo 'jaa zi bo. ^{VI} Kina bo kuti ngi gɔmo na bo koloma ngi nati ro toma kada ame gɔ bo ki'di Yɛsu timo lowo zi ya naga nima kinza ma tindi naga nima kedi teyi.

*Yësu Ari Mi Karama Ti Bɔ Kösö Gɔ Bo Ga
(MT 26:17-25; MK 14:12-21; YN 13:21-30)*

^{VII} Kina ɔɔɔ kömö 'deni mi kada 'ba karama nima ame mo 'deni rɔ kada 'ba tumu kamölö mo ga ne ^{VIII} tine na Yësu koja Pitörö ni ti Yowani ngi kari ti ndose nime, iya te, “Ari kileŋoke akonyo 'ba karama ndö zize.”

^{IX} Tine lijë ënyi kititi bo, iya te, “O'dokɔ gɔ dari dileŋo yala?”

^X Bo iya te, “Ɔɔɔ kari kömöke 'deni këddi kɔɔɔke mi gawo dɔye ti kondɔɔ ti bɔ mɔɔ ti kete mini dɔ bo. Kina 'dɔ kösöke ngi nduwë gɔ bo ŋbö kari kömöke ti bo liŋɔ tɔ nima bo këdi kɔɔɔ teyi ne. ^{XI} Kina 'dɔ kiyake te zi bɔ dɔ liŋɔ mo nima, 'Bɔ kɔmɔ kiyandi ze iya te, “Rö ma yala na gɔ dako donyo karama 'beze yimo ti bɔ kösö gɔma ga?” ’ ^{XII} Kina ti bo kileme rö tɔrɔ löbu mɔɔ ngi ziye ti jama mo ga ndö yimo. Kina gɔ kileŋoke gɔ bi ngi zize yayi.”

^{XIII} Kina lijë kari ko'ja wa pili ngi te kɔzɔ ame Yësu kiya zinni ne tara. Kina lijë kileŋo wa 'ba karama ngi zinni yayi.

Akonyo 'Ba Nere

(MT 26:26-35; MK 14:22-31; 1KT 11:23-25)

^{XIV} Kina ɔɔɔ kada mo kömö 'deni tine Yësu ni ti bɔ laja abo ga oloma ngi kiyija ga rönni kpa akonyo. ^{XV} Kina bo kënyi kiya zinni, bo iya te, “Ma ti mi kombi gɔ 'dɔ tonyo karama nime titi tiye gba kinza mombi gomɔ ma dë. ^{XVI} Rɔ ma laka miya ziye, minza monyo karama nime kpe titi di gɔ ame tine 'jaa ŋbö ɔɔɔ 'jɔ mo kileme röni 'deni pili yaga di mi nere löbu 'ba Boko'ba.”

XVII Kina bo kogba kösu ngi bo kileki yëe'di mo na bo kiya te, “Me ogbake kuwëke pili ro go roye. **XVIII** Ro ma laka miya ziye, minza muwë akuwë nime kpe titi di go ame, tine 'jaa nbö odo nere löbu 'ba Boko'ba kömö 'deni.”

XIX Kina bo kogba mangolo'bo bo kileki yëe'di mo na bo konye yimo ki'di zinni, bo iya te, “Ame na ro yida roma ame ki'di 'deni goye. Kina ti o'doke nduwë te tomeri ma timo.”

XX Kina gbi 'böwu di pötö akonyo 'deni na bo kogba kösu ngi, bo iya te, “Akuwë nime na ro lömu ma la'ja 'ba Boko'ba ma korö do roma ma ame kulöwu 'deni goye. **XXI** Ne bo ame kedi kari kususu ma ne közi bo edi aa mi lebe kotö tö. **XXII** Kole 'ba bilaka lesi edi köle ngi kozo ame bo Boko'ba ki'di abo 'deni molo 'do kedi tara ne. Ne bu'bu zi bo ma kususu bo mo nima.”

XXIII Kina lijë pili koloma ga ngi ro tititi rönni ro go rönni tara ne ye na ti ko'do wa nima.

XXIV Kina kowasa kënyi ngi gbi mi löngö lijë go lende 'ba odo ye na ti kedi ro löbu mbiri dönni di mi löngö lijë nima. **XXV** Kina Yësu kileki kilende zinni, iya te, “Ba bo löwö ni nere 'bënni mo ga o'do ga rönni ro a löbu dönni. Tine lijë ma ro löbu mo ga ebe ga tubi rönni ti möyi motö kidëki tégë, 'Bo ko'do lende laka zi bilaka.’ **XXVI** Ne ma 'beye inza tara. Ma 'beye bo ma mbiri ro do kiteli di mi löngö ye nima bo mo na ko go kileki yaga ro ma titiyi mo. Bo ame bo ro löbu 'ba doye ro bo közi kakpa ne, bo na go kedi kozo bo laja tara. **XXVII** Ye na mbiri, bo ma koloma do kiti tonyo kpa bo ala bo kombi lebe? Bo ma koloma do kiti na mbiri. Ne ma medi 'bama mi löngö ye bine kozo bo kombi lebe tara.

XXVIII Kpe na ɔ ame ga kɔ'bɔke tɔ mi kada 'ba gomɔ ma kɔmɔ zɔ. XXIX Kina kɔzɔ ame 'bu ma ki'di kɔzi kakpa 'ba ɲere lɔbu abo zɔ ne tara ti mi'di gbi ziye XXX 'dɔ konyoke kuwɛke wa di dɔ tarabiza ma di mi ɲere lɔbu ma kolomake dɔ kitɪ to'dɔ burɛ 'ba dɔ kupɔ Yisarele kpa gɔli 'butɛ dɔmoriyɔ tɔnɛ ga.

XXXI Simona, Simona, Satani ititi Bɔko'ba 'deni gɔye 'dɔ bo kubɔ ye kɔzɔ nyɔnyu ame kɛdi kubɔ ne tara. XXXII Ne mititi Bɔko'ba 'deni gɔyi ni Simona 'dɔ kɔ'bɔ ti'di dɔyi gɔ lende ma. Kina ɔdɔ ni kileki kako zɔ, iyɛddi mi lɔndɔ yi ga."

XXXIII Tine Simona ɛnyi kileki dɔmo, iya te, "Nere, ma 'deni ndɔ tari kɔtɔ tiyi ɔdɔ kɛdi pele ɔ maboso ala tɔlɛ."

XXXIV Yɛsu iya te, "Pitɔrɔ, miya ziyi mi korɔndɔ nime tɔne gba kinza gɔɲgɔ kidapa dɛ ti koga kpɛyi goma mi mota kiya te ikali ma dɛ."

XXXV Kina bo kɛnyi kititi bɔ kɔsɔ gɔ bo ga, bo iya te, "Me tɔnɛ moja ye karike tilɲgere kinza makpɔtɔ kinza mbo'da ala wari ne, a mɔtɔ ileri ye ya?"

Lijɛ iya te, "Dileri ɔtɔ dɛ."

XXXVI Bo iya te, "Ne ma giri nime ɔdɔ ni mɔtɔ kɛddi ti makpɔtɔ 'bi ala mbo'da ogba tiyi. Bɔ ame kinza ti mbele ugɔ bɔɲgɔ 'ba rɔyi mɔkɔ 'dɔ kugɔ mbele timo ziyi. XXXVII Rɔ ma laka miya ziye, a nime na tɔnɛ kugu mi buku 'ba Bɔko'ba kiya te, 'O'dɔ bo 'deni ɲgi kɔzɔ bɔ lende kirasi tɔnɛ ga.' Rɔ ma laka mɛdi miya ziye kina ti kɔ'dɔ rɔni ɲgi ko tara zɔ. Wa tɔnɛ ga kugu gɔ lende ma ne ti kɔmɔ ɲgi ko dɔma."

XXXVIII Bo kösö gɔ bo ga iya zi bo te, “Nere, ɔŋɔ to ma, mbele na me riyo 'do.”

Bo iya te, “Ɔ'bo 'deni tara.”

Yësu Ititi Boko'ba Gɔ Gomo Ma Këdi Kômö Zi Bo

(MT 26:36-46; MK 14:32-42)

XXXIX Yësu ënyi kari kɔzɔ ma mɔlo naga tara do doku 'ba Bilaya kina bo kösö gɔ bo ga kozi ŋgi kari gɔ bo yayi. XL Kina ɔdo lijë kari kômö 'deni gɔ bi mo nima tine, bo iya te, “Umötuke kinza akiyɔzɔ kômö ziye.”

XLI Kina bo kënyi kese mbowa yaga di rönni kɔzɔ bi ame ɔdo kogba doku ku'du gɔ kileke ŋge teyi ne. Kina bo kolɔdo ŋgi bëri to'do mötu, kiya te, XLII “'Bu ma, ɔdo ko'doko ŋgi ogba kösu 'ba gomo nime yaga di komo ma. Ne de gɔ ako'doko ma tine ako'doko 'bi na gɔ ko'do rönni.”

XLIII Malayika 'ba mitoro ɔdo ŋgi zi bo di yayi ki'di tigɔ zi bo. XLIV Gɔ ame to'ɔ mo kumö doki'di bo 'deni ne na bo kumötu ŋgi ro mbembë tende 'ba ro bo kulöwu bëri kɔzɔ roma tara.

XLV Kina ɔdo bo kënyi di bi mötu bo kari tonɔgɔ bo kösö gɔ bo ga tine bo ari ko'ja lijë pili kö'dö ga ë'bënni 'deni, meri iyeŋme lijë 'deni. XLVI Bo iya te, “Ëddi kö'döke gɔ wa'di? Ënyi ke toro kumötuke kinza akiyɔzɔ kômö ziye.”

Tinda'ba Yësu

(MT 26:47-56; MK 14:43-50; YN 18:3-11)

XLVII Kota Yësu këdi gba ro tilende yo na Yuda ma tönë mo ro ma koto di mi löngö ya ma 'butë domoriyo tönë ga kômö ŋgi ti tindi gɔ bo. Bo ako kese ŋgosi ro Yësu 'do tome mbili mo. XLVIII Tine

Yësu ënyï kilende zi bo, iya te, “Yuda, ususu kole 'ba bilaka lesi ti mbili kome?”

XLIX Kina ɔɔɔ bo kösö gɔ Yësu ga koŋgɔ wa nima 'deni këdi ko'dɔ rönï tara tine, lijë iya te, “Njere, 'dɔ mbele ze ga ko'dɔ ndɔɔɔ ya?”

L Kina bo ma kɔtɔ kënyï ŋgï koga dɔ bo laja mɔtɔ 'ba bo dɔ bo akumu koke mbili mo ma dörï ŋgï ŋgï'bo yaga.

LI Tine Yësu iya te, “Inza kpe tara.” Bo osa mbili bo nima yɔ na kileŋo rönï ŋgï kileki teyi.

LII Kina Yësu kënyï kiya zi bo dɔ bo akumu ni ti bo dɔ bo kanya 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba ni ti löbu 'ba bilaka ame ga kako gɔ bo ne, bo iya te, “Ma bo 'bögö na 'dɔ kakoke gɔma ti mbele ni ti mɔɔɔ? **LIII** Mö'bö ŋburu tönë tiye rɔ kɔmɔ lëndö mi reki 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba, ne tondo kosake köziye dë rɔma di yayi? Ne ame na 'deni rɔ kada 'be to'dɔ ndɔɔɔ mi njere abo 'ba bo dɔ bi kölu.”

LIV Kina kinda'ba bo ŋgï koto kari liŋɔ 'ba bo dɔ bo akumu. Tine Pïtörö ozi nduwë kari kebe yi'böwu rɔ ma kowɔ.

Kpa Koga 'Ba Pïtörö

(MT 26:69-75; MK 14:66-72; YN 18:15-18, 25-27)

LV Kina ɔɔɔ ya mo naga nima kari kulö'jɔ pa'do 'deni mi zana liŋɔ yayi këdi tubi rönni kɔmɔ mo tine, na Pïtörö kako ŋgï koloma ŋgila lijë.

LVI Nyiti bo laja mɔtɔ o'ja Pïtörö di gɔ pa'do nima loko kinyeli laka na loko kënyï kiya te, “Bo nime bo gbï ti Yësu.”

LVII Tine Pïtörö ënyï ŋgï kandi gɔmo, iya te, “Ja a bɔtɔ, mikali bo dë.”

LVIII Mbowa 'böwu bo mōto ari ko'ja bo gbī na kiya te, “Nī nime, nī gbī rō ma kōto mōto di mī ya naga nime.”

Pitōrō iya te, “Bōne, minza tīnnī.”

LIX Kōzo saa kōto 'deni tara di pōtō mo na bo mōto kako koloma rō tutōrī lende nima rō ma kitigo kpa Pitōrō, iya te, “Rō ma laka bo nime bo gbī ti Yēsu rōmōyī bo di mī Galilaya.”

LX Tine Pitōrō ileki dōmo, iya te, “Bōne, oto 'bī nima kēddī kiya ne mikali dē.”

Kina ko'ja bo kēdī kilende gba te yō na gōngō kidapa ngī. **LXI** Nere Yēsu uyī kōmō bo kōngō dō Pitōrō. Kina bo komeri gō lende tōnē Yēsu koloma rō tiya mo zi bo ne ngī, ame kiya te, “Tōne gba kinza gōngō kidapa dē ti koga kpēyī gōma mī mota kiya te ikali ma dē.” **LXII** Kina bo kēnyī ngī kōdō yaga kari kudu rō ma kēnyē.

LXIII Ya ma kēdī koda bi rō Yēsu mo naga nime ebe tose dō bo komba bo **LXIV** lijē kutu'bō kōmō bo teyi, kiya te, “Umē te zize, yē na kōkōso yi?”

LXV Kina lijē koloma ngī nduwē rō titi'ja bo ti lende ma konya mōto ga.

To'de Yēsu Zi Bō Akumu Ni
(*MT 26:59-66; MK 14:55-64; YN 18:19-38*)

LXVI Mī bi kēzē 'deni tine na lōbu 'ba bilaka ni ti bō dō bō akumu ni ti bō kōmō kiyandi ni kototo kpēnnī ngī, na koto Yēsu ngī kari ki'di kōrō kōmōnnī. **LXVII** Kina lijē kititi Yēsu, iya te, “Iya zize te, nī na rō Kurisītō mo tōnē Bōko'ba kēdī koja ne?”

Yēsu iya te, “Dō miya pele ziye inza ki'dike dōye gō lende ma. **LXVIII** Kina odo mititi ye 'böwu

gomo inza kilekike dɔmo gbɪ. **LXIX** Ne kisaki di mi kada nime tɔne kole 'ba bilaka lesi ti koloma dɔ dɔri Boko'ba tigo dɔ kiteli."

LXX Kina lijɛ pili kɛnyɪ ngɪ tititi bo, iya te, "Dɛmba ni rɔ kole 'ba Boko'ba?"

Bo iya te, "Kpe na kiyake e'be tara."

LXXI Lijɛ iya te, "Ne dɛdi domake bɔ kodɔrɔ bicɪ lende rɔ bo mɔtɔ ka le go wa'di ko'ja duwɔke 'deni di kpa bo?"

XXIII

I Kina lijɛ pili kɛnyɪ ngɪ koto Yɛsu kari zi Pilato.

II Na lijɛ pili kebe ngɪ tususu bo, iya te, "Do'ja bo kɛdi rɔ tirasi dɔ bilaka ze ga. Bo iya te kopi awada dɛ zi bɔ dɔliɲɔ ma lɔbu 'ba Romo, bo kiya rɔ bo rɔ Kurisitɔ bɔ dɔliɲɔ."

III Kina Pilato kɛnyɪ kititi bo, iya te, "Ni na rɔ ɲere bɔ dɔliɲɔ 'ba Yudayi?"

Yɛsu ileki dɔmo, iya te, "Ni na kiya ɛ'bi tara."

IV Kina Pilato kilende zi bɔ dɔ bɔ akumu ni ti tɛndi naga nima iya te, "Mo'ja ɔtɔ ma 'dɔ kodɔ karama dɔ bɔ nime gomo dɛ."

V Tine lijɛ oco ngɪ nduwɛ iya te, "Bo nime i'di bilaka pili 'deni kɛdi ko'do ayayi kote mi dɔyayi nime ti akiyandi abo tɔ nima. Bo isaki mɔlo di Galilaya bo kɔmɔ 'deni timo me ɲbɔ bine."

VI Kina ɔdɔ Pilato kuwɔ 'deni tara tine bo ititi, iya te, "Bo di Galilaya?" **VII** Kina ɔdɔ bo kari kikali 'deni Yɛsu di mi dɔyayi ma 'ba ɲere Erode tine, na bo koja Yɛsu ngɪ kari zi Erode rɔmɔyɪ mi kada mo nima gbɪ Erode ɛdi Yerosalema yayi.

VIII Kina ɔdɔ Erode ko'ja 'deni rɔ Yɛsu tara tine bo ngɪ ti mi kɛyɪ rɔmɔyɪ bo ɛdi mɔlo ti kɔmɔ

ki'di 'dɔ to'ja Yĕsu. Gɔ lĕbĭ 'ba wa ame ga bo kĕdĭ kuwö ne bo o'dɔkɔ 'dɔ bo konɔgɔ gɔ kɔtɔ ma Yĕsu kĕdĭ ko'dɔ. ^{IX} Bo oloma rɔ tititi Yĕsu gɔ lende konzi tine Yĕsu ileki dɔmo dĕ zi bo.

^X Bɔ dɔ bɔ akumu ni ti bɔ kɔmɔ kiyandi ni ö'bö ngĭ tususu Yĕsu rɔ ma kitigɔ zi Erode. ^{XI} Kina Erode ni ti bɔ kanya abo ga kebe ngĭ rɔ topɔtɔ Yĕsu kose dɔmo. Lijĕ ogba bonɔgɔ ma kele kolɔ rɔ bo na lijĕ koja bo ngĭ kileki kari zi Pilato. ^{XII} Mĭ kada nima na Pilato ni ti Erode kinda'ba pɔri ngĭ ko'ja mɔlo pa lijĕ koloma rɔ bɔ ndo'ji.

Titeri Tupö Yĕsu

(MT 27:15-26; MK 15:6-15; YN 18:39-19:16)

^{XIII} Kina Pilato kĕdĕkĭ bɔ dɔ bɔ akumu ni ti löbu 'ba bilaka ni pili ti bilaka ma laki 'dɔ kɔtɔtɔ rönnĭ. ^{XIV} Kina bo kĕnyĭ ngĭ kilende zĭnnĭ, bo iya te, “Bɔ nime o'deke ngĭ zö kɔzɔ bɔ dɔ kirasi ame kĕdĭ kirasi dɔ bilaka ne tara, ne kina me monɔgɔ ndĭ lende abo 'deni di kɔmɔye pili bine, tine lende kirasi ɔtɔ ma kɔzɔ ame ga kususuke bo timo ne mo'ja dĕ kɔtɔ te di rɔ bo. ^{XV} Kina Erode gbĭ tara o'ja lende kĕnyĕ ɔtɔ dĕ di rɔ bo na me koja bo kileki kako zö bine. Bo o'dɔ a mɔtɔ dĕ du te ame ko'bɔ tölĕ. ^{XVI-XVII} Ne ti modɔ nge rɔ karama dɔ bo ti nyɔ'bɔ 'dɔ mope bo.”

^{XVIII} Tine bilaka naga nime ĕnyĭ kulörĭ ngĭ pili kɔzɔ timo rɔ ma kembe iya te, “Upö bo yaga, Baraba na kope zize.” ^{XIX} Bɔ mo nima rɔ Baraba ne i'di bo 'deni mĭ maboso yayi gɔ ayayi ame kömö pa mĭ gawo yayi gbĭ ti akupö ne.

^{XX} Gɔ ame Pilato bo ko'dɔkɔ 'deni 'dɔ kope Yĕsu ne na bo kĕnyĭ ngĭ 'böwu kileki kititi bilaka

naga nima, ^{XXI} tine lijë pili ö'bö ngi ro tulöri timo, iya te, “Utöti bo, utöti bo.”

^{XXII} Pilato ënyi 'böwu kilende zinni 'deni ro mi mota mo, iya te, “Go wa'di? Lende kënyë wa'di na bo ko'do? A moto ame ngi 'do kupö bo gomo ne mo'ja dë di ro bo. Ti mi'di nge kodo karama do bo ti nyo'bo go kope bo yaga.”

^{XXIII} Tine lijë ulöri ngi kulöwö nati ro ma kembe iya te, “Utöti bo yaga.”

Na tulöri 'bënni ka'da Pilato ngi ^{XXIV} kina bo kodo kpa Yësu ngi 'do ko'do kozo akititi 'bënni nima tara. ^{XXV} Bo ma tönë koboso go lende 'ba ayayi ti löpö ne na za Pilato kope ngi zinni kozo ma lijë kititi tine Yësu na bo ki'di ko'do zinni kozo ma lijë ko'doko.

Tutöti Yësu

(MT 27:32-44; MK 15:21-32; YN 19:17-27)

^{XXVI} Kina odo bo kanya naga nima kedi 'deni ro tari ti Yësu tine bo moto ro Simona di Kurënë edi abo ro tako di mökö 'do tari mi gawo yayi na lijë kinda'ba bo ngi ki'di bo tombi ngëri tonë kari kutöti Yësu domo ne kozi timo.

^{XXVII} Tindi ma kinza kiya öso 'deni gönni ti 'ja moto ga gbï kedi kome kuwu. ^{XXVIII} Kina Yësu kuyi komo bo kiya zinni, iya te, “Yitöti 'ba Yerosalema, uduke ma dë. Gbagba ye na 'do kuduke ti kole 'be ga ^{XXIX} römöyi kada mo ti komö 'deni ame 'do kiyake te, ‘Ja ame ga ro koto ne, kömbö ma kinza köyö ti mba ma kinza kole kulu dë naga na laka.’ ^{XXX} Kina ti bilaka kiya zi doku ni te, ‘Ila'ba doze,’ kina gbï zi kurungu ni tégë, ‘Utu'bo ze.’ ^{XXXI} Ne kina me odo kedi ko'do roni 'deni töti kozo a nime te kota mbili ngëri ni

këdi gba rɔ ma ka'ji, ne ɔɔ mbili ngëri ni kututu 'deni dayi ti këdi 'jaa tondo?"

XXXII Ya mɔɔ ga riyö rɔ bɔ akolo oto 'deni gbï kɔɔ ti Yësu yayi tutötï mo. XXXIII Kina ɔɔ lijë kari 'deni kômö gɔ bi mo ame kidëki rɔ "Kulöngbö dɔ" ne tine, na lijë kutötï bo ngï yayi bi kɔɔ ti bɔ akolo mo tönë ga, ma kɔɔ dɔ dörï bo tine mɔɔ dɔ gali bo.

XXXIV Yësu iya te, "Bu ma, ola lijë gɔ wa nime lijë ko'do zö ne römöyï lijë ikali dë."

Kina lijë koza bɔngɔ abo ngï gbï ti bödö ku'du.

XXXV Tïndï 'ba bilaka ɔɔ yayi tonɔ bo, tine löbu 'ba Yudayi ni ebe tose dɔ bo, iya te, "Bo oloma tönë bine tɔmɔ ya mɔɔ ga di mï tölë ne i'dike bo kɔmɔ rɔ bo di bina te ɔɔ bo këdi ngï rɔ Kurisitö mo tönë Boko'ba kigeli 'deni koja kako mï dɔliɔ ne."

XXXVI-XXXVII Bɔ kanya mo ga ako gbï kose dɔ bo, iya te, "Ɔɔ këddï ngï rɔ bɔ dɔliɔ 'ba Yudayi ɔmɔ röyï te di bina." Kina lijë kogba layi ko'ba'ba ngï ti'di mo kpa bo.

XXXVIII Akugu ëdi bi dɔ bo tɔɔ yayi iya te, "Nere Bɔ Dɔliɔ 'Ba Yudayi."

XXXIX Bɔ akolo mɔɔ ame kutötï 'deni gbï yayi ne ënyï gbï kiti'ja Yësu kɔɔ 'bënnï, kiya te, "Ni Kurisitö na dë? Ɔmɔ röyï 'dɔ kɔmɔ ze gbï."

XL Tine bɔ mɔɔ mo ënyï kembe dɔ bo, iya te, "Ni, ere Boko'ba dë? Gomɔ kɔɔ nime këddï yïmo ne na me gbï bo këdi yïmo. XLI 'Beze dëdi dombi gomɔ nime gɔ kpa közize ma do'do, ne 'ba bo, bo o'do ɔɔ dë gbï yɔ rɔ ma kënyë."

XLII Kina bo kileki kiya zi Yësu te, “Yësu, kinza ki'di lende ma dë kudölu di döyï ɔɔɔ keddï 'deni rɔ bɔ dɔliŋɔ kada mɔɔɔ.”

XLIII Yësu ileki dɔmo zi bo, iya te, “Rɔ ma laka miya zïyï, mï kada nime tɔne ti keddï kɔɔ tɔ mitorɔ.”

Tölë 'Ba Yësu

(MT 27:45-56; MK 15:33-41; YN 19:28-30)

XLIV Ame tine 'deni mï zana kada ma kodɔɔ na mandölu kutu'bö bi ŋgï ŋbö kada kilege, XLV kinë kada kinda dë. Kina bɔŋɔɔ ma koke mï rɔ löbu 'ba Boko'ba timo tönë kotopa ŋgï koza minï riyö.

XLVI Kina Yësu kapi ŋgï rɔ ma kembe, iya te, “Bu ma, didi ma mi'di 'deni kɔmɔ köziyï.” Kina ɔɔɔ bo kilende 'deni te yɔ na bo kulöku ŋgï.

XLVII Bɔ dɔ bɔ kanya ame yayi ne o'ja lende nima na bo kilëlu Boko'ba ŋgï, iya te, “Rɔ ma laka bɔ nime bɔ lende laka na.”

XLVIII Kina ɔɔɔ lijë bilaka ame ga pili kototo rönni yayi tonɔɔ mo ne ko'ja wa nima 'deni ko'dɔ rönï tara tine na lijë pili kita'ba ga ŋgï di yayi ti tomba dɔŋgo'do nni. XLIX Tine ya mɔɔ ga ame kikali bo ne ti 'ja mɔɔ ga ma tönë ga kösö gɔ bo di Galilaya ne ɔɔɔ ga 'bënnï sege yaga tonɔɔ wa nima.

Tusu Yësu

(MT 27:57-61; MK 15:42-47; YN 19:38-42)

L Tine mï kada nima yayi bɔ mɔɔ möyï mo rɔ Yesepa na kari zi Pilato kititi töku Yësu 'dɔ kodɔ kpamo zi bo tusu mo. Bo rɔ ma kɔɔ mɔɔ di mï löngö löbu 'ba Yudayi ni. LI-LII Tine bo 'ba bo uti dë gɔ ako'dokɔ ma 'bënnï ti kpa lende kiyari mo ga. Bo rɔ bilaka ma laka ti lende koro ti bi koda

gɔ tako 'ba ɲere löbu 'ba Boko'ba. Bo di mi gawo 'ba Yudayi ame kidëki möyi mo rɔ Arimataya ne. **LIII** Kina bo kombi töku Yësu ngi bëri kolo mi bɔŋgɔ kaŋmi kari kusu mi ti'börö la'ja ame koga 'deni yɔki dökü kusu bɔtɔ dë gba yimo ne. **LIV** Mi kada mo nima tine tö'dö dɔ muyi na 'deni 'dɔ kězë ngi di gomo rɔ kada 'ba rɔ kindawo.

LV 'Ja mo tönë ga kako molo ti bo di Galilaya ne ozi nduwë gɔ Yesepa ɲbö lijë kari ko'ja dögö nima ti ma kedi ko'ba töku bo bëri yimo yayi.

LVI Kina lijë kileki ngi liɲɔ kileɲo ga rönni ngi tari ti 'bu ni ti a ma kato kele naga. Tine lijë oloma titi kindawo rönni dɔ kɔtɔ mi kada 'ba rɔ kindawo gɔ dölëti 'ba lende koro mo.

XXIV

*Tɔdɔ 'Ba Yësu Di Mi Tölë
(MT 28:1-10; MK 16:1-8; YN 20:1-10)*

I Mi kada ma dɔndende di pötö kada 'ba rɔ kindawo nima na 'ja tönë ga kënyi ngi molo mi kano bi ti akato kele mo tönë ga kari timo ndi dögö. **II** Tine lijë ari ko'ja dökü 'ba kpamo kululu 'deni yaga. **III** Kina ɔdɔ lijë kɔdɔ yayi tine lijë ari ko'ja töku ɲere Yësu inza kpe yayi.

IV Tine ko'ja lijë kedi gba tɔrɔ jöri yayi yɔ na bilaka riyö mɔtɔ ga bɔŋgɔ 'ba rɔmo köbö kilaka kɔzɔ tɔrɔ kunyi tara kɔdɔ ngi kɔrɔ ngila lijë yayi.

V Kina 'ja tönë ga ngi rɔ tikere kusu ga kömönni bëri. Ya naga nima ënyi kilende zinni, iya te, “Gɔ wa'di na këddi komake bɔ ame rɔ ma kididi ne di mi löŋgö töku gomo? **VI** Bo inza kpe bine bo ënyi 'deni kɔdɔ di mi tölë. Omerike gɔ lende tönë bo kiya ko'ja bo kedi gba tiye di Galilaya ne, ame bo

kiya te, ^{VII} 'Ti ki'di kole 'ba bilaka lesi 'deni ḡḡi kōzī bō lende kēnyē ni kutōti. Tine mī tō'dō dō mota bo ti kēnyī kōdō 'deni 'bōwu.' " ^{VIII} Kina lijē komeri gō lende abo nima ḡḡi.

^{IX} Kina odo lijē kileki 'deni kako di ndi dōgō yayi tine, na lijē kebe ḡḡi tūyēti gō wa naga nime pili zi ya ma 'butē dōokoto mo tōnē ga gbī ti ya mōto ga. ^X Mariya Magadala ni ti Zowana ti Mariya ma 'ba Yakoba ni gbī ti 'ja mōto ga lijē na kiya lende nime zi bō laja. ^{XI} Tine lijē i'di dōnnī dē gō lende 'ba 'ja naga nima rōmōyī inda ḡḡi di zinnī kōzo lende sari. ^{XII} Kina Pitōrō kēnyī ḡḡi kirīḡa kari dō dōgō kēdē kiḡḡēḡḡē yīmo. Tine bo o'ja bōḡḡo mo tōnē kusu tōku timo ne na 'deni ḡḡe yayi. Kina bo kēnyī ḡḡi kileki ti meri odo wa'di na kōmō 'deni.

Tari Emawo
(MK 16:12-13)

^{XIII} Tine mī kada koto mo nima bō kōsō gō Yēsu ma rīyō mōto ga ēnyī 'deni kēdī kari mī dōliḡo ma mbowa mōto kīdēkī mōyī mo rō Emawo di ḡḡila Yerosalema kōzo mayile modōmorīyō tara. ^{XIV} Lijē ēdī rō tiya lende 'ba wa ame ga ko'dō rōnī ne. ^{XV} Kina ko'ja lijē kēdī rō tiya mo na Yēsu kōdō ḡḡi ki'di tari koto tinnī. ^{XVI} Tine amo i'di dē lijē kikalī bo. ^{XVII} Kina bo kēnyī kititi lijē, iya te, "Wa'di ma 'beye na kēddike rō tiya mo di gō kōri?"

Kina lijē kōrō ḡḡi kusu kōmōnnī bēri rō meri. ^{XVIII} Kina bō mōto mo ame mōyī mo rō Kilepa ne kileki kiya te, "Nī na 'bēyī ḡḡe koto di mī Yerosalema bine kuwō wa nime ko'dō rōnī yayi mī tō'dō dō ndō nime ne dē?"

XXIX Bo iya te, “Wa'di mo ga?”

Lijë iya te, “Wa nime ko'do rōni zi Yēsu 'ba Nazareta bo kumë lende ame Boko'ba gbī ti bilaka pili kikali bo ro bo tigo do kiteli mi wa pili ma bo kēdi kiya gbī ti ma bo kēdi ko'do ne. **XX** Kina me bo do bo akumu ze ga ti löbu ni ki'di kodo karama do bo kupö bo yaga, kutöti bo ngi. **XXI** Ze pili domeri 'deni bo na ro bo konyi 'ba Yisarele mo tönë. Ne ma ro do kiteli mo tö'do do mota mo na me 'deni tone. **XXII** Kina gbī 'ja mato ga di mi löngö ze bine ako kiya lende mo zize ki'di doto ngi ro goze. Lijë ényī molo ti doᅇbo ene kari ndi dögö **XXIII** tine lijë ari ko'ja töku bo kinza kpe. Kina lijë kileki kako kiya zize tégë lijë o'ja malayika kina malayika kiya zinni tégë bo ididi 'deni. **XXIV** Kina lepī ze mato ga kënyī kari do dögö yayi kari ko'ja lende nima gbī kozo ma 'ja naga nime kiya. Tine bo mo na lijë ko'ja kinë bo de.”

XXV Bo iya te, “Kpe ngi ro rumö bo do kirindi kinza kikali wa ame ga bo kumë lende kiya ne. **XXVI** Ikalike de ma Boko'ba kēdi ki'di Kurisito kombi gomö go bo kodo mi löbu do kiteli abo?”

XXVII Kina bo kisaki ngi tyyeti go wa ma kugu mi buku 'ba Boko'ba go lende abo molo kisaki di zi Musa ᅇbö kömö zi bo kumë lende mato ga.

XXVIII Kina do lijë kari kömö 'deni ᅇgosi ᅇgila gawo mo nima lijë kēdi kari teyi ne tine Yēsu o'do ro bo kozo bo edi kiteli nduwë kari doᅇba. **XXIX** Tine na lijë koloma ngi ro tota bo, iya te, “Kada inza kpe, ödö zize bine.” Kina bo koloma ngi tinni yayi.

XXX Di kpa akonyo 'deni na bo kogba maṅgolo'bo ṅgi ko'do yëë'di dɔmo bo konye ki'di zinni. XXXI Kina kɔmɔnni kɔpɔ ṅgi lijë ki'di tikali bo tine na bo kɔlu ṅgi liwo di kɔmɔnni.

XXXII Kina lijë kebe nati tititi rɔnni iya te, “Dɛmba kina me di gɔ kori yayi bo kɛdi kiyɛti lende mi buku 'ba Boko'ba zize dɔki'di ze kɛnyi kilaka ṅgi ne.”

XXXIII Kina lijë kɛnyi ṅgi dɔmo kileki kari Yerosalema. Lijë ari ko'ja ya ma 'butɛ dɔkɔtɔ tɔnɛ ga kotɔtɔ dɔnni 'deni bi kɔtɔ ti ya mɔtɔ ga, XXXIV kɛdi kiya teyi, iya te, “Nere Yɛsu ɔɔɔ 'deni ṅgi rɔ ma laka di mi tɔlɛ. Bo ileme rɔ bo 'deni zi Simona.”

XXXV Kina lijë ya ma riyo mo tɔnɛ ga kebe ṅgi tiyɛti gɔ wa ame ga ko'do rɔni zinni di gɔ kori ti ma lijë kari kikali Yɛsu 'jaa ko'ja bo kɛdi konye mi maṅgolo'bo ne.

Yɛsu Ileme Rɔ Bo Zi Bɔ Kɔsɔ Gɔ Bo Ga

(MT 28:16-20; MK 16:14-18; YN 20:19-23; NDB 1:6-8)

XXXVI Ko'ja lijë kɛdi gba rɔ tiya lende mo yo na Yɛsu kɔɔɔ ṅgi kɔrɔ mi lɔṅgɔ lijë yayi, kiya te, “Lende kɛyi koloma tiye.”

XXXVII Tine o'de tikere ṅgi zinni, lijë iya te mɔtɔga sɛgɛ na ti lijë ko'ja 'deni. XXXVIII Bo iya te, “Èddi kupɔke rɔye gɔ wa'di? Lende mo ilikɔ dɔye tondo? XXXIX Oṅgɔke kɔzɔ ti ndɔ. Ma na. Osake rɔma kɔṅgɔke. Rɔ sɛgɛ èdi te ti yida rɔ gbɪ ti kilɪṅba kɔzɔ ame kɛddi kɔṅgɔke ma ne?”

XL Kina ɔɔɔ bo kiya wa naga nime 'deni te tine na bo kileme kɔzi bo ti ndi bo ga ṅgi zinni.

XXI Kina ko'ja dönni kēdi gba rɔ ma kilikö ti tiliya ti lonɔ tara tine na bo kēnyi kititi lijē, iya te, “Eddike ngi ti ɔɔ ga bine tonyo mo na?”

XXII Na lijē ki'di kenze kilanma ngi zi bo, XXIII na bo kogba konyo ngi di kömönni pili te.

XXIV Bo iya te, “Wa tönē ga moloma pa rɔ tiya mo ziye ko'ja mēdi gba tiye ne na 'deni me. Wa ame ga pili akugu 'ba Musa ni ti bɔ kumē lende ni ti Akilēlu kiya dömöyī ma ne ti ko'dɔ rönni ngi ko tara.”

XXV Kina bo kidinga dönni ngi tikali lende 'ba mi buku 'ba Boko'ba. XXVI Bo iya zinni te, “Ugu 'deni iya te, Kurisitö ti kombi gomɔ tine bo ti kɔɔɔ yaga di mi tölē mi tö'dö dɔ mota. XXVII Kina ti laja 'ba dɔ koto ni ti akola gɔ lende kēnyē kuwöwö rönni ngi ti möyī bo zi dɔ kupö pili 'ba dolinɔ nime kisaki di Yerosalema. XXVIII Kpe na rɔ bɔ ko'ja wa naga nime 'dɔ kiyētike gomɔ. XXIX Mēdi moja a tönē 'bu ma ki'di kö'du mo 'deni ti'di mo ziye ne. Ne olomake titi Yerosalema bine nbö tigɔ kako ziye di mitorɔ.”

*Tileki 'Ba Yēsu Mitorɔ
(MK 16:19-20; NDB 1:9-11)*

L Kina bo kēnyi ngi kari tinni yaga di mi gawo nbö Betaniya. Di yayi na bo kombi közi bo tɔɔ bo ko'dɔ yēyī dönni. LI Tine ko'ja bo kēdi 'deni rɔ to'dɔ yēyī dönni yɔ na bo kēnyi ngi di ngila lijē yayi na kogba bo ngi kari mitorɔ.

LII Kina lijē kileki ngi kari Yerosalema ti tumötu bo ti tiliya rɔ mbēmbē. LIII Kina lijē kö'bö ngi nburu mi reki 'ba rö löbu 'ba Boko'ba tilēlu Boko'ba.

**Ndose Kɔɔ Laka, Buku 'ba Tisaki ni Tɔɔ
to Lömu La'ja 'Ba Yësu Kurisitö Nere Ze
Jur Modo: Ndose Kɔɔ Laka, Buku 'ba Tisaki ni Tɔɔ
to Lömu La'ja 'Ba Yësu Kurisitö Nere Ze New
Testament+**

copyright © 1998 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Jur Modo)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

4cdbc69b-5207-55d8-8df2-e743cba8dc07